

I. N. f.

DISPUTATIO PHILOLOGICO-
THEOLOGICA

EX

ORACULO DIVINO

APOCAL. CAP. V. 5. 6. 7.

Quam

SUPREMO FAVENTE NUMINE

SUB PRÆSIDIO

VIRI

MAXIME REVERENDI, MAGNIFICI, AMPLISSIMI

Atq; EXCELLENTISSIMI

DN. JOHANNIS Deutschmanns/

SS. Theologiæ D. Ejusdemq; Prof. longè Celeberrimi,
Summè reverendi Collegii Theolog. h. t. Decani perqvām Spe-
stabilis, nec non Alumnorum Electoralium
Ephori gravissimi.

Dn. Patroni, Præceptoris ac studiorum meorum Promo-
toris submissè devenerandi,

Publico Eruditorum Examini sicut

M. JOHANNIS LEONHARDI, Biliciō Silesius.

Ad diem 28. April. ANNO M. DC. LXXXII.

IN ACROATERIO MAJORI.

WITTENBERGÆ,

Imprimebat MATTHÆUS HENCKELIUS, Acad. Typogr.

II. diss. A
562, 15

SLUB
Wir führen Wissen.



Ἐν τῷ ὀνόματι τῆς μαραγίας καὶ ὑπέρ
αἱρέηται τριάδ^{Θ.}.

PRÆLOQVIUM.

DOgmatis illius certitudo , qvod de Christo, totius gentis humanæ salvandæ gratiâ, de nato atqve resuscitato , sacris in pandectis traditur , summum Christianorum omnium est solamen & gloria. Fortunæ licet telis undiqve oppugnentur, pectora tamen innoxio dictus eorum excipiunt, vim pensitatione Mortis & Resurrectionis Christi eludentes. Præsidiô siqvidem hōc stipati superant tentationes , qvas parant crimina , Deiq; Zelus & Legis maledictio. Morte namqve suâ & sanguine pretiosô , generis humani peccata expiavit Salvator ; & legem obedientiâ suâ adimplerat activâ, orbavit viribus , supplicia , qvæ nos meruimus delictis , sponte perpeſſus. Qvô factum, ut , qvæ beatitudinem nostram morantur , sub ejus pedibus exanimata qvasi jaceant ac prostrata ; & qvi ipsius tutantur auxiliis , extra periculorum sint positi metum. Ærumnis , qvibus & corpus & anima sunt obnoxia , eluctantur facillimè. Mentes enim hominum , de peccatorum remissione certæ, nullam, aut maximè exiguum, solicitudinem ex infortiū capiunt , qvod Sanctorum Martyrum evincunt exempla, qvi cruciatus omnium gravissimos , imò mortem sœpe ipsam subierunt , tropæis , qvæ reportarunt , læti. In vitæ periculum ad ducti , de remediiis , qvibus malum hoc propulsent , amant esse solliciti. Cùm igitur & nos eâ nunc vivamus ætate , qvâ pestis & Bellonæ rabies recrudescit , & ingenti clade passim (eheu!) jam editâ multò majorem , veneno crudelitatis minitatur , necessum est, ut tot undiq; cincti periculis , insistamus vestigiis Gentium Doctoris, Pauli, Patrumq; veterū Ambrosii & Chrysostomi , (qvos in Passionis & Victoriae Christi consideratione totos fuisse , proditum eorum est scriptis,) Chri-

A 2

stem-

stumq; mortuum & resuscitatum contempleremus. Duce me iecire ad
Apostolum, B. Johannem, sublimem illum N. T. Varem, qvi Θεόλογος ορθοποντικός βροντόποντος veteribus est dictus, secuti, validissimum Antidotum, omnium afflictionum generibus amovendis, oppositum, Christi sc. Certamen cum hostibus suis initū & Victoriam ab iisdem devictis reportatam ex Apocal. cap. V. vers. 5. 6. & 7. pensabimus. Utinam vero id exequi dignè possem! Verum cum tanta sit argumenti difficultas, ut ejus evolutioni vix virorum, quos reqvirit, nedum juvenum sufficient vires, vereor, ne rei tam sublimis oneri succumbam. Qvod si mihi rem difficultem & arduam aggredienti, quem sui admiratorem modò nacta est, illud uso veniat, L. B. in animum sibi revocet τολυθρύλλην Hebræorum: לא יוכלו לשאת משא הגמלים formice non possunt ferre onus camelorum: Sitq; persuasus, me vires ingenii explorandi causâ, hanc suscepisse operam, quam, ut methodum observem, in aliquot Sectiones dispescam. Tu vero Summe Deus

Huc ades, & nostris clemens allabere cæptis!

Ante vero quam ad rem ipsam me convertam, operæ precium mihi videtur, primum verba Johannis Evangelistæ & Theologi in medium afferre.

Textus authenticus cap. V. Apoc. v. 5. 6. 7.

Καὶ εἶς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι, Μὴ κλαῖε ἵδη στίχησεν ὁ λέων ὁ ἀν ἐκ Γῆς Φυλῆς Ιαδα, οὐ ρίζα Δαβὶδ, αὐνοῖχαι τὸ βιβλίον, καὶ λῦσαι τὰς ἐπτὰ σφραγίδας αὐτῷ.

Καὶ εἶδον καὶ ἵδη χρυσά τῷ θρόνῳ καὶ λόγον τεσσάρων λέων, καὶ χρυσῷ τῶν πρεσβυτέρων, ἀρνίον ἐιηκός ὡς ἰσφαγμένον, ἔχον κέρατα ἑπτά, καὶ ὁ φθαλμός ἑπτά, οἱ ἐισι τὰ ἑπτὰ τῷ θεῷ πνέουματα τὰ ἀπεισαλμένα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.

Καὶ ἤλθε, καὶ εἴληφε τὸ βιβλίον ἀπὸ τῆς δεξιᾶς τῷ καθημένῳ ἅπει τῷ θρόνῳ.

Syrus

Syrus interpres reddit:

لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ
لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ
لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ

لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ
لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ
لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ

لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ
لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ لِكْ

A;

SECTIO

SECTIO I. GRAMMATICA SIVE PHILOLOGICA.

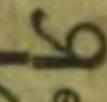
Ulm Philologica sacra etiam ex minimis & abjectissimis observationibus, ingentes thesauros & montes doctrinarum colligere soleat, ut R. Simeon in Zohar haud inepte scribat: **לֹת מֶלֶת אָוֹ אֲרַת בְּאָרוּיָהּ דָּלָא אָות בֵּית רְחוֹן עַלְאִין וּקְיָרִין** Non est ullum verbum, aut unica litera in lege, in qua non sint mysteria sublimia & pretiosa: Et Hieronymus in Epistol. ad Ephes. Singuli, sermones, syllabæ, apices & puncta, in divinis scripturis, plena sunt sensibus, vid. B. Dannh. Hermeneut. S. p. 135. Flacius Clav. Script. P. II. p. 178. & Dn. D. Olear. Theol. univ. p. 1460. Hinc meritò initium faciemus ab explicatione sive Analysi vocabulorum Grammaticâ, quæ τῶν ὀνομάτων σκέψις est ἀρχὴ παιδεύσεως, monente Epiceto.

Kai] multas in scripturis habet significationes, quas hic evolvere non est animus. Præstiterunt id ante nos Dn. D. Scherzerus Disput. inaug. Væ Tibi Chorazin, lit. D. 3. f. 2. Lic. Olearius Exercit. Epist. Domin. p. 217. 248. 326. Pasor in Lexico, voce οὐ, & innumeri alii, ideoque nolumus hinc τὸ πρᾶγμα θὲν προάττειν. Hoc loco vocula, ut particula temporis sumi potest, Tunc vel Tum significans, (prouti h. l. Schmidius, Junius & Tremellius vertunt,) ut Matth IX. v. 7. cap. VI. 33. Luc. IV. 3. cap. V. 17. c. XXI. 25. Syrus adhibet copulam O.

Eis,] μία, ἐν, in Genit. ἐνός, unde mutatō Ebrevi, in L. Iongum Latin. unus, a, um. Derivatur juxta quosdam à verbo substantivo εἷμα, sum. Ens enim est unum. Hebr. יְהִי EST, Arab. شَرْعَه ens, res. Vel potius ab ἰος, ια, ιον, solus, a, um. Hoc loco εἰς est numeri Cardinalis, εἷς, unus, καὶ τῶν πρεσβυτέρων, perinde ut Eph. VI. 5. εἷς κύριος, μία πίσις, εν βάπτισμα, &c alibi. Alias sæpenumero in sacris ponitur pro ordinali, εἰς ονus, pro, πρώτος, Primus, qui respectum habet ad secundum, e g Matth. 28, 1. εἷς μίαν συββάτων, pro, εἷς πρώτην (ημέραν,) συββάτων, in primum (diem) hebdomadis. Apoc. IX. 12, η η μία. Væ unum id est

Id est primum, sic Act. 20. 7. 1. Cor. 16. 2. Apoc. 6. 1. &c. Hebraismum hinc singunt Pasor, Beza, Hackspanius, Vorstius & alii. Verum accurate respondet Excell. Dn. Stolbergius, Prof. Gr. Lingv. in Acad. Witteb. celeberrimus, in Annot. MSS. ad Matth. 6. v. 24. *Nos tales Ebraismos inania putamus crepitacula, quibus nec adstruitur verum, nec falsum adstruitur.* Et bene, quia optimi Graeca Linguæ autores, ut Euripides, Diodorus Siculus, Homerus & alii eis pro Primo, citra Hebraismum dixerunt, quod ex parte ostendit Cl. Schmidius Not. in Matth. XXVIII. 1. fol. 374. b. Usurpatur quoque interdum eis unus, non numeraliter, sed aegreis indefinite, pro tis, quidam, aliquis, ut Matth. VIII. 19. eis γεωμετραῖς, quidam scriba; c. 21. 19. συκῆν μίαν, Ficum quandam; cap. 26. 69. μία παιδίσκη, ancillula quaedam; Sic Luc. V. 12. & 17. Marc. 9. 17. Apocal. 8. 13. cap. 19. 17. Luc. 9. 8. προφήτης εἰς τῶν ἀρχαίων ανέση, propheta quidam ex prisca resurrexit, quod vers. seq. 19. redditur: προφήτης τις τῶν ἀρχαίων, &c. Alia adhuc significatio est, quando eis ponitur pro, μόνος, Solus, itemque pro Unicus, Singularis, eximus & precipius, e.g. Marc. 2. 7. τις δύναται αὐτόν εἶναι αἱματίας, εἰ μὴ εἰς ὁ θεός; nisi solus Deus? Act. 28. 25. ubi dixisset Paulus ῥῆμα ἐν verbum unū, i.e. eximum & ponderosum, sententiam gravem. Sic Psal. 27. 4. לְאַלְפֵי שָׁמָן LXX. μίαν ἡ τησάμην παρά μνησίς, a Domino petiti unum, i. e. insigne & eximum aliquod; 1. Cor. 8. 6. Nobis est εἰς κύριον Ἰησοῦς χριστὸς, unicus Dominus Jesus Christus. Huc refer 1. Tim. 3. 2. Oportet Episcopum esse miās γυναικὸς ἄνδρα, unius uxoris maritum, ubi unus non affirmativè, sed negativè exponendum est, ut idem sit, quod non plur. Alias significationes vocis sic lubentes praeterimus. Plura Philologiae studio suppeditabunt B. Dannh. Hermen. Sacra p. 176. 229. B. Schmidius Not. in N. T. pasim. B. Glass. Philol. Sacr. p. 413. Flacius Clav. Script. P. I. voce unus. Cl. Vorstius Philol. Sac. de Hebraismis N. T. P. I. p. 44. seq. 50. seqq. P. II. p. 92. Beermann. de Origin. LL. p. 1172. fine seqq. Pasor & Scapula in Lexicis, aliiq; Syrus habet unus, quidam, ad Hebr. רְאֵשׁ per Apharesin.

"Ex] vel i\x, ex, a, e, de, est Præposito regens Genitivum', &
alias

aliās causam efficientem, instrumentum, materiam, effectum, docum, tempus, modum, integrum, genus, vel similem circumstantiam, vel adjunctum significans. In nostro dicto Genus significat, ut in illo: σὺ εἰς αὐτῶν (μαθητῶν) εἶ, tu ex illis es, h. e. discipulus ejus, Luc. 22. 58. Evolve, si tibi aliquantō accuratius hanc præpositionem expendere libet, Flacium Clav. Script. P. I. voce EX, Glass. Philol. S. p. 406. fin. seq. 753. 764. 765. 790. fin. seq. Schmid. Not. in N. T. pasim. Spanoh. Dub. Evangel. P. I. p. 253. seq. Excel. Stolb. de Partic. Græc. M. S. Syr. Interpres Præp. ēn vertit per partculam  Hebr. & Chald. ἐν A, absq; De, ē, ex.

Tὸν πρεσβύτερον,] πρέσβυτος & Atticè εως. ὁ, senex, qui quasi προθέθηκε τὴν ησην, transit juventutem; vel qui πέρας βίου, vitæ terminum (qui senectus est,) attigit; vel qui περισσώς βεβίως, longius vixit; vel quasi περισσός βίου, vita prolixior; vel in quo jam ætas πῦρ ἔσθη, ignem cœu calorem nativum extinxit. Conf. Schrevelius in Lexico, voce πρεσβύτος. Hinc Comparat. πρεσβύτερος, g. ὁ, Senior, ætate prædictior, it. vetustior, antiquior & hinc honoratior, potior & pretiosior, ut ap. Plat. in Symp. In sacris vox πρεσβύτερος vel (1.) est nomen ætatis, & usurpatur de senibus, natu majoribus fratribus, filiis & filiabus, &c. In V. T. à LXX. Interpretibus, Gen. 18. 11. 12. cap. 19. 31. 34. 37. c. 24. l. c. 29. 26. Job. 1. 13. 18. &c. in N. T. Luc. 15. 25. l. Tim. 5. 1. 2. vel (2.) & sacerdos quidem, nomen officii & dignitatis, quia in his, qui publicis præfunt officiis, si non semper ætas, senilis tamen prudentia respicit, nicht nur Alten an Haaren und Jahren / sondern auch von Sitten und erfahren/ si non mentio, tamen mente. Verè senectus illa venerabilis, quæ non canis, sed meritis albescit, inquit Ambrosius Epist. 21. Conf. Sap. 4. 8. 9. Hinc ap. Latinos Senatores dicti, & Itali hodie Dominum vocant Signor; Galli Signeur; Hispani Sennor; Germani Parentes ob ætatem & autoritatem vocant Eltern. Sic Älterleute / Ältermänner. Sunt vero πρεσβύτεροι, vel seniores Politici, ut LXX. Senatores in populo Israelitico, Exod. 24. l. 9. Num. 11. 16. 24. Seniores sive Regii Consiliarii & officiales in aula Achabi, 2. Reg. 10. 15. & Hiskiae, 2. Paral. 32. 3. vel Seniores Ecclesiastici, qui Ecclesia præfunt, ut Episcopi, Doctores, Presbyteri, unde Germ. Prester vel Priester; Vide Act. 14. 23 c. 20. 17. l. Tim. 5.

17. 19.

17. 19. Tit. I. 5. Hebr. XI. 2. Jacob. V. 14. Sic Petrus & Johannes Apo-
stoli sese vocant seniores vel Presbyteros, 1. Petr. V. 1. 2. Joh. V. 1.
Conf. 2. Cor. V. 20. πρεσβύτερον, nomine Christi legatione fungi-
mur; & Eph. VI. 20 πρεσβύτερον, Legatione fungor super Evangelio in
catena. Interdum πρεσβύτερον est nomen aetatis & dignitatis
simul, ut 1. Petr. V. 5. Juniores subditi estote πρεσβύτεροι
Senioribus. Plura de Presbyteris & Distinctione inter Epi-
scopos & Presbyteros dabunt B. Gerhardus Tom. VI. LL.
de minist. §. 29 & T. 3. Confess. Carbol. p. 28. B. Chemnit. Exam.
C. T. P. II. c. 3. & 4. B. Glass. Philol. Sacr. p. 1208. B. Dannh. P. III.
Laet. Catech. p. 443. B. Waltherus Harm. Bibl. p. 1194. 1314. B.
Gravverus in A. C. p. 847. B. Balduinus ad Philipp. b. 29. B. Finckius
Quesit. Illust. p. 498. Flacius Clav. Script. P. I. voce Presbyter. B.
Kromay. Theol. Posit. Polem. p. 1071. Hacksp. Term. Distinct. Theol.
p. 457. Dn. D. Bebelius. P. I. bistor. Eccles. p. II. Schmid. Not. in N.
T. fol. 218. a. 1259. b. fine seq. 1404. a. ex Reformatis, Amesius Bellar.
Enerv. Tom. II. Lib. 3. cap. 4. Syrus h. l. utitur Plural. masc.

לְאַבָּא singul. masc. לְאַבָּא Chald.

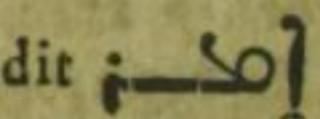
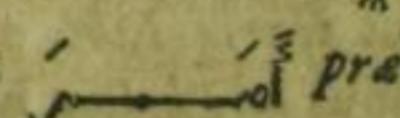
كَشِيفَةَ كَشِيفَةَ Arab. קִשְׁׂיָה Hebr. קִשְׁׂיָה & קִשְׁׂיָה masc. De-

crepitus, senex, it. Sacerdos, Presbyter, à Rad. לְאַבָּא
Chald. קִשְׁׂיָה sennit, consenuit. vid. M. Nicolai Lexic. Harmon.
p. 358. & 566. Articulus h. l. habet vim δικτικήν seu ὀριστικήν de-
monstrativam: εἰς τῶν πρεσβύτερων ex his senioribus, quod Syrus
per Pronomen tertiae personae reddit: לְאַבָּא

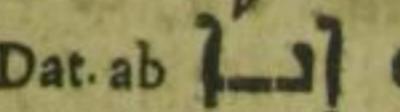
לְאַבָּא ex illis senioribus. Sic B. Schmidius ex
Græco vertit, de qua en. Articuli versione vide in seq. post
δικτιστα.

λέγει,] dicit, Præsens pro Imperfecto, λέγει, Dicebat, à
verbo λέγω, dico, legor, lego, colligo, Hebr. לְהִגְּזָה Lectio studium,
meditatio, קִשְׁׂיָה collectio, congregatio; & טְקִיל legit, collegit.
Lege igitur propriè cù, multa conjungo, colligo: hinc idem etiam,

qvod ore pronuncio & scripta profero: qvia utrobiqve fit multorum συλλογών. Conf. Beermann. de Orig. LL. p. 423. In N. T. verbum λέγω pro circumstantia Textus sua variat significata. Hinc sensum obtinet modò jubendi & monendi; modò appellandi sive nominandi; modò interrogandi; modò respondendi, &c. De qvibus vid. Flacius clav. script. P. I. voce DICERE. B. Glafs. Philol. S. p. 1368. Vorst. Philol. S. P. II. p. 173. fin. seq. B. Schmidius Not. in N. T. fol. 53. b. seq. & alibi passim; Schindlerus Lex. Pentagl. voce אמר fol.

93. seq. Syrus reddit  Hebr. אמר Chald. Dixit, lacus est, Arab.  præcepit.

Moi,] Per Aphæresin, pro ἐμοὶ Mibi, Dativus Pronominis primæ Personæ εἰγώ Ego. Pronomen hoc positu intendit significationem, ut in illo, Job. XIX. 27. Goëlem visurus sum MIHI, i.e. ad meam vitam, gaudium & gloriam perpetuam, exponente Coccejo in Comment. Sic h. l. dicit mibi, i. e. in meum solarium & gaudium. Conf. Flacius. Cl. Script. P. I. voce MIHI. De Pronomine μοι, tanquam vocula fidei, vid. B. Müllerus Erqviciss. cap. 159. B. Cramenus Scholâ Prophet. edit. noviss. p. 240. b. 475. a. Syrus vertit

 Dat. ab  Chald. & Hebr. לו, MIHI.

Mὴ,] Adverbium, usitatisimè Prohibitivum, cui adjungitur vel Imperativus vel Conjunctionis, raro indicativus, Optativus & Infinitivus. Exempla è Profanis vid. apud Vorstium Philol. S. de Hebr. N. T. P. I. p. 21. Hanc dissuadendi & Prohibendi significationem μὴ etiam in nostro dicto obtinet, ut & Matth. X. 9. 10. Rom. II. 21. 22. c. X. 6. c. II. 18. &c. Deinde accipitur μὴ pro τῷ & sic est Adverbium Neg. e. g. 1. Cor. V. 9. & c. 9. 6. τῷ μὴ εἶγεται, non laborandi, Luc. XX. 27. οὐ διπλάσιον τὸν αἴσθασιν μὴ εἴναι, non esse resurrectionem. Sic Rom. IV. 19. Nota: voculam μὴ in negativo significatu aliquando pro comparativè particulâ sumi, ut Luc. XIV. 12. 13 μὴ φῶτε, ne vocato, τὸς φίλος σὺ. Αλλ' οὐτε ποιῆσαι, καλεῖ πλωχέσ, hoc sensu: Potius pauperes voca, quam amicos tuos. Huic gemina occurruunt, Matth. V. 39. Joh. V. 45. c. VI. 27. 1. Cor. I. 17. Interdum est σεωτηματικόν, interrogativum, idem valens qvod, an? Num? Uerum? Annon? 2. Tim. II. v. 25. μή ποτε δῶ,

Num?

Num aliquando det eis Deus pænitentiam; 2. Cor. III. i. οὐ μὴ
χεῖτομεν; autem num egemus commendatiis literis? Sic 1. Cor. IX. 4.
8. & 9. cap. X. 22. Conf. B. Franzius de Interpr. Script. S. Orac. V.p.
123. fin. seq. Glass. Philol. S. p. 846. Pasor & Scapula in Lexicis, alii-

que. Syrus adhibet particulam negativam **¶** Non, quæ perinde,
ut Ebr. נֹלֵט pro prohibendi particula Ne usurpatur, ut ex decem
præceptis patet, ne occidas, ne mæcheris, ne fureris, ubi semper
particula נֹלֵט Non, legitur.

Κλαῖε,] Imperat. à verbo κλαίω, id est, Ploro, fleo, lacrymor,
ejulo, &c cum Accus. deploro, defleo, quasi à κλαίω, clamo, clango, de
anseribus & gruibus; vel à κλαίω, frango, qvia vox flentum sub-
inde frangitur & crebris singultibus interrumpitur; Imperf.
ἐκλαίων, fut. κλάυσω. Præt. κέκλαυκα, quasi à κλαίω vid. Erast. Schmid. Not. in N.T. fol. 86 Oritur vero Fletus (1) ex gaudio, Jer. L. 4. Tob. VII. 7. 8. cap. XI. ii. Conf. Jer. XXXI. 9. ubi LXX. vocem κλαυθμός adhibent. (2) ex amore & desiderio (α) malō, Jer. XLI. 6. (β) bonō, Gen. XXXIII. 4 cap. XLII. 24. c. XLIII. 30. c. XLV. 14. 15. c. XLVI. 29. Esa XXXIII. 7. Job. II. 12. Jer. XIII. 17. Hos. XII. 4. Tob. III. i. Luc. XIX. 41. Act. XXI. 13. Rom. XII. 15. Phil. III. 18. (3) ex dolore aut luctu, hinc lacrymæ partim Pænitentium, Judic. II. 4. Math. XXVI. 75. Marc. XIV. 73. Luc. VII. 38. Jac. IV. 9. Impænitentium, Num. XI. 4. 10. 13. 18. 20. cap. XIV. i. Luc. VII. 32. Lugentium, Gen. XXI. 16. c. L. i. Levit. X. 6. Matth. II. 18. Marc. V. 38. 39. Luc. VII. 13. pm. Oppressorum, & Viduarum, 2. Sam. XV. 23. 30. Ps. LXXIIX. 65. Ecclesiæ & Piorum in hoc mundo, ut in nostro dicto de Joh. & alibi Psal. CXXVI. 6. Luc. VI. 21. Joh. XVI. 20. Punitorum vel suppliciis mætatorum in hoc modō, Esa. XV. (al. 16.) vers. 5. Jerem. XLVIII. 5. hinc ap. Profan. κλαίω, interdum quoque significat, do pænas, vapulo: Defuturo seculo, significatum pariter eundem obtinet, Matth. XXII. 13. in textu est κλαθμός. κλαίειν vero Luc. VI. 25. Metaphoricè Flere dicuntur sulci agri, Job. XXXI. 38. Plura vide ap. Botsacc. Moral. Gedan. voce Lacryma. Flacium Clav.

Script. P. l. voce Flere, Syrus legit. **¶** 2. masc. sing.

in Peal, à Rad. כַּבֵּךְ Hebr. בְּכֹת Chald. בְּכָא 'Arab.
كَبَّا Flevit, ploravit, pagavit.

'ἰδος,] En, Ecce. Adverbium, ex Imperativo verbi ἴδειν vel
ἴδειν, videre, scire, intelligere, factum, & ab hujus verbi A.z. im-
rat. med. ιδος, accentu distinctum, vim habens modò προσεκτικήν,
qvando attentioni captandæ inservit; modò παρεκτικήν, qvando
in re exhibenda adhibetur; modò ἐλεγκτικήν, qvando convin-
cendi aut contestandi causā usurpatur; Evolve B. Glass. Philol. S. p.
713. seq. B. Schmid. Notis in N.T. fol. 26.b. Flac. P.I. Clav Script. voce
ECCE; In nostro Textu ιδος est excitativum: Ein Aufmunterungs-
Wortlein. vid. B. Waltheri in Postill. Mysticco-Phys. p. 1036. Syrus

utitur particulā ἸΩΤ, qvæ Chald. נָהָר Arab. نَهْر Hebr. نَهْر,
En, Ecce.

'Ενίκησι,] Vicit, Aor. I. Ind. Act. à verbo Νικάω, ὥ, supero,
vinco, à vi: Is enim vincit, qui vi prævaleret. Nec admodum disso-
nat νικάω, καρά τὸ μὴ είκειν, à non cedendo, ut Plutarchus vult
dici; Conf. Beccmann. de Orig. LL. p. 1151. Eustath. vult dici
καρά τὸ εὶς είκειν; Schrevelius verò ex ιη & είκω, cedo. Interdum
νικᾶς idem est, ac aliquid obtinere & prævalere, dictis convincere
in judicio, causam obtinere, ut Rom. III. 4. de Deo: Ut vincas,
νικήσῃς, prevaleas. Recht und Oberhand behaltest / Luther. über-
windest / qvum judicaris. Pari ratione qvidam dictum nostrum
interpretantur: Christus vicit, id est, omnes Creaturas in hoc su-
peravit, meritisqve suis à Patre cœlesti obtinuit apertionem libri,
feu revelationem illam Decretorum, ut qui solus dignus est & ad
hanc rem idoneus. Qvæ explicatio versùs præced. 2. 3. 4. spectat,
neque penitus est rejicienda. Sensus siqvidem communior &
significatio primaria τὸ νικᾶς hic observari, & non inconve-
nienter exponi potest de Victoria Christi à peccato, morte, Dia-
bolo & inferno reportata. Conf. Dn. D. Lucius Cone. in Apocal.
fol. 387. a. Et in hoc sensu νικᾶς notat superare hostem, & usurpatus
(1) de Christo, ut in præsenti loco, & Luc. XI. 22. Joh. XVI. 33.
Apocal. VI. 2. cap. XVII. 14. (2) de hominibus, [N] Impiis Politice,
ut de Anti Christo, Apoc. XI. 7. cap. XIII. 7. [P] Rite Spiritualiter,
qvando

qvando vincunt Diaboli tentationes , carnis concupiscentias ,
mundi odia & persecutio[n]es pravorumq[ue] seductiones ; & hoc
qv[er]idem generatim , i. Joh. II. 13. 14. cap. IV. 4. Apoc. II. 7. Sit vers.
II. 17. Apoc. III. 5. 21. c. XXI. 7. Speciatim fide , i. Joh. V. 4. 5. Apoc.
XII. 11. precibus , Sap. XIIIX. 22. patientiâ & beneficentiâ , Rom.
XII. 21. perseverantiâ , Apoc. II. 17. (vid. vers. præced. 13.) & v. 26.

cap. III. 12. c. XV. 2. Syrus habet Rad. **לְכָה** *Vicit, superarit, Heb.*
לְכָה *Purus, mundus fuit. Qui enim in iudicio purus ac mundus*
deprehenditur, is causam obtinet & adversarium suum vincit, scribit
B. Gerhard. ad Rom. III. 4.

'O,] cum spiritu aspero sine accentu, est Articulus & idem
valet, qvod in vernacula nostra lingua, der/ die/ das. Sic h. l.
ο λέων, der Löwe. B. Schmid. bene qvidem articuli significationem
emphaticam inde elicit, ast minus recte reddit per Pronomen
ILLE, b. m. *Leo ille.* Scilicet Leo excellens & omnibus notus,
maxime Johanni, ad quem habetur sermo. Qvod ferè per to-
tum N.T. facit, præeunte hoc in passu Beza, ut articulus ο, idem
sit, qvod Pronomen ille, cum tamen, qvando articulus per ille
exprimitur ap. Latinos excellentia & Emphasis pereat, e. g.
ο ποιητής, pro *Virgilio*, Latinè non dico *poëta ille*, sed tantum
poëta, absolute; η πόλις, non illa *urbs*, sed absolute, *urbs pro Roma.* Conf. Excell. Stolbergii *Tract. MSS. de Idiorismis Linguae*
Gracæ, ferè ab init. Syrus Interpres qvidem h.l. utitur Pronomine

3. pers. οστ **ΟΣΤ** ILLE, ast hoc facit ex genio lingvæ , quæ etiam

ΟΣΤ saepius pleonastice usurpare solet , prouti Lingvarum
orientalium Cultoribus satis superq[ue] notum est.

Λέων,] in Gen. λέοντος, ο, *Leo*, Germ. *Leu/ Löwe*, video,
sicut Hebr. לְרֹאֶה אֲרִיָה *vidit.* Leo enim visu valet & dilatatis
qvoq[ue] palpebris dormit. Conf. Bochart T. I. Hieroz. col. 61. l. 49.
& col. 715. l. 58. Beermann. *de Orig. LL.* p. 607. mayuli deduci ab
Hebr. לְבִיא *Leo immanis.* der eine grosse Löbbe oder Machen hat:
aut inversim ab לְבִיא *fortis, potens*, qvia Leo posset robore. Aliis
λέων dicitur, qf. λέων. In sensu proprio nomen λέων, Leo, occur-

rit Ebr. XI. 33. Apoc. IV. 7. cap. X. 3. cap. XIII. 2. Metaphoricè (1) in sensu bono transfertur ad significandum partim Christum, ob fortitudinem & victoriam, ut h. I. partim verbum Dei, ob clamoris magnitudinem, Amos. III. 8. partim Tribum Iuda, ob potentiam bellicosam, Gen. XLIX. 9. (2) in sensu malo usurpatur partim de Diabolo, ob atrocitatem, I. Petr. V. 8. partim de impiis, Tyrannis & hostibus ob crudelitatem, saevitiam, truculentiam & rapacitatem, 2. Tim. IV. 17. Job. IV. 10. II. Psal. XXII. 14. 22. Psal. XXXV. 17. Psal. LIX. 7. Prov. XXIX. 15. Jer. II. 15. c. IV. 7. c. V. 6. Ezech. XIX. 2. 3. 5. &c. Sir. IV. 35. Plura hanc de voce lecturi consulant Glass. Philol. S. p. 1113. & 1277. seq. Botsacc. Moral. Gedan. voce Leo, Flacium Clav. Script. P. I. voce Leo. In versione Syriaca reperitur vox

לְבָבֶל Chald. אַרְיוֹה Hebr. qvæ propriè notat Leonem grandiorem, qui jam prædam rapit & discerpit. Talmudistæ in Sanhedrin c. II. enumerant sex nomina, quibus Leones præcipue pro ratione ætatis denominantur, de quibus vid. Leusden. Joel. Explic. p. 24. seq. Buxtorf. Lex. min. voce Λέων Bochart. T. I. Hieroz. col. 61. & 713. seq. Franz. Histor. Animal. S. p. 59. seq.

'Ο ὁν,] qui est; Articulus cum participio verbi substantivi ἀιμή, sum periphrastice pro relativo pro nomine ὅς positus, juxta Regulam: Frequentissimum est, ut verbum mutetur in participium, atq[ue] Pronomen Relativum in Articulum, ut Matth. VII. 8. ὁ ζητῶν, pro ὅς ζητεῖ, qui querit; Matth. IV. 16. ὁ λαός οὐ καθημενός pro ὅς καθηται, Populus, qui sedet, &c. Syrus reddit per suum Relativum ? quod more usitato cum particula sequenti copulat.

Ἐκ τῆς Φυλῆς,] ex vel de Tribu. Φύλο, ης, ḥ, (qf. à Φύω·gigno,) tribus, fuerunt quædam subdivisiones aut partes populi Atheniensis & Romani. Romulus enim, cum universum populum tres in partes divisisset, Tribus inde appellatae sunt a numero ternario: tametsi major deinde numerus additus esset, mansit nihilominus nomen. Sic ergo Tribus nihil aliud sunt quam multorum ab uno stipite descendentium generatio, in qua sunt multæ familie, in domos varias distributæ. Ethoc nomine vocantur maximæ partes Populi Israëlitici, quæ erant duodecim tribus, secundum duodecim filios Jacob, eorum progenitores; vid. de omnibus simul,

Matth.

Matth. XIX. 28. Luc. XXII. 30. Jacob. I. 1. Apoc. XXI. 12. in spe-
cie de Tribu Aser agitur Luc. II. 36. de tribu Benjamin Act. XIII.
21. Philipp. III. 5. Judâ, in nostro dicto, & Hebr. VII. 13. 14. Levi,
Hebr. VII. 14. Conf. Apoc. VII. 4. 8. ubi omnes tribus filiorum
Israël, exceptâ Dan, speciatim recensentur. Notari prætereà h.
I. debet celebris Scripturæ S. distinctio inter ἔθνη, Gentes & Na-
tiones, (ut sunt Judæi, Græci, Galli, Hispani, Bohemi, Germani,
&c.) λαοὺς populos; (natio enim subdividitur in populos diversos,
ut Germani in Misnico, Saxones, Silesios, &c.) & οὐλαῖς tribūs
s. familiæ, qvæ in uno populo inveniuntur, ut in populo Itraëli-
eo duodecim, de qvibus antea. Sic hodie inter Misnico, Saxo-
nes & alios diversi sunt ordines, cognationes & familiæ Princi-
pium, Comitum, Nobilium, Civium & rusticorum. Inspiciatur
de hac distinctione Apoc. V. 9. cap. VII. 9. cap. XI. 9. cap. XIII. 7.
cap. XIV. 6. Interdum etiam, posthabitâ hâc distinctione,
Οὐλὴ tribus s. familia pro Οὐλού seu ἔθνῳ accipitur, e. g. Matth.
XXIV. 30. Plangent πᾶσαι ἀπὸ οὐλῶν, omnes sribus terræ, i.e. gen-
tes vel nationes; Apoc. I. 7. Et in V. T. ap. LXX. Dan. III. 47. cap.
V. 19. cap. VI. 25. cap. VII. 14. Ezech. XX. 32. Prov. XIV. 34. in qvi-
bus V T. locis Lutherus semper reddidit: Genit. Sic per vocem Ebr.
תְּחִנָּמָה qvæ propriè genus, familiam, i.e. cognationem significat, in-
terdum gens s. natio tota intelligitur. Conf. B. Tarnov. Comment.
ad Amos. 3. 1. Dn. D. Lucius Comm. in Apoc. fol. 414. b. seq. 499.
a. & 793. b. Flacius Clav. script. voce Tribus. Beermann. de Orig. LL.

p. 116. Syrus Οὐλὴν reddit per תְּחִנָּמָה fœm. Tribus, Fami-
lia, it. Generatio, genus, ut Matth. XI. 16. Populus, Act. III. 25.

'Ιδα,] Iuda, Genit. à Nomin. 'Ιδας. Nomen (1) Patriar-
chæ filii Jacobi, יְהוֹדָה à Radice יְהֹדָה emanavit, & activè fecit
Emanere, i.e. emisit, ejecit: & in Hiphil accipitur, pro confiteri &
celebrare, quando aliqvid non eelatur, sed publicâ quasi voce de-
cantatur; Hinc Iuda dictus, qf. celebrationis filius, qvod mater
à partu ipsius Deum celebrasset, Gen. XXIX. 35. In hac primaria
significatione nomen Iude invenitur, Gen. XXXV. 23. c. XXXVII.
26. c. XXXIX. 1. 2. 6. 8. &c. (2) Posteri Judæ, Gen. XLIX. 10. Num.
II. 3. Deus, XXXIII. 7. Jof. XXXIX. 5. Judic. I. 2. 3. 4. &c. c. X. 9. c. XV.
10. &c.

ro. &c. (3) populus Israëliticus totus, propterea qvōd Iudæ tribus celeberrima fuit, diu imperavit, & promissiones tum de Imperio, tum de Messia ex se orituro, accepit. Hinc Regnum Iudæ dictum post mortem Isbosethi filii Saulis, sub Imperio Davidis, & Salomonis, & sub deportatione decem tribuum in Babyloniam, qvamobrem non raro Israëli, ut Synonymum, conjungitur, ut Psal. CXIV. 2. in exitu Israël de Agypto, &c. facta est Iuda sanctificatio ejus, & Israël potestas ejus. Sic Pl. LXXVI. 2. ubi per Judam metonymicè intelliguntur posteri Iudæ, & Syncdochicè omnes Israelitæ, nempe per Syncdoch. Speciei. (4) post mortem Salomonis & distractionem regnorum sub Roboamo factam, significat illud Hierosolymitanum & minus Regnum duorum tribuum, ut Juda & Benjamin, (in qua sita erat Jerusalem,) qvæ conjunctæ, tanquam una, dictæ fuerunt Juda. (5) Sæpe hæc vox ponitur pro veræ fidei religionisvè hominibus, tūm in V. tūm in N. T. Sicut hæc nostrâ ztate vox Christianus accipitūr. Conf. Jer. XXIII. 6. c. XXXIII. 14. 16. Apoc. VII. 5. &c. Plura lecturis suppeditabunt Walth. Exerc. Bibl. p. 10. seq. Glass. Philol. s. p. 1348. 1382. Flac. Cl. scr. voce Iuda. Schindl. Lex. Pentaglott. col. 738. Casaub. contra Baron. p. 17. seq. Hotting. Thes. Phil. p. 7. & Histor. Orient. p. 322. Beermann. de Orig. LL. p. 585. Buxt. Lex. min. voce יְהוּדָה Cunæus de Republ. Ebr. p. 59. seq. Pasor in Etym. Nom. propr. & alii. Syrus h. l. legit יְהוּדָה? cum nota Genitivi ?, qvæ hic vocalem ck̄vozo Jud. quiēscētis assumit.

ἡ μίζα, Ἰης, Radix, per qvam ἥπι τὸ ζῆν, vita. Radix enim est os plantæ, per qvod alimentum attrahit. Beermann, de Orig. LL. deducit ab Ebr. שְׁנִי radix. In sensu proprio pro arboris vel herbae extremitate inferiori, occurrit hæc vox, Job. XIV. 9. Sap. VII. 20. Marc. XI. 20. &c. Metaphoricè ponitur (1) pro qvavis origine & fundamento, imò causâ rei, e. g. Deut. XXIX. 18. Rom. XI. 16. 17. 18. 1. Tim. VI. 10. Hebr. XII. 15. Sic ap. Profanos Athen. ἡγὶ ἐιδα πάντος αἴγαθη. (2) pro stirpe aut genere alicujus, Isa. XI. 1. & pro unico ex alicujus posteritate, Isa. XI. 10. Rom. XV. 12. Ita qvoqve hæc loco sumitur, ἡ ἐιδα Δαβὶð. (3) pro incremento, & statim regnum prospero, Job. V. 3. 2. Reg. XIX. 30. Isa. XXXVII. 31. &c. Conf.

Conf. Flac. Cl. Script. voce Radix. Glass. Philol. S. p. 1253. Botsacc.

Moral. Gedan. voce Radix. Syrus haber ְִּוְּדָאֵן Chald.
רַקְעַן radix, fundamentum, origo, causa, principium, Hebr. עֲקָרֶן
strix, à Rad. עֲקָרֶן extirpavit, eradicavit.

Δαβὶð,] ó, nōm. propr. David, filii Isai. Nomen (1) Regis
Israelitici & Prophetæ ἀκλιτού. Ebr. דָּוִיד & הַוִּיד i. e. amabilis,
amicus, blandus, à Rad. דָּוִיד amicus, dilectus, Fœm. דָּוִיד i. e. ami-
ca, cognata, inde fortassis est ortum Dido, ap. Virgil. Phœnices
enim erant Populi Syriæ, Judæis contermini. Vide Beccmann de O-
rig. LL. p. 434. (2) nomen David, tūm ob præstantiam, felicitas-
tem ac pietatem ejus gubernationis, tum & ob promissionem illi
de Messia factam, saepe ipsummet Christam, Dominum ac servato-
rem nostrum significat, ut Jerem. XXX.9. Esa. LV.3. Ezech. XXXIV.
23.24.c.XXXVII.24.25. Hos. III.5.&c. Consulantur Flac. Cl. Scr voce
David. Glass. Philol. S. p. 1015. circa fin. 1049. circa fin. 1345. seq. &
Onomastol. Messiae Prophet. p. 95. 99. Obiter notetur, inquit B.
Glass. postill. Prophet. Part. II. p. 729. ex רְזֹרֶן in derivatione fieri
הַוִּיד, ita ut litera quiescens fiat mobilis. In Jesu salvatore amor
Dei maximè motivus & activus est factus, dum nos ex amore pu-
risimo, pretiosò suò sanguine redemit, & virtute meriti sui cre-
dentes salvat. In medio trium literarum fit hæc mutatio: in
signum Christi, mediæ SS. Trinitatis personæ, ut & mediatorii
ejus officii sacrosancti, punctum superius in רְזֹרֶן, fit inferius in
הַוִּיד, ad innuendam Christi, ex maiestate cœlesti factam, humilia-
tionem insimam nostræ redēptionis causâ. Hactenus B. Glass. l.c.

Ανοίξαι,] Aor. i. Inf. Act. Aperire, ὀπίσθω, aperio, ἀνοίγω,
idē, & adaperio, qf. ab ὀπίσθω, frango. Qvod enim aperitur, quasi fran-
gitur, Scovel. in Lex. Dicitur vero ἀνοίγω de ostio, ore, oculis, cœ-
lo, puteo, sepulcris, &c. & pro substrata materia, varia significat,
de quibus ordine differendi nunc nobis non est locus. Qui vult,
adeat Flacium Cl. Script. voce Aperire. B. Schmid. Not. in N.T. fol.
78. a. & 909. b. Spanhem. Dub. Evang. P. III. Dub. 79. p. 374. seq.
Hoc tantum notamus, ανοίγειν, aperire, interdum idem esse, qvod
manifestare, patefacere, indicare, explicare, vel intellectum dare,

ut Luc. XXIV. 32. Nonne cor nostrum ardebat in nobis, ὡς διηνοργητὸν τὸν γεαφὰς; dum aperiret, i. e. explicaret, nobis scripturas, quae nobis liber clausus (Jes. XXIX. 11.) erant? Sic h. l. Aperiō libri clausi & septem sigillis signati, nihil aliud est, quam manifestatio & explicatio arcanorum Dei, in hoc libro contentorum. Eleganter Flacius Clav. P. I. col. 579 l. 55. Aperiere librum non tam phrasis est, quam peculiaris quædam figura aut pictura, quam indicatur, solus agnus Dei, aut Christus dignus esse, qui mundo mysteria Dei, & secretam p̄f̄ris voluntatem, patefaciat. Syrus reddit:

Απέστελλε οὐτος ille aperiet, 3. sing. masc. futuri in Peal, cum Υ in fine ob Α terminale à Rad. Απέστελλε

Aperuit clausum vel ligatum.

Τὸ βιβλίον.] Librum. Βίβλος, γ., η, hinc βιβλίον γ., τὸ Liber, libellus vel scheda, quasi à βύβλῳ, papyrus Ægyptia, ex qua olim fieri solebant libri, juxta Eustach. vir. B. Schmid. Not. in N.T. fol. 4. seq. Accipitur τὸ βιβλίον (1) Propriè pro scriptione, enumeratione, recensione & catalogo quovis, sive rerum sive Personarum, interdum pro longo, denotando volumen aliquod integrum, ut Exod. XVII. 14. c. XXIV. 7. Num. XXI. 14. Deut. XVII. 18. c. XXIX. 38. Jos. X. 13. 2 Sam. I. 18. Luc. IV. 17. 20. Joh. XX. 30. c. XXI. 25. Gal. III. 10. 2. Tim. IV. 13. Apoc. I. II. &c, interdum pro brevi, denotando saltem schedam vel Epistolam aliquam, e.g. Deut. XXIV. 1. 3. Esa. L. 1. Jer. III. 8. Matth. XIIIX. 7 Macc. X. 4. βιβλίον τῷ αποστολίᾳ, Liber repudii, cum tamen scheda saltem esset, prouti verit Chaldæus: אָגְרָת פֶּטוּרִין quasi schedam Dimissionum; Et Lutherus: Scheidbrieff. Unde & LXX. promiscue usurpant βιβλον, βιβλίον, γραφὴν, θρησκείαν, & γράμματα. Hoc sensu Jer. XXXII. 10. 11. instrumentum emptionis vel contractū vocatur βιβλίον τῆς κλίσεως, qf. liber acquisitionis vel possessionis. Sic Josuæ XIIIX. 9. 2. Sam. XI. 14. 15. 1. Reg. XXI. 8. 9. II. 2. Reg. V. 5. 6. 7. cap. X. 1. 2. 6. 7. c. XIX. 14. Esa. XXXIV. 4. Jer. XXIX. 25. Tob. VII. 16. 1. Macc. I. 46. in quibus locis B. Lutherus constanter reddit, Brieff. Conf. ex N. T. Apoc. VI. 14. (2) βιβλίον metaphoricè & αὐθεωποπαιῶς Deo tribuitur, notatq; ejus partim Providentiam, Psal. CXXXIX. 16. & præsertim in textu nostro & toto V. cap.

Apoc.

Apoc. partim decretum de hominibus salvandis, Apoc. XVII. 8.
c. XX. 12. c. XXI. 27. c. XX. 19. partim Judicium justissimum in ex-
tremo die, Apoc. XX. 12. Conf. Flacius Cl. Ser. voce Liber; Spannh.
Dub. Evang. P. I. p. 3. & de libris Dei, in specie præter Flacium l. c.
vid Glass. Philol. S. p. 1159. fin. seq. Gerh. Dispp. Isagog. L. 9. c. 1. §.
14. seq. Dn. D. Calov. Arminian. p. 472. B. Daenhabv. Hodosoph.
p. 542. 582. fin. seq. 591. seq. 816. Lact. Catech. P. IV. p. 491. seq.
Walth. Harm. Bibl. p. 231. seq. Franzius de Interpret. Script. S p. 407.
seq. Kromay. Theol. Posit. Polem. p. 355. B. Meisn. Anthrop. Sacr.
Disp. XV. p. 161. seq. & innumeri alii. Syrus h. l. reddit

לְכֹה־בָּאַתְּרִים scripturam, cum לְ notâ Accus.

לְכֹה־בָּאַתְּרִים & כֹּה־בָּאַתְּרִים Liber, scribeum, scripture, à Rad.

כְּתָבָאַתְּרִים Chald. בְּתָבָאַתְּרִים, Arab. بِنْ تَبَّأْتَرِيم Hebr. בְּתָבָאַתְּרִים

scripsit.

Kal λῦσαι,] Aor. 1. Act. Infin. Solvere, à verbo λύω, solvo,
à se & luo, (quod est à λύω.) quasi Seluo. vid Beccmann de Orig. LL.
p. 1022. A fut. λύσει, vel Aor. I. ἔλυσα, forte Germ. Idsen/inde origi-
nem traxit. Propriè & (1) λύειν significat solvere, ut Matth. XXI 2.
Marc. XI. 2. 4. 5. Luc. XIX. 30. 31. Joh. XI. 44. &c. (2) rescindere,
abrogare, antiquare, Matth. V. 19. Joh. V. 18. c. VII. 23. c. X. 35.
Sic λύειν τὸν νόμον, antiquare, abrogare legem, Demosth. dixit. (3)
Destruere, abolere, dissolvere, Joh. II. 19. Eph. II. 14. 2. Petr. III. 11.
12. 1. Joh. III. 8. Act. XXVII. 41. (4) Liberare / dimittere ex vincu-
lis & carcere, Act. XXIV. 26. Apoc. IX. 14. 15. Ps. CXLVI. 8. Jer.
XL. 4. (5) Discutere, Act. II. 24. (6) Aperire rem clausam, ut episto-
lam & signaculum s. sigillum. Hinc λύειν τὰ γέάμματα, resi-
gnare literas, Euripides dixit, & in textu nostro: λῦσαι τὰς
σφραγίδας. Conf. B. Schmid. Not. in N. T. fol. 105. 4. 121. a. 243. a.
262. a. seqq. Flacius Clav. Script. P. I. voce Ligo, & Solvo. Syrus

λύειν h. l. per novum verbum non reddit, sed כְּתָבָאַתְּרִים
præcedens tantum subaudit & qd. repetit.

Τὰς ἐπῆδα,] Septem, Sieben/ (ab Heb. עֲבָשׂ septem) Gen.
O. plur. tantum, ἀκλητον. Propriè (1) pro numero definito & certo
C 2 fvc

sive septenario, Gen. XXIX. 18. 20. 27. 30. c. XXXI. 23. c. XLI. 2.
seq. Marc. XII. 22. Matth. XV. 37. &c. (2) ponitur pro numero in-
definito & incerto, multo ac copioſo, Prov. XXVI. 25. Levit. XXVI.
18. 24. 28. 1. Sam. II. 5. Ruth. IV. 14. 15. Esa. IV. 1. Matth. XII. 45. Luc.
8. 2. Hoc sensu S. Johannes in Apoc. & Textu nostro multum ce-
lebrat numerum septenarium, q̄vi & simul de perfectone & ple-
nitudine exponi potest. (3) Perfectionem & plenitudinem innuit,
Gen. VII. 2. 3. Sic ἐπτάκις, Levit. IV. 6. Matth. XIII. 21. Hinc
ἐπτά (4) ponitur pro ἐπτάκις, septies, Matth. XIII. 22. Conf. Fla-
cius voce septem. Glass. Philol. s. p. 1371. seq. B. Gejerus in Prov. p.
297. 423. & in Dan. 273. B. Gerh. in Apoc. p. 4. 33. 40. 87. & in Acta,
p. 190. ubi multos autores longā serie recenseret. Syrus reddit

לִנְבָּדָךְ & septem, cum nota casūs accus. &
& copulativā particulā; לִנְבָּדָךְ & septem, item
septimus, Chald. שְׁבֻעַ Arab. شَبَعَ Heb. שְׁבֻעַ Rad.
لِנְבָּדָךְ septem fecit. vid. M. Nicolai Lex. Harmon.

σφραγίδας,] Signacula, sigilla, à sing. σφραγίς, ἡ, sigil-
lum, signum ql. à φράσσω, munio, clando. Literæ enim obsigna-
tione clauduntur & ql. muniuntur. Ponitur verò (1) pro formâ,
qvâ literas vel alias res obsignamus, Exod. XXIX. II. 36. Apoc.
VII. 2. Hinc in plur. σφραγίδες dicuntur gemmæ, qvibus signa &
notæ insculpi possunt. (2) pro notâ vel signo, qvod epistolæ annulō
imprimitur, Sirac. XXII. 33. Histor. de Bel, vers. 16. & in dicto no-
stro, itemq̄ve Apoc. V. 1. 2. 9. cap. VI. 1. seqq. cap. IX. 4. (3) Metaph.
notat Confirmationem, vel autoritate certâ l. testimoniô verò
factam, Rom. IV. II. 1. Cor. IX. 2. 1. Tim. II. 19. (4) amoris & sin-
gularis curæ est symbolum, Cant. VIII. 6. Sirac. XVII. 18. Hag. II.
24. Conf. Glass. Philol. s. p. 1341. Wellerus in Rom. p. 282. seq. Flac.
voce sigillum. Syrus reddit

לִנְבָּדָךְ figilla, à sing. לִנְבָּדָךְ
Chald. חֹתֶם Arab. قَلْمَنْدَلْ Hebr. חֹתֶם im. sigillum,
signum, Rad. חֹתֶם signavit, obsignavit.

Autr.]

'Aut^g.] ejus, Genit. ab αὐτῷ, ipse, qvod est pronomēn(i)relativum, ut Ephes. II. 14. αὐτός ἐστιν εἰρήνη ἡμῶν, ipse (Christus) est pax noſtra; Sic Joh. IV. 2. c. IIIX. 44. &c. (2) demonstrativum ὅτι, vel Relativum ὃς, e.g. Luc. XVII. 16. οὗτος ἐν Σαμαρείτης. pro: ὃς ἦν, qui erat, vel καὶ ὅτι, & hic erat Samaritanus; Sic Cap. XIX. 2. (3) reciprocum, αὐτὸς pro αὐτῷ vel εαυτῷ, qvæ pronomina ap. sacros & Profanos scriptores sæpiſſimè confunduntur, non tamen studiō Autorum, sed incuriā librariorum, prouti recte judicat Hieronymus Wolfius, *Annot. ad Isocratem*, col. 751. Conf. Matth. III. 16. Ebr. I. 3. Joh. I. 47. Ebr. XI. 21. (4) qvando articulus ei præfigitur, significat Idem, οὐ αὐτός, eadem η αὐτή, idem τὸ αὐτὸν, & per crasis ταυτό; Matth. V. 46. 47. ὥχι οὐ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸν ποιῶσι; Nonne & idem Publicani faciunt? (Posset qvoqve per adverbium ὅτι qvis reddere: Nonne & Publicani ita faciunt?) Inspiciantur Act. XV. 27. Marc. X. 10. Luc. VI. 38. Hebr. I. 12. c. XIII. 8. Sic τὸ αὐτὸν Φρονεῖν, idem sentire, Rom. XV. 5. Phil. III. 16. 2. Cor. XIII. 1. &c. (5) Pronomen secundæ Personæ, Matth. XXIII. 37. Luc. XIII. 34. Jerusalem, Jerusalem, qvæ occidis Prophetas, & lapidas τὰς ἀπεισαλμένας τρόπος αὐτήν, eos, qui ad te missi sunt; Sic Luc. I. 45. (6) qvandoqve idem est αὐτόματον, ultroneus, vel adverbialiter sponse aut ultrò, e. g. Joh. XVI. 27. ipse Pater, αὐτός sponte suā & ultrò vos diliget; Sic Rom. XV. 14. (7) Interdum declaratur per adverbium ὅτι, ita; vid. num. (4) ἐκεῖ, αὐτόθι, ὅδε, ut Matth. XXVI. 36. Act. XII X. 19. c. XXI. 4. simul, Luc. XVII. 35. Ceterū Act. III. 1. &c. (8) Sine adjectione nominis substantivi aliquando ἔξοχικὴ honoris appellatio est, & haud exigua emphasi habet, ut in illo: αὐτός (Pythagoras) ἐφα; Conf. huc ex num. (4) Hebr. I. 12. c. XIII. 8. (9) Interdum πλεονάζει; Matth. V. 40. Καὶ τῷ θέλοντι σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνα σὺ λαβεῖν, αἴφες αὐτῷ καὶ τὸ ιμάτιον; Et volenti tecum litigare & tunicam tuam auferre, cede etiam vestem interiorem. Sic Act. XV. 17. Apoc. VII. 2. 9. 1. Petr. II. 24. &c. Cl. Vorstius Philol. f. P. II. p. 117. seq. hanc παρέλακυσιν origi- ri dicit ex Hebræo Idiomate; Sed refellitur à B. Schmid, Not. in N. T. fol. 104. a. (10) interdum ἔλλειπε, deficit & subintelligi solet, Luc. XII. 36. Rom. IV. 17. Joh. VI. 29. Syrus legit σταύρος?

eius, Genit. pronominis 3. personæ ὁστις ille.

C 3

704

Kαὶ εἶδος,] οὐ vidi, Aor. 2. Ind. à verbo εἴδω, in Infin. ιδεῖν, hinc additā literā V. video, it. cognosco, scio, ab Heb. Rad. עָרַי novit, videt. Conf. Beccmann. de Orig. LL. p. 1152. In communisimo significatu videndi, verbum εἴδω occurrit h. I. & Marc. I. 10. Matth. II. 2. c. XXV. 38. Act. XII. 16. &c. Deinde (2) transfertur ad mentis oculos, videre pro intelligere, animadvertere, Matth. IX. 2. 4. Excell. Dn. Stolb. Disc. super Orat. Demosth. de Pace Vocabulam ejus primam ὄργην. (3) pro operandi interiori facultate sumitur & Posse significat, ut Matth. VII. 11. οἴδατε, novistis h. e. potestis bona dona dare filiis vestris.. Sic i. Thess. IV. 4. (4) voluntatem & affectum cordis respiciens, idem est ac Amare, fovere, curare, i. Thess. IV. 5. c. V. 12 (5) estimare, censere, iudicium facere de aliquo, 2. Cor. V. 16. Plura dabit Glass. Philol. f. p. 1053. seq. 1302. Flac. voce videre. B. Schmid. Notis in N. T. fol. 135. b. Pasor in lex. aliig.

Syrus habet: οὐ vidi, 1. sing. Præt. in Peal, Rad.

Chald. נִיחָן Ebr. נִיחָן videt, invenitus est, prospexit, consideravit.

Kαὶ οἶδ',] οὐ eee; vid. in præced. Syrus Particulam Attentio-
nis omittit.

'Εν,] in, inter, præposito, h. I. ordinariam significationem possidens; alias, qvibus in sacris abundat, significationes jam non perpendimus.

Μέσω,] medio, μέσος, η, or, Adject. Medium, a, m, à Chald. עַמְצָה partiri, dimidiare; aliis παρὰ τὸ τὰ μέρη ἵσταται, qvòd ejus partes æquales sint. Sed μέσον, γ, τὸ, substantivè Medietas, dimidium. Sic h. I. ἡ μέσω τῷ θρόνῳ καὶ τῷ ζώνῃ, in medie-
tate throni & animalium, qvæ phrasis deinde effertur per præposit: Inter, ut Luc. II. 46. Invenerunt illum sedenteem ἡ μέσω τῶν διδα-
σκάλων, inter Doctores. Similiter Luc. II. 7. c. XXII. 27. 55. c. XXIV. 36. &c. Interdum In Medio idem est ac IN, e. g. Deut. XIX. 2. ubi LXX. ἡ μέσω, Luth. im Lande; Deut. XXIX. 11. Luth. im Lande; 2. Sam. XXIV. 5. 1. Reg. VI. 19. 26. c. XI. 20. Job. XX. 13. Psal. XXII. 15. 23. Psal. XL. 9. Psal. XLIX. 10. Psal. LXXIV. 4. Psal. CXVI. 19. Prov. XXVII. 22. Esa. XXIV. 13. &c. In N. T. Luc. XXII. 55. Ebr. II. 11. Apoc. II. 7. Plura suggerent Flac. Voce Medium. Glass. Philol. f.

p. 484.

p. 484. seq. Vorstius de Hebr. N.T. P. I p. 367. seq. & alii. Syrus vertit
in medietate, i. medio, à f. medium, medietas.

T̄θρονъ,] throni. Gen. à Nom. Θρόνος, γ. ὁ Thronus, solium regale, sella augusta, à θράω sedeo, vel à θρεῖν ἀνα, qvòd sursum qf. saliat à parimento. Propriè (1) pro Throno regio & sella gloriola accipitur, Judic. III. 20. 1. Reg. X. 18. 19. 2. Reg. XI. 19. (2) notat regiam autoritatem, potestatem ac imperium, Gen. XLI. 40. 2. Sam. III. 10. c. VII. 13. 1. Reg. I. 13. 20. 24. 30. 35. 37. Luc. I. 52. (3) potestatem docendi, tum Christianam, tum Anti Christianam & Diabolicalm significat, Psal. LXXXIV. 20. Apoc. II. 13. c. XIII. 2. c. XVI. 10. (4) de felicitate ac gloria beatorum in cœlis dicitur, Apoc. III. 21. c. IV. 4. Matth. XIX. 28. Luc. XXII. 30. (5) Solium Dei ac Christi, notat ejus, (6) Majestatem ac gloriam, Ps. XLVII. 9. Esa. LXVI. 1. Matth. V. 34. c. XXV. 31. Esa. VI. 1. (6) gratiam, Esa. XVI. 5. (7) Judicium & justitiam, Psal. IX. 5. 8. Apoc. XX. 11. (8) Regnum, Psal. XLV. 7. Matth. XIX. 28. Hebr. I. 8. c. VIII. 1. Ps. XXXIII. 14. Luc. I. 32. (9) Templum Hierosolymitanum, vel Ecclesiam Orthodoxam, Jer. III. 17. c. XIV. 21. c. XVII. 12. (10) Angeli dicuntur Throni, Coloss. I. 16. Plua vid. ap. B. Dannh. P. V. Lac. Catech. p. 1133. seq. & Hodosoph. p. 774. seq. Glass. Philol. s. p. 1154. seq. & 1312. B. Schmid. Not. in N. T. f. 102. b. Flac. Cl. script. voce sedere & thronus. B. Walth. Harm. Bibl. p. 1283. Dn. D. Lucium in Apoc. f. 185. 328. b. seq. 335. seqq. Hotting. Histor. Orient. p. 374. Nota: Thronus Dei duplex est, alias Patris, alias Agni. Thronus agni electis est communicabilis, ad scabellum throni Majestatis Christi positus; non item thronus Dei, qui nullam personam quæ Deus nō est, sustinet σύνθετον, sunt verba B. Dannh. Hodosoph. p. 774. Syrus vocē τὸν θρόνον non vertit; In fine vero Textūs nostri & præced. vers. 1, reddit τοῦ θρόνου, qvæ est ipsa vox Graeca θρόνος.

Kai τῶν τεσσάρων,] & quatuor, Genit. à Nomin. τέσσαρες. οἱ καὶ, & τὰ τέσσαρα, quatuor, plur tantum; Hinc Lat. Tessera, qvæ est figura omni ex parte quadrata; Vid. Beccmann. de Orig. LL. p. 913. Corvin. font. Lat. p. 531. Calepin. Voce Tessera, &

& alios. Sumitur vero haec vocula pro Numero (1) definito, & certe, Matth. XXIV. 31. Marc. XIII. 27. Apoc. VII. 1. seqq. Act. XXI. 9. &c. (2) Indefinito, & de multis intelligitur, Apoc. IV. 4. 6. 8. & hoc loco, in quo quatuor animalia, non solum quatuor Evangelistas, sed etiam simul omnes docentes in N. T. significant, quo de in seqq.

Zōos,] *Animalium*, Genit. plur. & sing. ζῷον, γ, τὸ, *animal*, accentu distinguuntur à ζῶν, *vivum*. Thema ζάω, ζώ, *vivo*. Animal enim vivit maxime, & opera edit vitae admodum illustria. Sic & Hebreis חיה animal, nomen à vivendo habet. Vid. Beermann. *de Orig. LL.* 1190. Dannh. *Herm.* f. p. 165. fin. seq. & Bochart. statim ab initio *Hierozoici*. Est vero ζῷον, *Animal*, vel λόγικον, rationale, quod Ebrai appellant חיה מדברת *animal logens*, quia ratio est sermo mentis. Tale nullum est praeter hominem; vel αἴλοος; Hebrei vocant בָּרִעָה, unde Latin. *Brutum*, h. e animal irrational. In hoc proprio significatu τὸ ζῷον notat vel brutum quodvis, Psal. CIV. 25. Sap. XI. 16. c. XII. 24. c. XIII. 10. c. XV. 18. 19. c. XVII. 19. Sir. XIII. 19. 2. Pet. II. 12. Ebr. XIII. 11. Judæ v. 10. vel feram, animal rapax, & noxium, Sap. XVI. 18. Per metaphoram vero, aut parabolam denotat vel homines miseros, & pios in hoc mundo, Psal. LXIX. 11. vel Doctores & Concionatores, qui sunt animalia mystica, Ezech. I. 5. 13. 14. 15. 19. 22. cap. III. 13. c. X. 15. 20. Sic hoc loco & Apoc. IV. 6. 7. 8. 9. c. V. 8. 11. 14. &c.

Kαὶ ἡ μέση τῶν πρεσβυτέρων,] Et in medio seniorum; De quibus vix. in preced.

Αγέλον,] γ, τὸ, *agnellus*, diminutivum, ab ἄρξ, ἀρπάζειν, vel ἄρπαζον γ, ὁ *agnus*. Derivatur juxta quosdam ab ἀρπα, artollo, ἀρπασις elevatio, quod saltitare soleat, elevatus posterioribus pedibus; aut ab ἔρα terra, quod saltantes cernuant. Eustachius dicit ab ἄρπα preces, quod in votis faciendis, aut precibus fundendis agni sacrificarentur. Accipitur vero hoc vocabulum in sacris non nisi metaphorice tunc de homine justo, innocentie, & de Christi membris, Jer. XI. 19. tunc de ipso capite, Christo, ut hoc loco & vers. 8.

12. 13. Apoc. VI. 1. 16. & Syrus vertit: לְבָנָן Hebr. & Chald. עַמְרָא vel אַפְרָא Ar. אַפְרָא agnus, ab Ebr. צָמֵר Chald. Chaldaic enim solemne est, γ & γ permuteare. Ecceaber אמר,

מָרְקָא. qvæ licet scripturâ diversa, tamen sōd tam vicina erant, ut Galilæi inter loquendum ea confunderent. Conf. Bochart. Tom. I, Hieroz, col. 422. Schindler. Lex. Pentagl. voce מָרְקָא col. 1553. Hotting. Smegm. Orient. p. 122.

Ἐσηκός,] stans, vel subintellecto ἦν, stabat. Præt. Partic. A& in Neutro gen. ab ἵσημι, ἵσάνω vel ἵσάω, quasi ἄσάω, unde Latia. Sto, sisto. Alii derivant ab Ebr. תַּשׁ ponere, תַּשׁתַּחֲוֵה statuere. Habet verò stare multas significaciones, & sumitur (1) pro servire ac ministrare, Gen. XL. 46. Dan. I. 4. 5. Jer XL. 10. 1. Sam. XVI. 21. Luth. dienen. (2) Petere, rogare, precibus instare, Jer. XV. 1. c. XII X. 20. Job. XXX. 20. (3) bene habere, in statu felicissimo constitutum esse, 1. Sam. XXIV. 21. 1. Cor. X. 12. Matth. XXIV. 15. (4) Pugnare, resistere, tueri, Cohel. IV. 12. Dan. XI. 15. (5) Repugnare, resistere, in sensu malo, Apoc. XII. 4. (6) Perseverare in bono, Exod. XIV. 13. Rom. V. 2. c. XI. 20. 2. Cor. I. 24. in malo, Matth. XX. 6. Hose. X. 9. (7) expectare, & moram includit, Num. IX. 8. (8) obtainere aut confirmare, sive ratum esse, aut valere, Deut. XIX. 15. Levit. XXVII. 12. 14. 2. Cor. XIII. 1. (9) Consistere, persistere, commorari, manere, superare, Psal. XXXVI. 13. Num. IX. 17. c. X. 12. Jos. XII X. 5. 1. Sam. XXX. 9. Joh. II X. 44. Luc. XXI. 36. Eph. VI. 11. 13. 14. Gen. XIX. 17. (10) Judicare & judicari, Jos. XX. 6. Act. XXV. 10. Est. X. 14. itemq; Judicis conspectum sustinere, Apoc. VI. 17. (11) Versari, Joh. I. 26. (12) Stabilire, fulcire, stare facere, erigere, Rom. III. 31. cap. X. 3. c. XIV. 4. Matth. XII. 25. (13) Pendere, appendere, Matth. XXVI. 15. Zach. XI. 12. Plura qvi desiderat, evolvat Flacium Cl. script. voce stare. Glass. Philol. s. p. 541. & 1317. Weller. in Rom. p. 236. 319. 322. 580. 706. Hoc loco verbum stare de Agno sive Christo prolatum, in significatu proprio & communis presentiam importat, non verò otiosam, sed activam, qvam exerit adjuvandō, interpellandō, &c. Syrus legit:

خَلَقَ (Olaph effertur ut Jud, Dekojem; vid. Cl. Dilherrri Rudim. Syr. p. 6. & Cl. Hilligeri Summar. Ling. Aram. p. 9. 11. itemq; M. Nicolai Gramm. Harm. p. 2.) Part. in Peal, à Rad. خَلَقَ

خَلَقَ Hebr. בָּקַע, Arab. خَلَقَ stetit, surrexit, resurrexit.

‘אָסִי,) ut, sicut, tanquam, adverb. similitudinis, qf. ab ‘אָסִי, est

D

enim

enim δύ τερον, quemadmodum. Sæpius non comparationis & similitudinis, sed veritatis & certitudinis est nota, ut in nostro dico, & Joh. I. 14. spectavimus gloriam ejus, δόξαν ως μονογενῆς ταχατέρος gloriam, inquam, qualem covenit unigenito, à Patre scil. egresso; Matth. XIV. 5. ως προφήτην αὐτὸν ἔιχον, i.e. verè eum habebant pro propheta; Phil. II. 7. Habitu invenimus ως αὐθρωπόν, i.e. reverè homo; Sic I. Cor. IV. 1. Rom. IX. 32. 2. Cor. II. 17. Phil. II. 12. 1. Petr. I. 19. vid. de ως, veritatis notā, Schmid. Not. in N.T. fol. 654. Glass. Philol. Sp. 743. fin. Weller in Rom. p. 573. Dn. D. Calov. Exam. de Pers. Christi, p. 280. B. Dannh. Hermen. Sacr. p. 212. Syrus verit: Sicut, ut, quasi. Σύμφωνα habet B. Walth. Harms. Bibl. p. 1384.

"Εσφαγμένον,] mactatus, occisus. Præt. Part. Pass. à σφάττειν σφάττω, jugulo, macto, occido, ab Ebr. תְּבַחַת jugulavit, vel à φάω, quod inter alia est occido, ut sit quasi φάγω. In propria significatione verbum σφάττειν, mactare l. interficere, occurrit partim de morte animalium, Gen. XXXVII. 31. Gen. XLIII. 16. Num. XI. 22. Deut. XXIX. 31. Esa. XXII. 13. partim hominum, Apoc. VI. 4. 9. 1. Reg. XIIIX. 40. 2. Reg. X. 14. c. XXV. 7. 1. Joh. III. 12. Apoc. VI. 4. 9. c. XIIIX. 24. partim ipsius Christi, ut h. l. & cap. XIII. 8. &c. Singulariter de mactatione victimarum patriarchali & Levitica usurpatum, Gen. XXII. 10. Exod. XII. 6. c. XXIX. II. 16. 20. Levit. I. 5. II. c. III. 2. 8. c. IV. 4. 15. & alibi in hoc libro sæpius; Sic Num. XIX. 3. Est. VI. 20. Ezech. XL. 39. 41. 42. Hinc verbum σφάττειν pro sacrificare usurpari cœpit, 1. Sam. I. 25. Ezech. XXIII. 39. Exod. XXXIV. 25. Levit. XVII. 5. quod vel ex derivatis liquet; σφάγιον enim est victimæ l. hostia Amos. V. 25. σφάγυς, victimarius, σφάγεια, sacrificula, σφαντόν, tributi genus, quod pro mactatâ hostiâ persolvebatur. σφάγια, dies, quod sacra sunt mactatis jugularisq; victimis. Quando Deo tribuitur, iram ejus & pœnas significat, Ezech. XXI. 10. Plura de Etym. & significatione τοῦ σφάττειν legantur ap. Cl. Stuckum de Sacrif. Gentil. fol. 116. b. seq. Conf. Flacius, voce Mactatio. Syrus verbum σφάττειν exprimit voce Particip. præter. sive Peil, à Rad. Chald. סכָּנָה mactavit.

"Ἐχον,] Habens. Præs. Part. Act. Neutr. gen. à verbo ἔχει & inusita-

in usitato χέω, *babeo*, fit ab Ebr. ΜΝ τενuit, *babuit*; vel à σχέω,
babeo, qf. σύω χώ, i. e. *contineo*, *sustento*. vid. Scovel. Lex. &
Becmann. de Orig. LL. p. 526. Varias verbum ἔχω possidet signifi-
cationes; (1) enim & in sensu familiari idem est, ac habere, Matth.
III. 4. 9. Act. III. 6. 1. Joh. II. 1. & alibi sappisimè. (2) Possidere,
obtinere, Jacob. IV. 2. 1. Cor. IV. 7. Matth. XIX. 21. 22. Marc. X. 22.
23. (3) Posse, Luc. XIV. 14. ἔχετε, non possunt rependere tibi. Non
secus, ac in illo Demosthenis; πολλοὶ τότοις ἔγκαλοι, ἀντί^τ
ἔχετε λέγειν βελτίω, multi ea accusant, quibus non possunt dicere
meliora. Sic Joh. II. 9. Marc. XIV. 8. (4) Agere, Joh. V. 5. Erat au-
tem quidam illic, tricesimum octavum annum ἔχων ὅτι τῇ αἰθελῃ,
agens in imbecillitate, l. morbo; Sic v. 6. cap. XI. 17. (5) Impetrare,
i. Joh. V. 15. ἔχομεν τῷ αἰτήματι, impetramus petitiones. (6) Essē,
Marc. V. 23. ἔχατος ἔχειν, in extremis constitutum l. mori vici-
num esse, Act. XXI. 13. ἔτοιμως ἔχειν, paratum esse; Sic 2. Cor. XII.
14. 1. Petr. IV. 5. Matth. IV. 24. Et ἔχω ἀνάγκην, necesse est, Luc. XIV.
18. οὐ γαστὶ ἔχειν, gravidam esse, Matth. I. 18. 1. Tim. VI. 16. Joh. XI. 17.
in sepulcro fuerat, c. IV. 44. Matth. XXII. 28. uxoratum esse. (7) Susti-
nere, pro αἴρεχειν, Phil. I. 30. (8) Capere, accipere, 2. Cor. II. 3. ἵνα μὴ
λύπην ἔχει, ne tristitiam capiam. (9) Solere, Act. XV. 21. μωσῆς ἔχει
τὰς κηρύσσοντας αὐτὸν, Moses solet prædicari. (10) Sentire, judicare,
putare, credere, existimare, Marc. XI. 32. ἀπαντεῖς εἶχον τὸν Ιωάννην,
omnes sentiebant de Johanne, quod vere Propheta esset; Sic Matth.
XXI. 26. 45. (11) Adhærere, cohærere, adjacere, contiguum, proxim-
um vel vicinum esse, Marc. I. 38. Ebr. VI. 9 (12) Seqvi, τῇ ἔχομένῃ
ἡμέρᾳ, seqventi vel posterō die, Luc. XIII. 33. Act. XXI. 26. (13) ἔχειν,
sub intellectu ἔγκλημα, crimen, de quo quis accusatur, Matth. V.
23. Act. XXIV. 19. Apoc. II. 4. 14. 20. (14) Distare, pro αἴρεχειν, simplex
pro composito, Act. I. 12. (15) ferre, οὐ γαστὶ ἔχειν, uerum ferre,
Matth. I. 18. 23. (16) Detinere, occupare, Marc. XVI. 8. εἶχε αὐ-
τὰς τρόμον, tenebat eas tremor. (17) Tenere, retinere. Phil. I. 7.
ἔχειν οὐ τῇ οὐρδίᾳ, animo tenere aliquem. (18) Mereti, χάριν ἔχειν
πρός τινα, Act. II. 47. gratiam emereri apud aliquem; Sic Matth. V.
46. c. VI. I. (19) Recte vel male uti, Matth. XXV. 29. Marc. 4. 25. 1. Cor.
XI. 22. pauperes hāc phasi designantur. (20) necesse l. opus habere,
Luc. XII. 50. (21) Interdum significationem auget, Rom. I. 28. Luc.
XIV. 18. vid. Weller. in Rom. p. 89. & 739. Glass. Philol. f. p. 690.
Schmid. Not. in N. T. fol. 76. a. 568. b. 790. 8. a. Flacium voce Habere

& alios. Syrus verbum ἔχει transtulit h. m. סְמִינָה
qui est illi, i.e. qui habebat. Chaldaei enim & Syri verbum *Habeo*
non habent, unde pro eō mirā constructione utuntur, dum ver-
bum substantivum אִתָּה Δέσμι EST vel חַוָּא לֹסֶת fuit cum
pronomine substituunt, ut Matth. XXVI. II. حَوْلٌ حَوْلٌ

מֵנוּן מִזְמָרָה Menon in universitate Temporis est
vobis, i.e. me non semper habetis. vid. Cl. Dilherr. Rudim. Syr.
Gramm. p. 248. Hilliger. Summar. Lingv. Aram. p. 141.

Κέρατος ἐπίτα.] Cornua septem, à sing. κέρας, αἴρω, τὸ, unde Latin.
Cornu, Hebr. קֶרֶב idem. Aliis à κέρας, caput, cuius est ornamentum.
Propriè usurpatur hæc vox, de cornibus animalium, Gen. XXII. 13.
Altaris Exod. XXIX. 12. c. XXX. 2. 3. Levit. XVI. 18. &c, item de fa-
brefactis cornibus Zedechiæ, i. Reg. XXII. 11. Deinde, qvia cornua
sunt præcipuus ornatus, & robur aut arma quadrupedum, inde fit,
ut cornu in sacris metaphoricè significet (1) partim robur & po-
tentiam, opes & vires Jer. XLVIII. 25. Amos. VI. 13 Ps. LXXXV. 5. 6. 11.
(Luth. Gewalt.) Ps. LXXXIX. 18. 25. Ps. CXII. 9. Ps. CXLIIX. 14. Sic
Cornu salutis designat potentiam salutarē, 2. Sam. XXII. 3. Ps. XIIIX.
3. & Luc. I. 69. de quo tamen loco vid. in seqq. (2) partim dignita-
tem & ornatū, gloriam & splendorem. Huc refer ex anteced. lo-
cos, Ps. CXLIIX. 14. exultit cornu populo suo, i.e. restituet pristinas
dignitates, Ps. LXXV. 11. Cornua peccatorum confringam, i.e. Omni
potentiâ, gloriâ ac decore spoliabo. Sic Thren. II. 3. 1. Sam. II. 10.
glorificabit magnificè. Habac. III. 4. (3) partim regna mundi & Mo-
narchias, Dan. VII. 7. 8. seqq. Apoc. XIII. 1. II. Ps. CXLIX. 14. item re-
gnum Ecclesiæ, i. Sam. II. 10. Ps. CXXXII. 17. Referunt huc quidam
locum, i. Paral. XXV. 5. quam tamen sententiâ refellit Cl. Bocharto
T. I. Hieroz. col. 317. & de corneis tubis altâ voce buccinandis intel-
ligit. (4) partim optimâ partem & florē alicujus rei, Es. V. 1. vinea est
facta dilectio mea, in cornu filio olei i.e. in loco uberrimo & pinguis-
simō, in solo fertilissimo. Alii de loco eminentiori, colle seu clivo
exponunt. (5) partim juxta quosdam illustrē aliquam & præcipue
eminenter personam in familia; Afferunt locum Luc. I. 69. Deus
fusca avit nobis κέρας σωτηρίας, cornu salutis in domo David servi sui;

&

& sic explicant: Christus dicitur κέρας ἐποίκω Δαβὶδ, propterea quod is praecepit eminuit ac illustris fuit in Davidis familia. Addunt loca Parallelia Vet. Test. Psal. CXXXII. 17. Ezech. XXIX. 21. Conf. Glass. Philol. S p. 1267. seqq. Dn. D. Lucius in Apoc. fol. 393. b. Flacius

Cl. script. voce Cornu. Syrus vertit:

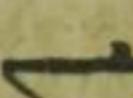
cornua septem, à sing. Chald. קְרָנָא Arab. قَرْنٌ Cornu; Rad. קְרַנֵּה splendere, Æthiop. cornibus ferire.

Kai οφθαλμὸς ἐπτὰ,] & oculos septem, à sing. οφθαλμὸς, ὁ, ὁ, oculus. Th. ὄωλομα vel ὄωλάνω, video. A. I. Pass. ὡφθην, visus fui. Oculus enim est organon, per quod animal videt, & in quo εἰδωλα οφαλὰ excipit. Vid. Beccmann. de Orig. LL. p. 774. seq. B. Schmidius Notis in N. T. fol. 98. a. οφθαλμὸς dicitur, qs. τῆς οψεως θάλαμος: vel qs. τῆς οψεως ἄλμα, quoniam per oculum ἀλλεῖται vis οφαπκή. Conf. qvoq; B. Walth. Postillā myst. Phys. p. 982 fin. seq. Tribuitur autem Oculus I. Creaturis & quidem vel Propriè, vel metonymicè, vel metaph., vel Synecdochicè, vel per Protopopoeiam; De quibus significationibus vid. Flac. Glass. & alios. (2) Deo vel Christo, notatq; ejus partim notitiam exactissimam, Ps. XI. 5. Esa. I. 16. Hos. 13. 14. Hebr. 4. 13. Sirac. XXIII. 25. partim Providentiam, tam iratam, Esa. I. 15. Amos. 9. 4. 8. quam benignam, Deut. XI. 12. I. Reg. 9. 3. 2. Paral. 16. 9. Ps. 32. 8. Efr. 5. 5. I. Petr. 3. 12. Hoc loco septem oculi Christi, significant communicationem Spiritus S. ejusq; donorum, Christo secundum humanam naturam, factam, & hinc resulantem notitiam & sapientiam, Providentiam & benignitatem Christi exactissimam, perfectissimam, quo deo in seqq. Fusiūs de Oculis Dei vel Christi agunt Glass. Philol. s. p. 1121. seq. Dn. D. Lucius in Apoc. fol. 394. a. seq. B. Gejer. in Proverb. p. 741. 742. & Allgeg. Göttes/ p. 51. seq. 480. seq. 517. seq. 705. seq. Syrus hæc verba transtulit:

& oculos septem, à sing.

Chald. עִירָנָא vel עִירָנָת Arab. عِينَاتٍ Ebr. עֵינָיו Oculus, Rad. עֵין intendit, vidit, inspexit, Arab. عَيْنٌ factus fuit explorator, vel Æthiop. in Conj. 2. Commonstravit. Vid. M. Nicolai Lex. Harms. p. 497.

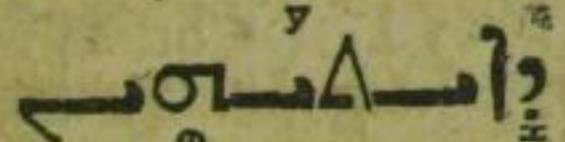
Qui, plur. à sing. "os, ἦ, ο, qui, que, quod, Pronomen relativum, alias communis Grammaticorum errore pro articulo postpositivo habitum, est falso. Rectius Pronomen dicitur, quod ad immediate antecedens nomen ordinariè referendum venit, non ad remotum, nisi aliud fraudeat contextus ratio, aliaque prægnans causa, monente Summo Caloviō, Exam. de Pers. Christi, p. 348. Vid. quoq; in fine Append. Sect II. Quæst. 3, p. 521 seq. Copiosius de hoc pronomine tractant B. Glass. Pbel. S. p. 509. 526. 527. 528. 529. 530. 535. 536. 538. 691. B. Weller. in Rom. p. 380. 762. Syrus h l. Pronomen relativum per depon.

strativum  HI, sequente ? translatis.

Eis,] Sunt, ab εἰμὶ, sum, quod q. s. ab ἔω, Hebr. Καὶ sum, ὑπαρχήν ῥῆμα, hoc est verbum substantivum. Sumitur verò εἰμὶ, præter ordinariam significationem (1.) pro ὑπάρχω, existo, subsisto, verbor, e. g. Matth. 2. 2. τὸ ἔστιν οὐ τεχθεὶς βασιλεὺς, ubi existit? Wo hält sich auf? Wo ist anzutreffen / nam Rex Iudeorum? Sic Joh. IX. 5. Apoc. IV. ult. Tu creasti omnia Et propter voluntatem tuam εἰσὶ, sunt, Et creata sunt. (2) pro σημαίω, significo, Hebr. VII. 2. Rex Salem, quod significat (seu vereitur) rex pacis, vel idem, quod ὁ ἐρμηνευτας, Joh. IX. 7. Sic Matth. XIII 37. 39. & in dicto nostro : septem oculi, qui sunt, h. c. significant, &c. (3) pro ἔξεστι, licet, Hebr. IX. 5. περὶ ὃν ἔστιν τοῦ λέγει κατὰ μέρος, de quibus jam non licet dicere singulatum. (4) πάρεμι, pro Adsum, Joh. 12. 31. τοῦ κείσις ὄστι (adest,) Εἰ κόσμος τότε, Luc. V. 17. Et virtus Domini ἦν, adesset ei ad sanandum illos. (5) pro μέω, maneo, it. duro, Ebr. VIII. 4. οὐδὲν τῶν ἴσχει, manentibus sacerdotib; Sic Matth. II. 13. 15 Gen. XXVII. 33 Luth. er wird auch gesegnet bleiben / Exod. 24. 12. 18. c. 25. 14. 1. Sam. 7. 2. Psal. 37. 18. Psal. 72. 17. Esa 51. 6 8. Rom. 4. 16. (6) pro vivere, Matth. II. 18. οὐ τοι εἰσί, quia non sunt, h. c. perempti sunt, desierunt vivere. (7) pro Habitare, e.g. Ruth. I. 2. Luther. sie blieben daselbst. (8) pro δοκεῖν, vel νομίζειν, videre, existimare, habere, reputare, 1. Cor. III. 19. Sapientia mundi stultitia περὶ τῷ Θεῷ ἔστι, Deo existimatur. Huc spectat Act. IV. 19. 1. Petr. III. 4. 1. Cor. II. 14. Phil. III. 7. (9) Quando cum Adverbio idoneo jungitur, sive illius Adverbii significationem nominalem praestat, ut 2. Cor. VII. 15. πάσπλαγχνα αὐτῷ περισσεύοντες εἰς ὑμᾶς ἔστιν, h. c. περισσεύοντος ἔστι. Sic Eph. II. 13. [10] Cum particípio periphrasit, cle-

ganicem

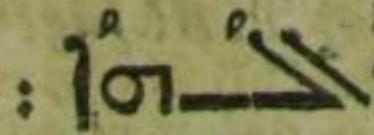
gantem facit, ut Luc. V. 1. αὐτὸς ἦν ἐσώς, ipse παρεῖται, v. g. v. 17.
αὐτὸς ἦν διδάσκων, ipse διδάσκει, Luc. II. 33. e. V. 29. Act. VIII. 9.
2. Cor. I. 9. 3. Cor. V. 19. & alibi quām sapientissimè. Notandum,
huic periphrasi quāndoq; peculiarem emphasis inesse, vel dura-
tionis, vel perseverationis, vel habitus, vel stabilitatis, v. g. erat
prædicans, i. e. totus erat in prædicando. Conf. Glass. Philol. f.
p. 675. & 1368. B. Schmidius Not. in N. T. fol. 28. b. 216. a. 399.
b. 1104. b. 1125. b. Vorstius Phil. f. de Hebr. N. T. P. II. P. 172. seq.
alii. seq. B. Weller. in Rom. p. 139. 427. Flacius Cl. script. voce sum,
& alii. Syrus vertit

 scil. per verbum suba-

stant.  cui more solitō affixum plurale additur, [vid.
M. Hilliger. Summar. Ling. Aram. p. 70. n. VII.] cum præfix&
particulā & quæratione constructionis ad præcedd. pertinet, uti
jam monitum.

Tā ἐπτά,] Septem, vid. in præcedd.

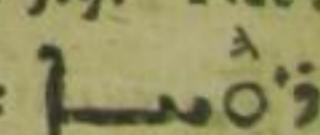
Ἐθεός,] Dei, Genit. à Nom. θεός, unde Latin. Deus. Dedu-
citur verò nomen θεός, juxta quosdam ab obsoleto verbo θέω
pro quo nunc usitatum est τίθημι, pono, facio, q. s. οἱ θεοὶ τὸ πᾶν,
qui omne posuit, & etiamnum ordinat, disponit, gubernat. Qui-
busdam dicitur vel à nomine δέος, i. e. metus, metus scil. reli-
giosus ex θεογνωσίᾳ resultans; vel à verbo δέω, moveo, quod Deus
omnia moveat ac gubernet. Aliis verò derivatur à verbo θεά-
μας, contemplor, spello, quod Deus omnia videat & inspiciat.
Quidam deducunt αἴπερ τῷ αἴθεντι, ab urendo, uti vult Damascenus
Lib. I. de O. F. vel à verbo θέειν, currere, quod omnia pene-
tret & ubiq; omnibus præstō adsit, præsertim invocantibus ac la-
borantibus. German. Gott foris est à guht / Matth. XIX. 17.
vel ab Arab. طيّب, bonitas. Rad. طيّب bonus fuit. Conf. B.
Walth. offir. Bibl. p. 502. B. Gerh. exeg. fol. 220. b. Dn. D. Deutschm.
Not. in compend. Hutteri, p. 196. seq. p. 190. seq. Dn. D. Pfeiffer
Fascie. Dissert. p. 174. 8. 38. Flac. Clav. script. P. I. col. 218. Beomann
de Orig. LL. p. 255. 405. 1097. seq. Pasor Lex. voce θεός, aliquæ

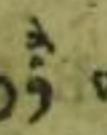
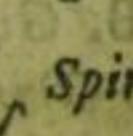
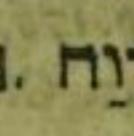
Syrus vertit cum particulā Genit. casus:  Dei, &
moniti.

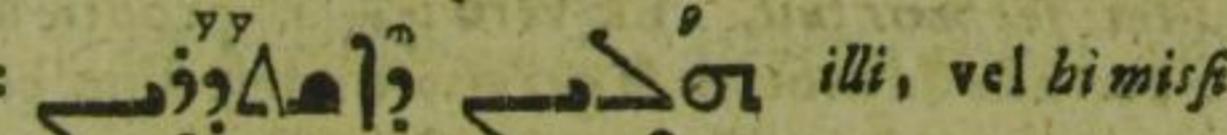
nomin.  Chald. אלְהָ Arab. אלְהָ Ebr. אלְהָ

Deus, à Rad. Arab. אלְהָ coluit, adoravit. Autores hujus derivationis habemus Dn. D. Calov. Comm. in Gen. p. 141. & Exeg. A. C. Artic. I. c. 2. §. 4. B. Weller. Comment. in c. 53. Esa. edit. noviss. p. 46. B. Glass. Philol. s. p. 442. Cl. Hotting. Smegm. Orient. p. 39. & 120. Pasor Etym. Nom. propr. p. 27. n.

Πνεύμα,] Spiritus, significat autem πνεῦμα Spiritum [Ν] increatum, qvi est vel Deus in essentiâ, Joh. IV. 24. vel Deitas Christi, Rom. I. 14. Joh. VI. 63. I. Cor. XV. 45. &c. vel tertia Trinitatis persona, Spiritus S. Ezech. I. 12. 20. 21. c. 10. 17. Joh. XX. 22. Psal. 104. 30. Apoc. II. II. 1. Joh. V. 7. &c. ejusq; dona, (α) in genere, Act. XIX. 2. 2. Reg. II. 10. Luc. I. 17. Act. I. 5. c. 6. 10. &c. Sic in nostro dicto, septem Spiritus, sunt dona septuplicia, vel multiplicia Spiritus S. (β) in specie, donum lingvarum, I. Cor. XIV. 15. προσεύχεσθαι τῷ πνεύματι, orare spiritu, est orare lingvâ peregrinâ, qvam Spiritus dictavit, prout Apostoli ex afflato Spiritus S. omnibus loquebantur linguis; Doctrina Evangelii, & hujus Doctores, I. Cor. XII. 10. 2. Cor. III. 6. I. Joh. IV. I. seq. c. V. 6. Doctorumq; interpretationes scripturæ, I. Cor. XIV. 32. regeneratio; Iccircò Spiritus pro animo regenerato sumitur, Gal. V. 16. Joh. III. 6. Rom. VIII. 16. Luc. I. 47. I. Thess. V. 23. motus spirituales, Luc. II. 27. Act. XIX. 21. & revelationes, Matth. XXII. 43. Act. XX. 22. c. XXI. 4. [β] creatum, qvi est vel anima hominis, vel spiritus, qvi dicitur vitalis, Gen. VI. 17. I. Reg. XVII. 17. Job. X. 12. Psal. 204. 29. Cohel III. 21. Act. VII. 59. Jac. II. 26. Matth. XXVII. 50. Joh. XIX. 30. Luc. XXIII. 46. c. II X. 55. &c. vel angelus, ut bonus, Hebr. I. 7. 14. & malus, Matth. XII. 43. Eph. II. 2. Luc. X. 20. Act. XVI. 18. vel spectrum, Luc. XXIV. 37. 39. 2. Thess. II. 2. vel ventus, Joh. III. 8. Gen. VIII. I. Exod. XV. 10. Num. XI. 31. I. Reg. XIIIX. 45. c. XIX. II. Job. I. 19. Psal. CIII. 16. Psal. CXXXXVII. 18. &c. Pluribus hæc persecuti sunt Dn. D. Lucius in Apoc. fol. 475. & 662. Schmid. Notis in N. T. fol. 62. 4. & alibi pasim. Weller. in Rom. p. 27. 482. Glass. Philol. s. p. 504. 1364. fin. seq. Spannh. Dub. Evang. P. III. pag. 187. seq. 378. fin. seq. 381. fin. seq. Flac:

Clay. Clav. script. voce Spiritus, & alii. Cyrus vertit: 
Spiritus,

spiritus, pl. f. à sing.  אֲשֶׁר וְאַתָּה אַתָּה, Chaldaicè רוח Arab.  Spiritus, ventus, à Rad.  respiravit, respiratione fuit.

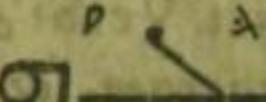
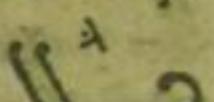
Tà ἀπεισαλμένα,) misit. Part. Verbi ἀποστέλλω, quod (1) significat mitto, ablego, mitto legatum, & in hac significatione usurpatur partim in genere de legatione & missione quavis. Act. X. 8. c. 11. 13. c. 16. 35. Matth. XX. 2. c. 21. 34. 36. 37. c. 22. 3. 4. 16. &c. etiam de Ecclesiæ ministris, Luc. XI. 49. Rom. X. 15. &c. partim in specie vel de Christo, Joh. XX. 21. Matth. X. 40. &c. vel de Christi Apostolis, Matth. X. 5. c. 21. 1. &c. vel de Johanne Baptista. Matth. XI. 10. Marc. I. 2. vel de Angelis, Matth. XIII. 41. Luc. I. 19. 26. Ebr. I. 14 (2) Significat dimittere, abfertigen und abfolgen lassen / Matth. XXI. 3. & statim dimittet eos. Beza reddit: Remittet, quem refutat Cl. Bochartus T. I. Hieroz. col. 211. Sic Marc. XII. 3. 4. (3) emittere liberos, loslassen / Luc. IV. 18. (4) immittere in aliquid, Marc. IX. 29. statim immittit falcem. Quo de consuluntur Schmid. Not. in N. T. fol. 41. 4. Glass. Phol. S. p. 685. Dorsch. Theol. Zech. P. I. p. 165. & 168. Flac. voce mitte. Syrus transfert:  illi, vel bi misse sunt.

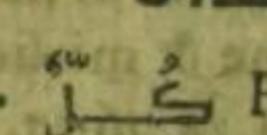
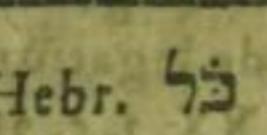
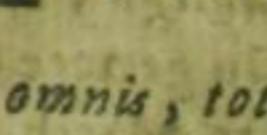
εἰς πάσαν,) in omnem. Præpositio εἰς cum verbis significantibus motum ad locum vertitur IN, & regit Accusativ. exempla præter textū nostrū ubivis in N. T. obvia sunt. Alias significationes hujus particulae, quarum larga seges, non tangimus. Potius animum appellimus ad expositionem adjectivi πᾶς, πᾶσα, πᾶσα, quod qd. ab Hebr. verbo עִזָּה abundare, augescere, Chald. facundum esse, hinc nomen עִזָּה abundantia. Sumitur vero variè, nempe collectivè & distributivè, item de quantitate continuâ & discrètâ, valetq; idem, qd. omnis, totus, universus, singuli, quilibet, quicunque, nemo non, nullus non. Nec ita solùm accipitur, sed ponitur etiam pro majori parte, quæ vice totius est. Quæ fusiùs nunc declararem, si ad præsens negotium aliiquid facereant. Tantum id adjicio, voculam, modò dictam, in textu nostro accipi pro οὐαὶ, rotua, ut Matth. III. 5. c. 2. 3. c. 8. 32. c. 21. 10. c. 6. 29. c. 27. 45. & alibi saepius. Plura significata dabunt Dn. D. Scherzer. Col.

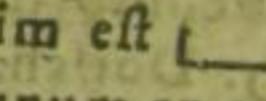
E

leg.

leg. Antifoc. p. 782. 784. 818. B. Schmid. Not. in N. T. passim. B. Weller. in Rom. p. 176. seq. 648. seq. 705. B. Glass. Philol. S. p. 1360. seq. 1374. seq. Flac. Clav. script. P. I. voce Omnis & P. II. col. 189. Casaub. Not. ad Matth. XXVII. 45. Gerh. in Acta. p. 15. 378. &c. Sy-

rus interpretatur:   in omnem illam, 

Chald.  Ar.  Hebr.  omnis, totus, universus.

Thn yahn,] Terram, à nom. yahn, quod contractum ex yea pro yda, hinc omnes casus circumflectuntur. Th. est yéva, gigno, Part. act. yéyha, unde yaya, pro yeyhaw; vel yda genero, nascor. Terra enim gignit Quæ seu fruges & omnino magna mater est nascentium corporum, omnibus cibum suppeditans. Beermannus de Orig. LL. p. 511. derivat ab Ebr. נָהָר i. e. vallis, terra profundior. Est enim in natura infinitum elementum. Sic Ebr. נָהָר terra, à depressione seu humilitate nomen habet, vi Radicis חַמְס depressus, humilius fuit, cui opponitur שְׁמִינִי quod ab altitudine denominatur. Radix enim est  altus, sublimis fuit. Est vero יְהָן [1] propriè unum ex quatuor elementis, densitate & gravitate admodum conspicuum. [2] ponitur pro toto globo terrestri, quatenus omnia elementa, & quæ sub eis comprehendit, 2. Petr. III. 7. Luc. XXI. 33. Matth. V. 18. cap. XXIV. 35. Luc. X. 21. Matth. XI. 25. Act. XVII. 24. Esræ V. 11. Gen. XXIV. 3. [3] pro inferiori mundi plagâ, quatenus superiori cœlesti opponitur, Psal. CXLVII. 13. Ezech. I. 15. [4] pro toto mundo, Psal. L 1. Psal. CXIX. 19. Nom. XIV. 21. Deut. XXVIII. 49. 64. Jos. III. 11. &c. [5] denotat terræ solum & pavimentum, aut illam quasi ejus superficiem, quæ à nobis calcatur, quæcumque sit strata, ut Joh. VIII. 6. 8. [6] pro ipsis terræ incolis, partim in genere, pro hominibus & brutis simul, Psal. LX. 4. partim specialiter pro solis hominibus, Hebr. XII. 26. Gen. VI. 13. Ps. L. 1. 1. Sam. XXVII. 9. Prov. XXVIII. 2. [7] pro aliquâ terræ vel globi terreni particulâ, sine aqua considerata, Act. IV. 24. Gen. I. 10. 11. [8] pro certâ regione & terræ portione alicui Genti assignata, seu pro territorio, Psal. LX. 4. Act. VII. 11. 36. 40. Hebr. VIII. 9. Matth. II. 6. 20. 21. Joh. III. 22. Act. VII. 4. 29. 33. Matth. IX. 26. 31. c. 10. 15. c. 27. 45. [9] pro agro, cui fruges

mæn-

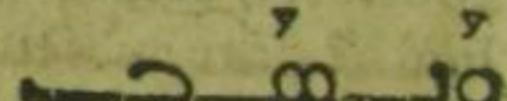
mandantur, Matth. XIII. 5. 8. 23. Marc. IV. 5. 8. 20, 31. ubi terra
in sensu spirituali cor vel animam hominis significat; item pro
agris, vineis, horris ac paluis simul, Isa. I. 7. [10] pro re ex
terra facta, ut corpus hominis, Gen. III. 19. [11] pro sepulcro,
& loco mortuorum, Ezech. XXVI. 20. c. 31. 18. Eph. IV. 9. item
pro morte ipsa, tam naturali, quam aeterna, Jer. XVII. 13. [12] pro
carnali & mundana sapientia, Regno Dei spirituali plane
contraria, ut Joh. III. 31. [13] Terra metaph. vita aeterna & coe-
lum beatorum dicitur, terra sensibilis pro intelligibili, Esa. LXV.
17. c. 66. z. 2. Petr. III. 13. Apoc. XXI. 1. Psal. CXLII. 6. Qui-
dam ex Patribus huc trahunt locum Matth. V. 5. Beati mites, quo-
niam ipsi hereditario jure terram obtinebunt. [14] pro via & se-
mita, Psal. CXXXIII. 10. Vocis hujus multiplicem significar-
tum multò prolixius expendunt Glass. Pbilol. S. p. 1240. seq. Schmid.
Not. in N. T. fol. 369. b. Excell. Stolberg. Not. M. SS. in Matth.
II. 6. Cl. Vorstius de Hebr. N. T. P. I. p. 20. seq. P. II. p. 13. fin. seq.
14. 15. seq. Spanhem. P. III. Dub. Evang. p. 393. fin. seq. Flac. Cl.
script. voce Terra & alii. Syrus vertit: Chald.

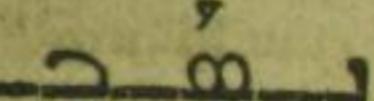
أَرْضٌ Arab. Terra, à Rad. gravedine affectit, it. de-
presit.

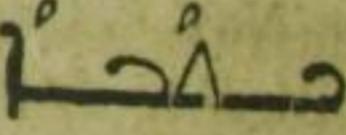
ηγή ήλθε,] Et venit, Aor. II. Act. Indic. ab ἔρχομαι qs. ἔρχω
"erchomai, terrae spaciū habeo, scil. peragrandū seu decurren-
dū; ad faciendum iter terrā. Conf. Schrevel. Lex. Significat
venire, proficiisci, iter facere, ire, accedere, abire &c. De quibus
significationibus pluribus agunt B. Schmid. Not. in N. T. fol. 401.
b. seq. item fol. 375. b. 878. a. 977. a. B. Weller. Comm. in Rom. p. 427.
B. Glass. Pbilol. S. p. 542. 1372. 1395. 1483 seq. Casaubonus not. ad
Act. V. 15. In textu nostro ἔρχεθαι idem est, ac Accedere, adire
aliquem, vel ad aliquem venire, ut Matth. VIII. 2. c. 14. 33. c. 15. 25.
& alibi. Syrus legit: & venit, à Rad. Chald.

אָחֵה Arab. Ebr. venit.

ηγή αἴληθε,] Et accepit, Præt. Act. Atticum pro λέληθε,
à verbo λαμβάνω, & inusitat. λήθε, (à quo fut. λήψομαι, &
reliqua tempora formantur,) qs. ab Ebr. vel i. e. ac-
cepit.

cepit. Vid. Beermann. p. 590. De πλανηματια verbi λαυθάνει
prolixè agit B. Schmid. Not. in N. T. fol. 345. a. seq. ad quem Phi-
lologiz studiosum iterum ablegamus, nolumus enim τὸ πρό-
χθιν προστέλειν. Conculatur quoq; Flac. voce Accipere, item Dn. D.
Lucius in Apostol. fol. 287. a. B. Glass. Philol. S. p. 575. 1322. & 1368.
B. Kromay. Theol. Posit. Polem. p. 976. B. Bakius Catenæ Catech.
edit. noviss. p. 173. seq. B. Danh. Lact. Catech. P. VI. p. 759. P. IX.
p. 310. & Hesychopb. s. p. 1215. Syrus reddit: 

& accepit; Rad.  Chald. נָסַב accepit, assumfit,
sulit, portavit, susstulit; fortè ab Ebr. נָסַב apprebendit, ob גּ כ
cum גּ affinitatem, vel vicinitatem.

τὸ βιβλίον,] Syrus  Librum, scripturam; vid.
præcedd.

Ἐκ τῆς Δεξιᾶς,) Scil. χειρὶς, ex dextra, Gen. à nomin. δε-
ξιὸς, à ὀν., dexter, a. um, περὶ τὸ δέξιαθα, à capiendo, qvia
suistram agilior. Et manus est ὄγκανον αὐτιληπτικὸν. Est vero
Dextra. (1) Hominum, ac sumitur (N) pro operibus manuum,
& in genere pro omnibus actionibus, Psal. CXXXXIV. 8. II.
(2) pro signo, partim fidei, fœderum & concordia, Gal. II.
9. partim proximi dignitatis gradus apud aliquem, Matth. XX.
21. partim honoris & reverentiae, Marc. XVI. 5. Gen. LXIX. 13.
1. Reg. II. 19. (3) pro parte vel latere dextro, ut German: Zur
rechten Hand / Marc. XVI. 5. Joh. XXI. 6. Luc. I. II. 2. Cor. VI. 7.
&c. Jos. I. 7. (2) Angelorum, ut Dan. XII. 7. (3) Dei &
Christi, notatqve ejus (N) potentiam, ut Exod. XV. 6. Psal.
LXXVII. II. Psal. CXII. 15. 16. Psal. LXXXIX. 10. Psal. XX. 7. Psal.
LXXX. 18. Psal. CX. I. Matth. XXVI. 64. Act. V. 31. Marc. XVI.
13. I. Petr. III. 22. &c. (2) Gloriam & honorem, Psal. XLV.
10. Psal. LXXXIX. 14. Ebr. I. 3. c. VIII. 1. c. XII. 2. Eph. I. 20. 21.
(3) beatitudinem & felicitatem æternam, Psal. XVI. 11. Ad-
cuat qvidam locum Matth. XXV. 33. (7) Fidelitatem, Esa. XXII. 8.
(m) fa-

(π) favorem, Matth. XXV. 33. Plura hoc de vocabulo reperiuntur
ap. B. Glass. Philol. s. p. 443. 1126. Schmid. Not. in N. T. fol. 98. a. seq.
787. a. Weller. in Rom. p. 517. D. Galov. de pers. Christi, p. 330. 414.
511. seq. M. Glauch. de usu Concordant. p. 53. seqq. Syrus vertit:

ex manu ejus, à Nom.

Chald. Hebr. יָמִין

Dexter, dextra, à Rad. Arab. in dextro corporis laterre collocavit, it. feliciter potitus est. Vid. M. Nicolai Lex. Harmon. p. 341.

Τὸς καθημένος, part. Præs. verbī, καθηματι (ab θηματι)
sedeo. Usurpatur (1) de hominibus & sic notat vel esse, seu existere,
Act. II. 2, da sie aber anzutreffen waren; Marc. IV. 1. vel habitare,
& commorari alicubi, Matth. IV. 16. ὁ λαός ὁ καθήμενος τοῖς
σκότῳ, i. e. qd. fixam sedem habens; Sic Luc. I. 79. c. XXI. 35. Sirac.
L. 25. Judith. V. 3. &c. Vorstius Philol. S. P. I. p. 168. fin. Ebraismum
hic singit. Ast male. Sic enim lib. 2. Epigr. cap. 40. de Ludima-
gistro Diotimo: ὅς τοι πέτηται κάθηται Γαργαρεῖς, qui commo-
ratur in locis saxosis Gargareis; vel imperare, dominari, Apoc.
XVII. 1. Exod. XI. 5. 1. Reg. I. 20. 24. & de civitate Babel, Apocal.
XIIIX. 7. vel Docere, Act. XXIII. 3. & discere, vel audire, 1. Cor.
XIV. 30. Ezech. XXXIII. 31. vel quiescere, quietum & stabilem per-
manere, felicem esse, Jer. XLIX. 31. Psal. CXXVII. 2. vel judicare,
Exod. XIIIX. 14. Judic. V. 10. Matth. XXVII. 19. vel manere, & sāpe
zrumnosum, sordidum & lugubrem statum notat, e. g. Ose. III.
4. Gen. XXXIIIX. 11. Levit. II X. 35. Jer. XV. 17. (2) De angelis,
Matth. XXIIIX. 2. Marc. XVI. 5. (3) De Deo & Christo, & significat
vel imperare potentiam, virtute & omnipresensiā, Ps. CX. 1. 1. Reg.
XXII. 9. Esa. VI. 1. Matth. XXII. 44. Hebr. I. 13. Psal. XLVII. 9. vel
judicare, Psal. CX. 1. Col. III. 1. Marc. XIV. 62. vel habitare &
præsens esse, Psal. LXXX. 2. Ps. XCIX. 1. Adeat, qui plura cupit, B.
Schmid. Not. in N. T. fol. 72. a. 779. b. Casaubonum not. ad Matth.
IV. 16. Glass. Philol. s. p. 1093. fin. seq. 1372. 1126. 1155. Geier. alleg.
p. 63 b. seq. Grauer. Quæst. illustr. p. 14. Dannh. Hodosopb. s. p. 776.

Flac. clav. script. P. I. voce sedere, & P. II. col. 347. Syrus vertit:

—נִשְׁתָּה? אָסָרָה ad verbum: qui ille sedens, vel qui erat sedens, pronomen אָסָר ponitur loco verbi substantivi, vid. M. Hilliger. Summar. Lingv. Aram. p. 60. Rad. est נִשְׁתָּה Chald. יְהַב Arab. وَكَبَسْ Ebr. יְשַׁב sedet, mansit, habitavit.

'Επὶ τῷ θρόνῳ,] in Throno. Ὡς' præpositio cum Genit. significat εἰς IN, ut h. I. & Matth. VI. 10. Eph. I. 16. Matth. XXIII. 2. &c. Alias significat ad, sub, super, supra, de, coram, apud, &c. De quibus Conf. B. Glaes. Philol. s. p. 791. seq. 819. Weller. in Rom 319. 342. 343. 345. Casaub. Not. ad Act. 4. 33. Gerhard. in Acta, p. 117. 421. Walth. Harm. Bibl. p. 768. Pasor in Lex. aliiqve. Syrus reddit

—מִנְטוֹתֵל וְ super Throno. vid. præcedd.

SECTIO II. LOGICO-THEOLOGICA.

Analyſi Grammatico-Philologicâ, viam nobis sternente, jam ad analysin sive sensum Logico-Theologicum nos convertimus, qui si summam textūs Johannæ & scopum accuratè expendimus, præcipuam Christianæ, in omnibus necessitatibus, consolationis arcem continet, in morte Christi ejusdemqve resurrectione firmiter fundatam. Ostendit verò nobis hoc summum Christianorum solarium Theologus noster κατ' ἔξοχην ita dictus partim verbis, partim visione.

DE PRIMA PARTE, SIVE VERBALI EXPOSITIONE.

In hac notamus I.] Consolationem, cuius (1) objectum est Johannes fundens lacrymas, quarum causa & occasio altius nobis rimanda venit, & quidem ex περὶ γῆμαν δέοις textūs nostri & toto præcedente quarto Cap. in quo hic איש-תְּמִרּוֹת vir desiderio-

vnum

rum (Dan. X. II.) nos certiores facit de visione aliquâ, qvæ ipsi in
spiritu obtigerit, qvòd scilicet Thronus in cœlo sit positus, supra
qvo sedens similis fuerit aspectu lapidi Jaspidi & Sardio, & iris
in circuitu sedis, similis aspectu Smaragdino, & viginti quatuor
seniores super thronis sedentes, amicti stolis albis & habentes,
in capitibus suis coronas aureas. Et quatuor animalia plena oculis
antè & retrò. Qvi Thronus eminens nihil aliud, quam infinitam
divinam Majestatem, Potentiam, virtutem & gloriam adumbravit, prouti mox ostendetur in seqq. Rex in throno sedens
fuit, & nunc adhuc existit Filius Dei æternus, Rex gloriae & Domini-
nus cœli terræq;. Iris fulgens erat signum gratiæ, sapientiæ & ma-
jestatis divinæ. Viginti quatuor seniores sunt Ecclesia universa,
sive adhunc militans in his terris, sive jam triumphans in cœlis.
Solam Ecclesiam triumphantem intelligit B. Botsacc. *Moral. Ge-
dan. voce Senior*; ast contrarium solidis argumentis evincit Dn. D.
Lucius *Conc. in Apol. fol. 342. b. seqq.* Communis est sententia, ele-
ganter scribit Blasius Viegeas, Jesuita, *Comment. in Apoc. p. 210. a.*
seq. per viginti quatuor seniores intelligendos esse præstantissi-
mos qvosq; sanctos, ac præcipue prælatos & Doctores utriusq;
Testamenti, qvi numerus ex duodecim Patriarchis, & ex duode-
cim Apostolis conficitur; cum enim numerus, duodenarius dicat
universitatem, in duodecim Patriarchis præstantissimi qviq; V.
T. & in duodecim Apostolis excellentes viri Testam. Novi,
optimô jure accipiuntur: qvi seniores, tum propter antiquita-
tem, tum propter morum, doctrinæq; gravitatem, appellantur:
qam eandem ob causam in thronis sedent, qvia in fine mundi
judicabunt. *Hac*tenuis ille. Quatuor animalia denotant totum N.
T. ministerium, Evangelistas, Apostolos, & omnes docentes,
non penitus exclusis discentibus vel auditoribus. Ulterius ab ini-
tio Cap. V. Johannes videt in dextrâ sedentis super thronum li-
brum scriptum intus & in tergo, signatum sigillis septem, qvi
erat liber divinæ præscientiæ, gubernationis & prvidentiæ,
non solùm generalis, super omnes creaturas, sed & specialis super
Ecclesiam in his terris militantem. Et de hoc libro audit Johannes
Angelum fortē, (i.e.) juxta Lyræ expositionem, Gabrielem,
qf. *fortitudo Dei*, prædicantem magnâ voce: *quis est dignus ape-
ire librum & solvere signacula ejus?* h.e. *quis omnium crea-
rum*

rum tam in cœlis , qvam in terris existentium , tantâ præditus est sapientiâ & intellectu , jure & potentia , ut arcana Dei decreta de futuro Ecclesiæ statu legere , cognoscere & aliis manifestare possit ? Ast nemo potuit , neqve in cœlo , neqve in terra , neqve subter terram aperire librum , neqve aspicere illum . Hinc illæ Johannis largissimè profusæ lacrymæ . Lugubrem hanc Johannis faciem referunt omnes pii , qvamdiu vitam in his terris agunt , qvi saepius cum Davide ingemiscunt , Psal . XLII . 4. Psal . LXXX . 6. &c.

(2) *Subiectum* sive *enuncians Persona*, est unus de Senioribus , h. e. beatis cœli civibus s. inhabitatoribus . Quidam vero in individuo fuerit , textus non dicit . Quidam ex interpretibus intelligunt Petrum Apostolum ; Quidam Lucam Evangelistam ; Alii Jo- hannem Baptistam ; Melius illi , qvi per hunc Consolatorem Jacobum Patriarcham intelligunt , qvia divinum hoc effatum : *Vicit Leo de tribu Juda* ; non absimile videtur esse verbis Jacobi Gen . XLIX . *Catulus Leonis est Juda* ; *de præda* , *fili mi* , *ascendisti* & *re-quiescens accubuisti* , ut Leo . Nos in hac incertitudine , nihil certi determinamus ; sed tamen in eorum imus sententiam , qvi hos per viginti quatuor Seniores , non præcisè viginti quatuor personas , sed præcipue omnes Cœli incolas intelligendos volunt .

(3) *Forma* vel *argumentum* *hujus consolationis* in his consistit verbis : Μὴ κλαῖτε . Est formula Christi consolatoria , qvâ Vi- duam Nainiticam , funere filii , qvem habuit unicum , mœstissi- mam erexit , Luc . VII . 13. & exponi debet : *Desine flere : noli am- plius lacrymas fundere*. Non ergo continetur hic lacrymarum in- terdictum , sed moderamen & amolitio . Neqve commendatur Philosophia Stoica , sed præcipitur , ut mentes mœrore plenæ vi- vō erigantur solatiō . Qvocirca , colligere est , non naturæ prohiberi lacrymas , Sap . VII . 3. non συμπαθίας , Rom . XII . 15. Nec pœnitentiæ , Ps . VI . 7. Matth . XXVI . ult . Luc . VII . 38. nec justæ indignationis , Psal . CXIX . 136. Ezech . IX . 4. Nec devotionis & exulta- tionis , Gen . XLVI . 29. sed diffidentiæ & desperationis , qvando homo ab peccata sua , & iram Dei peccata punientis , itemqve ob furorem Satanæ , mortis & inferni , supra modum constrikatur , ita ut in corde dubitatio de gratia & misericordia Dei suboriatur , ac si sit reprobatus sine omni spe , unquam Regnum Dei , jure heres- ditariō

datariō obtinendi. Prolixè hæc omnia diducit B. Schmidius
Conc. Festiv. P. II. p. 822. seq. Hanc tristitiam Senior beatus, in
Angeli & Deus ipse, Marc. XVI. 6. Joh. XX. 13. expellere Christi
victoriā cupiunt.

Jam consid. II.] Informationem in hac verbali expositio-
ne, de solatii fundamento, i. e. Christo ; Ubi præmittitur par-
ticula ECCE, qvæ (1) *Subjectum*, qvod est Jesus Ιησοῦς Θεοῦ θεωπός, ac-
curatè determinat, & singularē propterea attentionem, simul-
qve magnam fiduciam à Johanne reqvitit, vid. B. Schmid. l.c. p. 821.
(2) *Prædicatum* describit, qvod scil. hic Jesus sit :

(N) *Nomine*, pm. (α) *Leo*, pm. (β) *Radix. Leo*. ὁ λέων, κατ' ἔξοχην (α) ob fortitudinem & animositatēm, Judic. XIV. 18. Prov. XXX. 30. 2. Sam. I. 23. c. XVII. 10. Hinc B. Augustinus : *Dicitur Leo Christus propter ingentem fortitudinem*; & iterum *Christus Leo dictus est, qui agnus oecisus est, Leo propter fortitudinem: Leo, quia invictus. Qvia nimis vicit Diabolum, mortem, peccatum, & infernum. Conf. Coloss. II. 15. 1. Cor. XV. 54. seq. Luc. XI. 21. 22. Joh. XII. 31. Psal. XXIV. 8.* (b) ob præcellentiam & majestatem. Leo est rex omnium animalium, vel ut Isidorus loquitur : *Leo est Princeps omnium bestiarum.* Probat hoc ex Græco Leonis nomine : *Leo, inquit, Græcè, Latinè Rex interpretatur, eò qvod sit Princeps bestiarum;* ast magno errore. Verius est, Arabibus Leonem dici ~~الأسد~~ *Albasil*, qsl. τὸν βασιλέα, nomine à Græcis mutuato. Vid. Bochart. Tom. I. Hieroz. col. 711. seq. Sic *Christus Leo dictus, qvia ipse est Rex Regum*, inquit Hillarius. Conf. Apoc. XIX. 16. Psal. IIX. 7. seq. Eph. I. 21. 22. Psal. XLVII. 3. Psal. II. 6. &c. (c) ob fidelitatem. Exemplum vid. ap. Laurenb. Accerr. Philol. Cent. I. n. 36. & Widmann. in hist. Fausti, p. 476. edit. noviss. Plura subministrabit Engelgrav. Coel. Empyr. P. I. p. 527. b. usq. 530. Sic *Christus Joh. XIV. 18. Ebr. XIII. 5. 2. Thess. III. 3. Ebr. II. 17. c. III. 2. Apoc. I. 5. e. III. 14. c. XIX. II.* (d) ob clementiam & mansuetudinem. Parcere subjectis scit nobilis ira Leonum. Et Isidorus scribit : *Leonum ea circa hominem natura est, ut, nisi læsi, nequeant irasci. Christus fremit qvidem in incredulos & impios, Ps. VII. v. 13. seq. prostratis vero peccatoribus s. Pœnitentiibus parcit, Psal. CIII. 10. Esa. LVII. 15. c. LXVI. 2. Sap. XII. 18. Luc. VII. Matth. IX.* (e) ob amorem in filios, pro qvibus tanta cum vehementia pugnant, ut

F etiam

etiam vitam pro eis linquant. Exemplum memorabile refert
Eliasius, & ex eo B. Danoh. P. V. Lact. Catech. p. 1038. Franz. Hi.
stor. animal. Sacr. P. I. c. 6. p. 55. fin. seq. & Laurenb. Accerr. Philol.
Cent. V. iij. c. 76. Sic Christus pro nobis, filiis suis se morti
exposuit, vitamq; libenter posuit, Joh. X. 11. 15. dilexit suos usq;
ad fidem, Joh. XIII. 1. Sic Joh. XV. 13. Cant. II. 6. (f) ob rugitum
& vocis vehementiam, qvâ stare facit animalia; Conf. Apoc. X. 3.
Amos. III. 8. & 4. in hunc not. Glossa vetus: Leo, cùm famem pati.
tur, si videt prædam, dat rugitum, quô audito, ferae stant fixo gradu
superfactæ. Conf. Bochart. T. I. Hieroz. col. 729. Pari modō vox
Christi rugitus Evangelii in omnem terram penetrans, Psal. XIX.
4. 5. Conf. Ebr. IV. 12. Psal. XXIX. 4. seq. Joel. III. 16. in novissi.
mo die, homines vivos, in sui admirationem, tubæ clangore
raptos in stuporem conjiciet, Joh. V. 28. 29. de hoc ultimo rugitu
vid. in Sect. Didact. Artic. de extremo Judicio. (g) ob vigilantiam.
Dormit enim Leo apertis oculis & parum dormit & inter dor.
miendum sâpe videtur agitare caudam, ut sciant homines ipsum
parum, nec profundè dormire, sunt verba B. Franz. I. c. p. 54. Leo
Christus nunquam dormit, Psal. CXXI. 3. 4. Conf. Psal. XXXIV.
16. 17. Sir. XXIII. 26. 28. Esa. XXIX. 15. Psal. XCIV. 7. 8. 9. &c. (h)
ob vim sanandi. Cor enim Leonis & salubres, fel aliaq; partes, suas
in medicina operationes habent contra venenum, febrim &c. Sic
corpus & sanguis Christi contra venenum serpentis inferna.
lis, &c. Plura de comparatione inter Christum & Leonem, vid.
ap. B. Franz. hist. animal. sacr. p. 62. seq. B. Danoh. P. V. Lact.
Catech. p. 1036. seq. B. Gerh. Homil. sac. P. I. p. 829. b. seq. & Com.
ment. in Apocal. p. 38. Bochart. T. I. Hieroz. col. 769.

(B) Radix, & quidem Davidis (a) activè, ratione divinitatis,
quia Davidis, totiusq; familiae Davidicæ est Autor. David enim,
ceu arbor cum omnibus ramis, surculis & foliis, h. e. cum omni.
bus posteris suis non aliunde, qvâm ex hac radice promanavit,
explicante sic Bernardo serm. i. in die Pasch. Non dicit, Davidra.
dix ejus, sed ipse radix David, qvia portat & non portatur: Merito,
David sancte, filium tuum Dominum tuum vocas, qvia non tu radi.
cem portas, sed radix te. Qvæ ultima verba Pater mellitisimus
ex ore Pauli Rom. XI. 18. hausit. (b) Passivè, ratione humanitatis.
Mine quidam per metonymiam hunc locum explicant, ut radix
sit posita pro eo, qvod ex radice nascitur. Christus igitur est radix
Davidis,

Davidis, quia filius est Davidis, ortus ex Davide, tanquam *ex rādice*, vel *et radix ex semine*. Et hæc appellationis ratio textui Apocalypticō convenientissima videtur. Nam quā ratione Christus dicitur Leo de tribu Iuda, respectu videlicet humanitatis, cādem qq. dicitur Radix Davidis, vel Radix Isai, Esa. XI. 1.10. Rom. XV. 12. germen Davis, Jer. XXXIII. 15. Radix & genus Davidis, Apoc. XXII. 16. ex semine Davidis secundūm carnem, Rom. I. 3. semen Davidis, 2. Sam. VII. 12. Filius Davidis, Matth. I. 1.c. XX. 30.c. XXII. 42. Luc. XIIIX. 38. 39. & alibi saepius. (c) *Comparativè, ratione prærogativa* filius & præsertim primogenitus est quasi radix familiæ totius, ex quo, vel post quem, qui nascuntur, instar rātorum se habent. Qvò pertinent seqq. Loça: Esa. XIV. 30. Malach. IV. 1. ubi שָׁרֵשׁ radix in Paraphrasi Chald. vocatur בֶּן filius, עַנְפָּה ramus, בֶּן בֶּן filius filii, sive Nepos. Rom. XI. 16. seq. ubi seq. ubi Patriarchæ, ex quibus populus Israeliticus prognatus fuit, & quibus cum Deus primum foedus pepigit, dicuntur εἰζα, radix, posteritas vero οὐλάδοι, rami. I. Maccab. I. II. Et exiit ex eis radix peccatrix, Antiochus illustris, filius Antiochi Regis. Ita Christus Radix Davidis dicitur, quia est verus ille primogenitus, Ps. LXXXIX. 28. ex Davidis familiâ ortus, & fundamentum qd. ac Radix totius familiæ Dei spiritualis, unde primogenitus inter mulcos fratres vocatur, Rom. IX. 29. Conf. Elia. LIII. 2. Ezech. XVII. 22. 2. Conf. Glass. Philol. S. p. 1169. & Onomarol. Messiae Prophet. p. 37. Dn. D, Deutschm. Orac. Propb. XLIX. p. 110. seq.

(D) *Prosapia*, (a) *in genere, ex tribu Iuda*. Hæc adjectio monstrat, quod Leo in textu nostro non sit naturalis, & irrationale brutum, sed homo ex tribu Iuda ortus, Hebr. VII. 14. & respectus habetur ad illa verba Jacobi Patriarchæ, Gen. XLIX. *Iuda est Leo, vel catulus Leonis*. Audiamus hac de re Drusium L. 10. Præterit. p. 410. *Leo ex tribu Iuda : Nam erat ex tribu Iuda, quorum insigne Leo : quietam in vexillo tribus illius sculptus erat ex lino trium colorum*. Adscripta erant hæc verba: *Surge Domine, dissipentur osores tui, & fugiant iniurici tui a te*. Hæc ille pro more suo. Alias figuram Leonis in Iuda vexillo laudant Dn. D. Lucius in Apoc. fol. 386. a. collat. cum fol. præced. 358. a. Glass. Philol. s. p. 1165. B. Danub. P. V. Laet. Case. p. 1133. B. Kromay. Polym. Theol. p. 120. B. Walth.

Offic. Bibl. p. 892. & Exere. Bibl. p. 43. B. Gerh. in Apoc. p. 39. (b) in specie, ex familia Davidis; hinc vocatur Radix David, vel filius Davidis, uti jam monitum, qvia veram humanam naturam ex semine Davidis assumpsit, & regiam Davidis maiestatem, qvoad internum statum, divinitus accepit, Luc. I. 32. & gloriam vel eminentiam Regis Davidis, in debellandis hostibus & firmam pacem populo suo conciliando superavit; qvâ ratione Christus Radix s. filius Davidis dici posset, & qvidem pm. ratione naturae, pm. spartæ, pm. gloriae vel eminentiæ. Prolixius hæc diducit Dn. D. Deutschm. Paradiso Evang. p. 369 seq.

(a) Operæ seu Officiō, pm. (a) Rex; appellatur enim victor. Vicit Leo de tribu Juda, cūnus, qvæ vox h.l. propriè & specialiter idem significat, ac ἦχος, uti jam in sectione Gramm. Philol. ex vers. præced. 2, monitum fuit. In memoriam v. nobis revocat τὸ ἔνικον, pm. certamen, qvod præcessit, partim palestram, qvæ est mundus, partim ipsum conflictum, qvi est singularis & admirabilis, tam ratione personæ, qvam armorum, item acris & periculosus, Gen. III. 15. partim Victoriam ipsam τὸ ἔνικον, nobis ob oculos ponit, & in hac (a) Victorem, qvi solus Christus, Esa. LXIII. 3. & quidem secundum utramq; naturam, qvod pater ex textu, qvi hunc victorem Leonem ob divinam naturam ejusq; infinitam potentiam vocat; & cum additamento Leonem de Tribu Juda & Radicem David, ob naturam humanam. (b) Hostes devictos, ut peccatum, Esa. XLIII. 25. Rom. IV. 25. Iram Dei, Rom. V. 1. 1. Joh. II. 1. 2. malædictionem legis, Gal. III. 13. Col. II. 14. Diabolum, i. Joh. III. 8. Luc. XI. 21. 22. Esa. XLIX. 24. 25. mundum, Joh. XVI. 33. Mortem, Ebr. II. 14. Hof. XIII. 14. Infernum, Hof. XIII. 14. Apoc. I. 18. (c) modum & rationem vincendi, qvæ est summè admiranda, numeris omnibus perfecta, virtute æterna, & devictis summè ignominiosa. pm. Victoria fructum, qvi consistit in tristitia & desperationis expulsione & gaudii spiritualis, ob Victoriam nobis datam, excitatione. Prolixius hæc omnia pertractavit & hic nobis otia fecit B. D. Schmid. Concl. festiv. in hunc locum.

(G) Pm. Prophetæ & Doctor, dum haud duntaxat de fide & vita nos doceat & instruit, verum etiam defuturis rebus; hinc in textu dicitur, qvod aperiat librum, & solvat septem signacula ejus. Αὐοίγει significat vel docere & explicare, vel manifestare

&

¶ notum facere; vid. Sect. Grammat. Aperit ergo Christus Librum scripturar, quando illum explicat, ut Discipulis in itinere Emauntico, quibus vaticinia V. T. fuerunt clausa, Luc. XXIV. 32. & sanctum, suâ passione, morte & resurrectione nobis acquisitum spiritum donat, per quem scripturæ intelliguntur; sic de hoc libro Augustinus scribit, Hom. IV. Per librum intus & foris scriptum virumq; Testamentum intelligitur, à foris verus, ab intus novum, quod intra verus latebat: Signatum, i. e. omni mysteriorum plenitudine obscuratum, quod usq; ad passionem & resurrectionem Christi mansit signatum. Aperit deinde Christus Librum arcanorum Dei, quando secretam Patris voluntatem & consilium de statu & regimine Ecclesie nobis patefacit, de quo eruditè B. Meisner. Anthrop. S. Disp. XV. p. 167. De sigillis hujus libri in specie vid. quoq; B. D. Borsac. Moral. Gedan. voce signaculum.

DE SECUNDA PARTE, SIVE VISUALI EXHIBITIONE.

Tria hic nobis consideranda veniunt, I. Objclum visionis, seu Johannes videns, qui h. l. de seipso scribit: καὶ εἶδον. Hæc visio Johanni in spiritu obtigit. Caro enim & sanguis mysteria divina atq; miranda Dei opera capere nequit. Hinc Johannes ēκσαστος vel extra se q. raptus est, ut ab omnibus terrenis aversus, spiritu cœlesti visioni intentus esse possit. Significat ergo in spiritu esse, singularem raptum & excessum mentis, à Spiritu S. illustratae. Obiter hic notetur, quod juxta Ebr. I. i. divina Majestas πολυμερῶς καὶ πολυζέπως, multifariam multiusq; modis, prophetis & sanctis hominibus fere olim revelare voluerit. vid. B. Glass. Philol. f. p. 221. fin. seq. & 321. seq. Dn. D. Lucium in Apoc. fol. 80. a. seq. & 334. b. B. Gerh. in Exeg. Loc. de script. S. c. 2. §. 12. B. Franz. de interpr. Script. S. p. 503. seq. B. Walch. offic. Bibl. p. 1003. B. Cramer. Schol. Propb. p. 151. a. seq.

II. Adjunctum, sive Visionis locus specialis, qui est Medium (1) Throni. De hoc throno vid. dicta in Sect. Grammat. Juxta descriptionem B. Daenbavv. Hodos. S. p. 775. hic thronus

divinus est ipsa maiestas, gloria, splendor, opulentia ac magnificencia divina, & sic thronus (α) spiritus malus ac illotatus; (β) gloriosus, fortibus leonibus, thronus scil. angelicus & exercitibus Zebaoth, cornutus; (γ) omnipotens, qui cælum & terram continet; (δ) infinitus ac eternus, gratus, unde verbum sublimis ac divinus, Thronus Patris, ad coquendam electam non communicabilem, ut thronus agni. In medio throni esse, debotat Christi excellentiam, quia Deo est proximus, Zach. XIII. 7. & cum Patre consideret in throno ejus, Apoc. III. 21. & hoc quoque secundum humanam naturam, Ebr. II. 9. I. c. XII. 2. Vnde in medio throni esse, est versari in gloria infinita & maiestate DEI, juxta explicationem B. Botsacci. Moral. Gedan. voce Thronus. (2) Quatuor animalium, in quorum significacione interpres mirè dissentunt. Nos expensis præcipuis sententiis, existimamus cum minimis nobis pugnandum fore difficultibus, si cum B. Luth. & aliis Theologis orthodoxis, eorum Evangelii Ministerium, in quatuor mundi plagas diffundendum, imò jam diffusum intelligamus, & faciem angelicam interpretemur de verbi ministrorum humana fragilitate atque infirmitate; speciem Leonis, de officiis Ecclesiastici dignitate; Bovis, de Concionatorum laboriositate, & Aquila, de ministrorum Ecclesiae aquilina sublimitate, sapiendi ratione, Col. III. 2. & perspicacitate penetrandi mysteria divina, si non oculis sensuum, saltem fidei. Plora, qui desiderat de his animalibus & figuris hieroglyphicis, consulere poterit præter ordinarios Commentatores in cap. IV. Apocal. B. Kromay. Appar. Theol. p. 119. seq. B. Walth. Offic. Bibl. p. 893. & 1038. & Harm. Bibl. p. 631. & Postill. mystico-Phys. p. 940. seq. Renecc. Artic. Controv. p. 216. Ursin. Anat. s. Vol. II. Lib. I. Loc. XI. B. Danhavv. Laet. Cat. P. VIII. p. 113. Bochart. T. I. Hieroz. col. 769. seq. In medio quatuor animalium esse, vel significat gloriosam præsentiam cohabitare beatis in cœlo, juxta interpretationem B. Botsacci Moral. Gedan. voce Thronus; vel Christi præsentiam in Ecclesia sua usque ad finem mundi importat, Matth. XXIX. 20. c. XXIX. 20. Apoc. I. 13. 20. (3) Seniorum, quorum in præcedd. jam facta est mentio. Hoc unicum tantum heic loci observamus, quod in medio Seniorum esse vel stare, de Christi officio mediatorio inter Deum & homines, vel Ecclesiam, I. Tim. II. 5. haud incongruenter intelligi possit.

III.

III. *Subiectum*, h.e. *Res visa*, nempe *Christus*, qvi Johanni se videndum præbet. (1) *ut agnum*, secundum scripturæ picturam, *Esa.* LIII. 7. *Joh.* I. 29. 36. 1. *Petr.* I. 19. & in triginta sc̄re locis libri *Revelationis* l. ἀποκαλύψεως. *Respicitor* hac appellacione ad *agnos naturales*, qvibus Redemptor *Christus* conferatur (α) ob puritatem & innocentiam, I. *Petr.* I. 19. *Hebr.* VII. 26. *Dan.* 9. 24. *Esa.* LIII. 9. 1. *Petr.* II. 22. 2. *Cor.* V. 21. *Joh.* VIII. 46. [β] ob gratiosam amabilitatem, *Psal.* XLV. 3. *Esa.* L. 4. *Cap.* 42. 1. seq. c. LXIII. 1. *Psal.* 19. 6. *Matth.* III. 17. *Eph.* I. 6. (γ) ob mansuetudinem & indulgentiam, *Matth.* XI. 29. 1. *Petr.* II. 23. *Luc.* XXII. 34. (δ) ob patientiam, *Esa.* LIII. 7. (ε) ob obedientiam, *Psal.* XL. 9. *Phil.* II. 8. *Luc.* 2. 51. (ζ) ob beneficentiam seu utilitatem. (η) ob infirmitatum multitudinem, *Esa.* LIII. 4. *Psal.* XXII. 7. Qvi plura de hac materia desiderat, evolvat B. Danhavv. *P. V. Læt. Cate.* p. 937. Hutter. *in formulam Concord.* p. 723. seq. Kromayer. *Theol. Posit. Polem.* p. 205. 630. seq. Gerh. Harm. *Evang.* c. 153. p. 988. B. König. *Theol. Posit. Acroam.* P. III. §. 75. p. 123. [2] *ut Agnum mactatum*, respectu habitō partim (α) ad *agnos sacrificiales*, de qvibus τὸ οὐρανὸν s̄epius in sacris occurrit, prout ostensum in Sectione Grammat. Hi agni iuxta legem ceremonialem oblati, typi tantum extiterunt i. figuræ. Christus vero est illa victima vera, cuius oblatio est vera coram Deo peccatorum expiatio, ad quam victimam omnia reliqua sacrificia, tq. ad corpus umbræ, respxerunt. Hinc Christus dicitur *agnus occisus ab origine mundi*, *Apoc.* XIII. 8. *Conf.* *Levit.* XIV. 10. *Hebr.* XI. 11. seq. *Dan.* IX. 27. *Hebr.* X. 1. seq. Vid. B. Franz. *Scholā Sacrif.* & B. Walch. *Office Bibl.* p. 862. seq. pm. (β) *ad agnos paschales*, typum Christi gerentes, *Exod.* XII. 46. *Joh.* XIX. 36. I. *Cor.* V. 7. & quidem (4) ob segregationem & electionem, *Hebr.* VII. 26. c. II. 16. c. IX. 14. *Rom.* I. 4. 1. *Petr.* I. 20. (δ) ob sexus diversitatem, agnus masculus, *Luc.* II. 23. *Apoc.* XII. 5. *Esa.* VII. 14. *Gen.* IV. 1. *Jer.* XXXI. 22. *Zach.* VI. 12. c. XIII. 7. (c) ob puritatem, I. *Petr.* I. 19. *Hebr.* IV. 15. c. IX. 14. *Apoc.* XV. 4. *Luc.* XXII. 14. I. *Joh.* III. 5. (d) ob vespertinam mactationem & afflictionem, de qua Justinus in *Dial. cum Tryphonе Judeo*: *Agnus affus*, in figuram cruci similem conformatus ad ignem torretur. *Hoc Christum, in ligno crucis pendente ut cunq; referebat, juxta Ec-*

za Eccles. Hier ist das rechte Osterlamm/ davon Gott hat gebo-
gen/ das ist wohl an des Kreuzestamms/ in heißer Liebe gebrachten! Et quidem circa mundi vesperas, Gal. IV. 4. Hebr. IX. 26. (e)
ob sanguinis aspersione, Esa. LII. 15. I. Petr. I. 2. Hebr. X. 22. 30.
e. XII. 24. Rom. V. 9. Col. I. 13. 14. (f) ob integratam & pro-
hibitam crurifractionem, Joh. XIX. 36. (g) ob comedionis ad-
junctum, quod est panis azymus & herba amara; ita Christum
spiritualiter comedentes, si in puri corde, I Cor. V. 8. & ad cru-
cem amaram parati, Act. XIV. 22. Psal. CXVI. 13. Matth. XI. 29. I.
Petr. IV. 12. Plura de comparatione Christitam cum agno na-
turali, quācum cum paschali dabunt Do. D. Lucius in Apoc. fol. 389.
seq. B. Danhavv. Lect. Cate. P. V. p. 822. usq; 867. B. Walth. Po-
still. Mysticop-Phys. p. 1041. seq. B. Franz. hist. Anēm. S. p. 208. seq.
B. Tarnov. Nucl. Epist. p. 135. seq. B. Botsacc. Moral. Gedan. fol.
208. b. seq. B. Gläff. Philol. S. p. 1165. (3) ut Agnum stantem. Conf.
Apoc. XIV. 1. q̄d innuitur Christi (α) vita & Resurrectio, Apoc.
I. 18. Rom. VI. 10. Act. XIII. 34. [β] reportata Victoria; ja-
cere enim occumbentium, stare Victorum est, Psal. XX. 9. Judith.
XV. 16. (γ) Providentia seu vigilans. Vigilum est stare & è
specula quasi in omnes vias prospicere, Psal. CXXI. 4. (δ) Præ-
sentia, de quaantes; (ε) diligentia, pm. in Ecclesiæ administra-
tione & gubernatione, Matth. XVI. 18. partim in piorum propu-
gnatione & liberatione, Act. VII. 35. 56. c. XIX. 10. Rom. VIII. 32.
Psal. XXVII. 1. seq. Esa. XLIII. 2. Jos. V. 15. Dan. XII. 1. 2. Psal.
VII. 7. Psal. IX. 20. Psal. LXVIII. 1. partim in intercessione & in-
terpellatione, Gen. XLIIX. 23. c. 19. 27. Jer. XV. 1. c. 18. 20. I. Joh.
II. 2. Hebr. IX. 24. Rom. VIII. 34. (ζ) Præparatio ad Judicium.
Stat in procinctu ad judicandum, Esa. III. 13. Joh. V. 27.

(4) *Ute agnum magnificè donatum* (α) *Cornibus septem*,
quod de eminentiā potestatis accipiendum est. Potestas enim
adumbratur cornibus. Vid. in Sect. Gramm. vocem *κέρας*. E-
minentiam verò designat numerus septenarius, qui universitatis
& perfectionis symbolum est. Conf. Dan VII. 14 Matth. XXVIII.
18. (β) *Oculis septem*, sive plenitudine Spiritus Sancti, quem
Christus sine mensurā accepit. Joh. III. 34. Et cuius dona multi-
plicia, varia & præstantissima in Ecclesiam suam, per totum ter-
rarum orbem dispersam, effundit, prout h. l. explicatur. Conf.
Psalms,

Psalm. LXVIII. 19. Eph. IV. 10. II. Zachar. III. 9. c. IV. 10. Esa. XI.
2. Col. II. 3. &c. Hi oculi Christi sunt oculi omnia videntes,
Joh. XXI. 17. oculi vigilantes, Psal. CXXI. 4. Deut. XI. 12. oculi
amore & gratia pleni, Psal. XXXIII. 18. Psal. XXXIV. 16. oculi co-
fundi, Cant. V. 12. Matth. III. 16.

(5) Ut agnum præpotentem, ex vers. 7. ubi (a) *Porrigen*
manu, dextra Patris in throno sedentis, h. e. divina omnipotenc-
tia, potestas & virtus primæ SS. Trinitatis personæ in gloriâ ac
majestate suâ Johanni apparentis. (b) *Liber accepit*, i. e. Dei
consilium arcanumq; Decretum sive omniscientia rerum fu-
raturum, in specie fatorum Ecclesiæ N. T. quam Deus humanæ
Christi naturæ in tempore communicavit. (c) *accipiendi modus*.
Accedit agnus & librum accipit. Accipit ut agnus mactatus, er-
gò secundum humanam naturam. Accipit ut agnus Spiritu S.
dotatus, ergò secundum humanam naturam. Nam quæcumq;
scriptura affirmat, *Christum in tempore accepisse, ea non secundum*
divinitatem accepit, secundum quam omnia ab aeterno posideret, sed
secundum humanitatem, uti sonat Orthodoxæ Antiquitatis Re-
gula.

SECTIO III. POLEMICA.

TITULUS I.

De nomine Presbyter.

Q. *An Episcopi à Presbyteris sint distincti?*

Affirmativam acriter defendunt Pontifici, ut evincant, mi-
nistros Ecclesiæ Lutheranæ haud legitimè vocatos esse, eò
quod à Laicis vocati, nec ab Episcopis ordinati sint, cum Luthe-
rus tantum Presbyter, non Episcopus fuerit. Ast resp. brevi-
bus, discrimen inter Episcopum & Presbyterū, non tam Biblicum,
quam Ecclesiasticum esse. Jure enim divino Presbyteri ab Epi-
scopis distincti non sunt, sed sensu Apostolicō quosvis Eccle-
siæ ministros notant. Evolve Ag. XX. 17. 18. Tit. I. 5. 6. 7. 1. Petr.
V. 1. 2. Autores hanc controversiam ex professo tractantes al-
gatos vid. in Sect. Gramm.

TITULUS II.

De verbo Dicere.

Q. An Animæ hominum dormiant, h. e. post mortem
neg̃ sentiant, neq̃ intelligant quicquam?

Ita delirant Anabaptistæ, Weigeliani, Sociniani, aliiqve
hæretici. Contrarium verò ex textu nostro probatur, ubi ani-
ma qvædam beata Johannem alloquitur & consolatur, qvod cer-
tè de dormientibus prædicari non potest. Conf. colloquium
Abrahami cum dñe epulone de statu animarum post mortem
institutum Luc. XVI. & autores sequentes, qui bleniorem hujus
controversiæ decisionem suppeditant, ut Dn. D. Calv. Socin.
Prosig. p. 989. seq. & Considerat. Arminianismi p. 454. seq. D.
Stegmann. Photim. Disp. §6. B. Danhavv. Laet. Cate. P. VI. p. 507.
Dn. D. Strauchius Consensu repet. vindic. p. 505. seq. B. Walth.
Postill. myſ. Phys. p. 240. fine seq. D. Laſcenius Atheismi devictio
p. 554. &c alii.

TITULUS III.

De Phrasí: Noli flere.

Q. Annon Presbyter beatus, Johanni lacrymas prohib-
bens, sit contrarius Christo, lugentes beatos pro-
nuncianti, Matth. V. 4?

Resp. Distinguendō inter lacrymas licitas, ut naturæ, ormu-
mæθicæ, Pœnitentiæ, Devotionis, iustæ indignationis, &c. &
inter illicitas, ut suorū lacrymæ diffidentiæ & desperationis; De
his Presbyter beatus, de illis salvator noster verba facit. Dein-
de si religio tibi videatur, Johannitq. Servo DEI & καὶ ἐξοχὴν
Theologo, (quamvis notum est, sanctos etiam sepius multis
conflictoros esse in firmatibus,) tribuere lacrymas diffidentiæ
& desperationis, observes, lacrymas Johanni his verbis solatio
plenis non tam prohiberi, quam abstergi, ut in illo Luc. VII. 13.
Tantum ergo abest, ut hic locus sit ἀντίγραφον, ut potius cum
illo Matth. V. summam harmoniam habeat & ejusdem qd.
complementum contineat. Nam qvod lugentibus Christus pro-
mittit, nempe consolationem, id Presbyter h. l. peragit. Vid. B.
Walth.

Walther, Harm. Bibl. p. 792. Glauch. de usu Concord. p. 42 seq.
Spannh. Dub. Evang. P. III. p. 387. seq.

TITULUS IV.

De particula Ecce.

Q. An ex hac particula probari possit; dari Enunciatio-
nes exhibitives ipsius rei presentis?

Affirm. quia tam Presbyter beatus, quam Johannes Theo-
logus de Salvatore presente in textu dicunt: *Ecce Leo est Vi-
ctor, Ecce agnus stans quod multiplicatus est Redemptor.* Sic Propositio-
nes exhibitives sunt, & quidem personales, cum Pater cœlestis de
filio baptizato inquit: *Hic est filius meus dilectus;* & Petrus de
Christo: *Tu es filius Dei vivi,* Matth. XVI. 16. Sacramentales
verò occurruunt in institutione seu cœnæ, cum Salvator inquit:
Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus. Vid. Dn. D. Calov.
Append. quest. Exam. de Personâ Christi, p. 542. Dn. D. Olear.
Theol. Univers. p. 1609. seq. B Kromay. *Palymarib. Theol.* p. 251. seq.
B. Meiso. *Philos. Sober. Part. I. Sect. I. Cap. V. Quest. 13.*

TITULUS V.

De verbo Vincere.

Q. An Christus sit spiritualium hostium Victor juxta
utramq; naturam?

Resp. Affirm. ex texta nostro, in quo beatus ille Senior, de
hac victoria verba faciens, utramq; Christi naturam conjungit,
quando inquit: *Ecce vitit Leo de tribu Juda, radix David.* Si
de solo Leone illi esset sermo, intelligere quis posset solam na-
turam divinam, ejusq; insinuatam potentiam. Jam verò quando
addit: *Leo de tribu Juda, Radix David;* etiam humanam Chri-
sti naturam hujus victoriae partipem facit, quia filius Dei jux-
ta humanitatem est de tribu Juda & radix David. Argumentum
est tale: Secundum quam naturam filius Dei est de tribu Juda
& Radix David, juxta illam quoq; victoriam ab hostibus spiritua-
libus obtinuit. Aut secundum humanam naturam, &c. Ergo
juxta eandem quoq; est Victor. Conclud. porro ex preceden-
te pugnat: Secundum quam naturam filius DEI cum Diabolo
eiusq; satellitibus pugnavit, juxta eandem quoq; victoriam re-
portavit; Jam secundum utramq; naturam, &c. quod ex histo-
ria passionis patet; Ergo,

G 2

T 1.

TITULUS VI.

Ex vocibus: Leo de tribu Juda.

*Qvæst. An Christus etiam quoad divinitatem suam sub Vet.
Testam. fidelibus fuerit cognitus?*

Nos affirm. & ex textu probamus, quando Christus Leo dicitur de tribu Juda, Leo ob divinitatem, de tribu Juda, ob humanitatem. Jam verò hæc Enunciatio in V. T. sat nota erat ex vaticinio Jacobi, quod propterea, tq. satis superq; notum, in N. T. verbotenus non allegatur, judice B. Walthero *Exercit. Bibl. p. 48.* Accedit, quod Christus in controversiâ, ipsius personam & officium concernente, sæpius provocaverit ad scripturas V. T. Conf. cap. V. Johannis, in quo Christus etiam de sua divinitate, in qua Patri suo æqvalis est, contra Judæos disputavit &c. vers. 18. Certè a. (sunt verba D. Schmidii Colleg. Bibl. N. T. p. II.) nisi Christus etiam ex solis scripturis V. T. tum quoad personam divinitatemq; suam imprimis, tum quoad officium, esset cognoscibilis, frustra in tali questione Iudei ad scripturas Vet. Test: quas solas habuerunt. fuissent allegati, v. 39. 46.

TITULUS VII.

De nomine substantivo & proprio, Radix David.

*Qvæst. An Christus quoad temporalem Nativitatem
sit filius Davidis?*

Resp. Qvanquam in textu nostro & alibi quam sæpissimè in sanctis Christus vocetur Radix, semen vel filius Davidis, Sociniani tamen Spiritu vertiginis in errores abrepti, tam innumeris scripturæ testimoniis contradicere haud erubescunt, dum Primi pilus eorum, Smalcius, in Lib. de Div. Chr. c. 3. negat, Mariam fuisse ex familia Davidis vel Judæ, & asseverat, Christum dici natum ex stirpe Davidis, non quod mater ejus ex illa familia fuerit, sed quod viro ex hac oriundo fuerit sponsata. Quid hoc aliud est, quam Christi humanitatem ex semine Davidis negare? Nam

Nam in Nativitate temporali revera ex matre traxit substantiam suam, non est Patre, quem secundum carnem non agnoscit. Si vero mater ejus non fuit ex tribu Iudee & familiâ Davidis, quomodo Christus filius Davidis dici, & consequenter Salvator noster esse potest? Verum hanc scripturam diametro contrariam sententiam allegare, est illam refutare. Conf. Dn. D. Calov. Socin. Proflig. p. 283. seq. B. Walth. Harm. Bibl. p. 907. fin. seq.

TITULUS VIII.

Ex Phrasí: Aperire librum.

Qvæst. Quid de predictionibus diabolicis sit habendum?

Resp. Mendacia & nugas esse probamus ex textu nostro h. m. Si nulla creatura librum Dei de futuris rebus, ne quidem aspicere, multò minus inspicere, & aperire potest, certè nec Diaboli id præstare sustinebunt. Ast verum est prius. E. & posterius. Accedit Christi testimonium Joh. II. 44. *Diabolus est mendax & pater mendacii: Hic est causa efficiens.* Quoad formam Prædictiones Satanicæ sunt involutæ, obscuræ, sophisticæ, ambidextræ. Hinc Apollo propter tortuosa responsa *λοξίας* est dictus. Finem si attendimus prædictionum Satanicarum, comperimus haud indubie, Diabolum etiam vera loquendō mentiri, & semel non fallere, ut semper fallat. Conf. Hildebrand. *Theurgia, Delrium Disquisit. mag. Wierum. de præstigiis Dæmonum, & alios passim.*

TITULUS IX.

Ex vocibus septem signacula.

Qvæst. An sacramenta N. T. numero sint septem?

Affirmativam Pontificii probare satagunt ex dicto nostro, scilicet ideo esse septem, ajunt, Sacra menta novæ legis, quia septem sunt sigilla libri. Vid. B. Chemnit. Exam. Concil. Trident. P. II. fere ab initio, qui addit: *Sed ex hoc fundamento, ejusdem consequentiae vigore D. Brentius ex aliis numeris in scriptura positis, colligit esse & pauciora & multò plura sacramenta.* Conf. B. Kromayer. Appar. Theol. p. 395. & Theol. Posit. Polem. p. 815. Dn. D. Deutschm. Exam. Controv. Papist. p. 170, seq. 173. seq.

TITULUS X.

Ex verbo videre.

Quest. I. An visiones in N. T. sint usitatae, & quid de visionibus
hodiernis sit habendum?

Resp. Distinguendo inter Visiones & revelationes, quæ si-
dem, & quæ statum Ecclesiæ vel Politiaæ, itemque communem vi-
tam & futuros eventus concernunt. Illas simpliciter rejicimus
ob (1) scripturæ Perfectionem, (2) fidei certitudinem, (3) promissio-
nis defectum, (4) Diaboli fraudem, &c. Has vero non quidem
cum necessitate credendi obtrudendas, nec temerè tamen reji-
ciendas esse statuimus. Conf. B. Danhaw. *Hermen.* S. p. 412. seq.
Lact. Cate. P. I. p. 27. seq. P. IV. p. 15. seq. 415. seq. B. Walther. *de
proposit. Calvin.* agnus est Phæse. p. 295. 296. 297. & *Dissert. de nomi-
ne Calvin.* in fine *Vindic. pro Loco Jer. XXXI.* p. 178. seq. D. Geier,
in *Dan.* p. 626. Dn. D. Lucius in *Apocal.* fol. 334. a.

Quest. II. An Deus in vita eterna quo ad essentiam oculis
corporis sit videndus?

Quidam affirmant; quidam negant; alii ἐπέχειν malunt, ut
B. Danhaw. *Hodof.* p. 1491. & B. König *Theol. Posit. Acroam* p. 64.
qui inquit: Ipsam divinam essentiam glorificatis corporis oculis vi-
sumiri in altera vita, nec præfracte negandum, nec ut apodicticum
asserendum, sed futura possum experientia reservandum est. Plerisque
tamen sententia affirmativa arridet. Citant pro se loca Job. XIX.
27. Matth. V. 8. Ebr. XII. 14. 1. Cor. XIII. 12. 1. Joh. III. 2. Conf.
Dn. D. Calov. *Confid. Arminian.* p. 79. usq; 83. Dn. D. Scherz. *Brevic.*
S. 134. p. 175. seq. & furken *Weg/9.* n^o 14. Dn. D. Lucius in *Apoc.* fol.
1193. b. seq.

TITULUS XI.

De vocibus: In medio Throni stare.

Quest. An distincti dentur gradus gloriae & claritatis
in vita eterna?

Affirmatur ex textu nostro, Christus enim dicitur stare in
medio throni & seniorum & quatuor animalium. Ergo his pro-
pior

pior fuit throno Dei , & sic majori nobilitatus gloriam. Viginti
quatuor seniores & quatuor animalia iterum ab aliis cœli civibus
distinguuntur, ob majorem scilicet gloriae celestis gradum. Ni-
hil tamen hic nobis commune est cum segmentis Pontificiorum
de Aureolis(ut vocant) seu Laureolis sanctorum Martyrum, Vir-
ginum & Doctorum , quæ, quia certum in scripturis non habent
fundamentum, meritò à nobis rejiciuntur. Conf. B. Geth. T. 9.
LL. CC. §. 61. B. Kromay. *Polym. Theol.* p. 594. Dn. D. Calov. *Socin.*
Proflig. p. 1060. seq. B. Danhaw. *Lact. Cate.* P. VI. p. 629. seq.
633. seq.

TITULUS XII.

De vocibus: Agnus tanquam mactatus.

*Qvæst. An unica sangvinis Christi gutta, suffecisset pro redi-
mendo genere humano?*

Negatur. Christus enim copiosissimè sangvinem pro nobis
effudit, quod evincit in textu nostro verbum σφάτω, significans
jugulationem, quæ sit expanso & diducto corpore, ita ut copiose
sangvis omnis effluat. Vid. Gen. XXXVII. 31. ubi usurpatur à LXX.
de mactatione hœdi, cuius sangvis tam copiosè fuit effusus, ut tu-
nicam Josephi fratres penitus intingere potuerint. Sic de ma-
ctatione agni paschalis recursit Exod. XII. 6. cuius sangvis copio-
sisimè effusus est, quod aspergi possint ædium postes & superlimi-
naria. Jam v. si unica Sangvinis Christi gutta suffecisset, Passio
Christi superabundans fuisset, quod falsum. Et si Passio
Christi ex mente Veterum, superabundans & plusquam
sufficiens dicenda esset, de patientis tamen persona & inno-
centia id intelligi deberet, non de passionis essentia, ubi non plus
passus est Christus, quam quod per legem debebat, cui nostri
causa obnoxius factus erat. Cum grano ergo salis accipienda
sunt verba B. Crameri *Schol. Propb.* p. 900. b. Icribentis: *Unica gut-
tula Sangvinis Christi tam pretiosa & ponderosa est, ut possit satisfa-
cere & satisfaciat quoque pro peccatis totius humani generis, & per
consequens etiam pro tuis & meis: Sic in Cane. Dein Blut der edle
Gafft/ hat solche Särck und Krafft/etc. Pluravid. ap. B. Kromay.
Theol. Posit. Polem. p. 637. Dn. D. Scherz. *Colleg. Anti-Socin.*
P. 459.*

Titulus

TITULUS XIII.

De vocibus: Agnus habens cornua septem.

Quest. An humanae Christi naturae omnipotentia divina sit communicata, & ita Christus, quia homo omnipotens fit dicendus?

Affirmativa contra Calvinianos & Novatores defendimus hoc argumentum, ex textu nostro desumpto: Secundum quam naturam Christus dicitur agnus mactatus, juxta eandem quoque habet cornua septem, h. e. potentiam infinitam. Ast secundum humanam naturam &c. Deitas enim pati non potest; E. Vid. Dn. D. Calov. de Pers. Christi, p. 316. seq. Dn. D. Strauch. Conf. rep. Vind. p. 236. seq. B. Walth. Tract. de Unctione Christi, p. 119. seq. B. Geier. Comment. in Dan. p. 557. B. Grauer. Quest. illustr. p. 209. Dn. D. Schmid. Beweis contra Reform. p. 38. seq. B. Dannhavv. Lact. Cat. P. V. p. 712. P. VIII. p. 67. B. Dorsch. Thom. Aquin. Confess. Verit. p. 35. seq. B. Cramer. Schola Prophet. p. 100. a. 329. a. b. & alii.

TITULUS XIV.

De vocibus: Agnus habens oculos septem.

Quest. An Christus quoad humanam naturam sit omniscius & omnipræsens?

Affirm. Agnus enim habet septem oculos; hinc Christus juxta humanitatem omnia videt, & consequenter omniscius & omnipræsens est. Vid. Hauptverteidigung des Evangel. Augapfels/ p. 844. edit. noviss. Per septem oculos [ita Dn. D. Calov. Exam. de Pers. Christi, p. 352.] designatur perfectio omnisciencia Christi, secundum humanam naturam, vel agni mactati, (ut sepienarius perfectionis est numerus,) quia omnia, quae in terra universa sunt, penetrat & pervidet intimè. Quia de causa dicuntur septem oculi, septem spiritus emissi in omnem terram, quia plena & perfecta instrumentum est a Spiritu sapientia & cognitione, ut eadem omnes terras permeare, omnia corda penetrare, immo omnia Dei arcana pervidere queat. Conf. Sap. I. 7. c. VII. 23. Zach. IV. 10. Esa. XI. 23. Ut enim in septem cornibus eminentia potestate divina, Thom. II. 3. ita in septem oculis omnisciencia & providentia in Ecclesia gubernatione denotatur: quae conuenit Christo, cum agno, non solum secundum divinam,

fol.

sed etiam secundum humanam naturam, juxta quam in thronum Majestatis Dei collocatus est. Hactenus modernorum Theologorum Princeps, qui etiam contra Socinianos praesens Christi in his terris dominium defendit. Socin. Proflig. p. 636. seq.

TITULUS XV.

De Vocibus : septem Spiritus.

Q. I. An praeceps septem sint dona Spiritus Sancti?

Ita ex hoc loco & Esa. XI. 2. collegerunt veteres, Doctoresq; Scholastici in Papatu. Hinc in Cant. Pentecost. Spiritus S. dicitur *septiformis munere*, quod Luther. vertit : Du bist mit Gaben siebenfalt/ quamquam hodie in quibusdam cantionum libellis expressum extet : Du bist mit Gaben mannigfalt. Quantum ad veteres, dupliciter illi peccabant : Primo, quod non recte intellecto numero septenarii mysticō tot unitates, quales numerus prae se fert, assumebant, cum tamen potius multitudine, plenitudo & perfectio rei, cui numerus septenarius additur, in sacris insinueretur. Deinde in loco Esa. XI. 2. si fontes relicta turbidis versionum rivulis inspiciantur, non septem, sed sex tantum Sancti Spiritus dona recensentur. Plura legantur ap. Dn. D. Lucium in Apocal. fol. 32. a. seq. B. Cramer. Schol. Prophet. p. 561. a. seq.

Q. II. An Spiritus S. sit distincta à Deo Patre Persona?

Sociniani impiè negant. Nos ex textu contra illos hoc argumento insurgimus : Qui ab aliquo mittitur, ejusq; legatus est, certe ab illo, tq. missus à mittente, distincta est persona ; Jam vero Spiritus S. à Deo patre mittitur. Ergo. Majorem concedit Crellius ipse, qui faterur, mitti & alterius legatum esse, suppositorum & personarum esse propria. Minor suā radiat luce in tex- tu nostro. Conclusio ergo firmō stat talō. Conf. Dn. D. Calov. Socin. Proflig. p. 212. seq. & Exegem. Aug. Confess. Artic. I. cap. 2. §. 18. Grauer. Ques. illustr. p. 257. seq. Weller. in Rom. p. 428. seq. B. Danckhavv. P. VI. Lect. Care. p. 42. seq.

TITULUS XVI.

De vocibus : Spiritus misli in omnem terram?

Q. An Evangelium omnibus hominibus, & in specie Americanis quoque prædicatum fuerit?

Negativam multi ex Calvinianis & Pontificiis tinentur. In

H. qvorum

qvorum castra, quantum ad Americanos, etiam abiit Ursinus no-
ster in *Analect. S. Vol. I. Lib. VI. c. 24. p. 356. seq.* audacter affirmans,
Americam iis temporibus minimè fuisse cultam aut habitatam.
Resp. (1) Apostoli donis Spiritus S. instructi aut missi sunt in
omnem terram, aut non. Si missi sunt, ergò Evangelium fuit
prædicatum in toto mundo; Spiritus enim Sanctus in illis non
fuit otiosus; Si non, ergò falsum dicit Johannes in textu nostro,
quod absurdum & blasphemum. (2) Si Apostoli in omnem ter-
ram sunt missi, certè etiam in Americam, quæ pars est orbis ter-
rarum. Ast verum est prius ex textu nostro. Ergò & posterius.
(3) Falsum est, quod America Veteribus non cognita fuerit,
quod ostendit Dn. D. Mæbius, *Dissert. de prædictat. Apostol. in Amer.* subjuncta *Tract. de Oracul.* p. 119. Lipsius *Lib. II. Phys. Stoic.*
Dissert. 19. Bernegger. in *Tacit.* q. 188. Thom. Lansius *contra Hispan.* p. 514. & alii. Plura de hac controversia leg. ap. Dn. D.
Olear. *Handbuch.* p. 1350. seq. B. Walth. *Exercit. Bibl.* p. 216. seq.
D. Kromay. *Appar. Theol.* p. 595. seq. B. Danhavv. *Lact. Cate. P.*
VIII p. 268. seq. Renecc. *Artic. Controv.* p. 415. seq.

SECTIO IV. DIDACTICA. EXHIBENS SUMMARIUM THEOLOGIÆ TAM POSITIVÆ, QVAM MORALIS.

I. THEOLOGIA POSITIVA AGIT

In Articulo

I. *De Scriptura Sacra*, cuius [1] causa efficiens principalle
Deus, qui Johanni Evangelistæ res & verba inspirat; Minister
rialis Johannes Apostolus & Evangelista. [2] materia circa quam,
res divinæ, quorum nucleus est Leo de tribu Juda & agnus macta-
tus, h. e. Christus. [3] forma & quidem interna, h. e. sensus
Scripturæ, hoc loco figuratus, constans verbis tropō affectis, ut
Leo, agnus, cornu &c. [4] finis respectu DEI, salutaris ejusdem
agnitio, quæ Johanni h. l. obtigit; respectu nostri, & quidem in-
termedium, informatio de rebus divinis, & consolatio in afflic-
tionibus: *Nolifere.*

II. *De Deo*, ejusqve [1] cognitione seu notitiâ, quæ h. l.
revelata. [2] *Essentia*, consideratâ [a] absolute, quoad Attri-
buta,

buta, partim *absoluta*, ut unitas [NB.] Iesu in singulari; partim *respectiva*, ut Omniscentia, ex libro: voluntas, ejusq; actus, h. e. decreta divina: Omnipotentia, ex vocabulo Dextra, &c. [B] relatè, quatenus ad tres distinctas personas refertur, quarum prima, est Deus Pater in throno sedens, librumq; manu tenens; Secunda, Leo de tribu Juda, h. e. Filius Dei, tq. agnus stans ante thronum. Tertia, Spiritus Sanctus cum donis suis in omnem terram missus. Proprietas Parris characteristic [N] ad intra est partim generatio, cuius coseqvens Missio filii ad redemptio- nis opus in carnem, tq. agni mactandi, peragendum; partim spiratio, cuius conseqvens est missio Spiritus S. in omnem terram. [C] ad extra est conservatio & gubernatio hujus universi, ma- xime Ecclesiae. De filio DEI, vid. Artic. seq. Tertiæ Deitatis Personæ [N] nomen est πνεῦμα & Iesu; [C] Distinctio à Patre & Filio, nomine missionis indigitata; [A] Proprietas characteristica ad intra, spiratio passiva, cuius conseqvens mitti in omnem terram.

III. *De Christo*, cuius consideranda (1) *Deitas*, quæ h. l. probatur partim attributis essentialibus, ut sunt Omnipotentia, septem cornua, Omniscentia, septem oculi, maiestas & gloria divina, in medio throni stans & sedens; partim operibus divinis, consideratis vel ad intra, ut spiratio activa Spiritus S. & mis- sio ejusdem, septem Spiritus sunt septem oculi agni; vel ad ex- tra, ut sunt Redemptio; dicitur evim Leo Victor & agnus ma- etatus; & universi conservatio ac gubernatio, præcipue Ecclesie militantis; Accepit namq; librum de dextra sedentis in throno. (2) *Proprietas characteristic*, de qua multa dicere haud opus est, quia satis cognoscitur ex missione passivâ in carnem, & mis- sione activa Spiritus S. generisq; humani redemptione. (3) *Duo nature*, *Divina* quidem ex potestate & virtute illa infinita validè colligitur, quod opera potuerit perficere, quæ nulli creaturarum erant possibilia, scilicet librum arcanorum DEI sperire, ejusq; sigilla solvere, peccatum, Diabolum, mortem & infernum supe- rare, patiendo iram DEI placare & credentibus hæc carè acquisi- ta bona per Evangelii hinc Spiritus Sancti ministerium appli- care. *Humanam* naturam clarè ostendit caro & sanguis agni mactati, & quod avitum ejus stemma & ortus adscribitur tribui Iudeæ & fa- miliae Davidis. Quæduæ naturæ in unica persona Christi veram

reverentes inter se communicationem habent. Leo enim de tribu
Juda, Radix David dicitur vicesse Diabolum, mortem, &c. A-
gnos mactatus, h. e. Christus juxta humanitatem, dicitur habere
septem cornua & septem oculos, h. e. potentiam infinitam & o-
mnisscientiam, itemq; accepisse librum eumq; aperuisse; h.e. ex-
ponente B. Gerh. in h. l. *Christus secundum divinam naturam, unde*
cum Patre & Spiritu S. librum divinorum decretorum, mysteriorum
& iudiciorum ab aeterno in manu dextra sua habuit signatum, sed
*juxta humanam naturam, in tempore accepit divinam virtutem ape-
riendi librum, ac plenum dominium per unionem & exaltationem*
humanae nature. (4) *Officium*, idq; tergeminum, nam [a] Pro-
pheticum importat institutio ministerii & prædicationis Evange-
lii in omni terra. [β] Regium deprædicat victoria, qvâ, ceu Leo
invictissimus, de hostibus suis triumphavit, & qvia regium stem-
ma est radix David. [γ] Sacerdotale commendat passio langvi-
nisq; effusio agni mactati. Verbô: *Sacrificium expiatorium, &*
interpellationis mediatoriae thymia ma: Stat enim in medio thro-
ni & Seniorum, &c. (5) *Status*, qvi duplex est, unus *Eximansio-*
nis, & sat clare indicatur, cum Christus agnus mactatus dicitur,
in Passione scil. & morte, qvi statuhs hujus sunt actus primarii.
Vid. Cramer. *Schol. Prophet. p. 683. b. alter Exaltationis*, qvem
vox Leo Christum, Victorem scilicet in resurrectione, denotans,
innuit. Stat n. in medio throni, & accepit plenarium dominium
regimenq; Ecclesiæ & orbis terrarum.

IV. *De Angelis*, qvi vel (1) *Boni*, ex quibus Johannes qven-
dam audivit clamantem voce magnâ: qvis est dignus aperi-
librum? Hinc illæ Johannis lacrymæ. Nota: Per quatuor ani-
malia qvidam Angelos bonos h. l. intelligunt. Vel (2) *Mali*,
quorum antesignanus Diabolus, Leo rugiens, à Leone Christo
devictus est.

V. *De Providentia DEI unitrini.* Pater enim librum Pro-
videntiae manu tenet, Christus accipit, Spiritus S. in omni terra
illum preponit. Eleganter. D. Victor Conc. in b.l p. 169. Die-
ser himmlische Herr hat / so zu reden / auch sein Buch / (wie sonst
große Weltl. Herren /) welches in sich begreift alle seine Rath-
schläge / Werck und unerforschliche Gerichte / dadurch er beydes sei-
ne liebe Kirch / und denn auch die ganze weite Welt / wunderbarlich
verge

verwaltet / und liegt dies Buch seiner wunderbaren Versehung nicht im Thron oder unter demselbigen / sondern er hats in seiner rechten / das ist / er lässt es nicht gehen / wie es gehet / immassen offtmahl in westl. Regimenten es gehet / daß es umb ein grosses besser zu wünschen wäre / richtet auch nicht sinistrè oder unbillig / sondern seine providentia ist valde operativa, das ist / er lässt ihm alles / und besonders seiner liebē Kirchen Lauffund Gelegenheit / treulich angelegen seyn. Notandum hīc providentiæ divinæ objectum, vel generale, in universum omnia vel speciale & quidem primarium, Angeli & homines; vel specia- lissimum, homines pii & fideles in Ecclesia militant viventes. (2) forma qvæ absolvitur actu conservationis, cooperationis & gu- bernationis. Quidam Ecclesiam, in textu nostro eam conservat contra portas inferorum, cooperatur in ministerio verbi, &c. (3) finis primarius, Dei agnitus & celebratio, vid. seqq. secundarius, pio- rum utilitas.

VI.] *De imagine Dei*, cujus amissio ex textu nostro elucet, quando nemo librum arcana Dei aspicere, ne dicam, inspice- re potest. Perfectio enim animæ, prima erat conformitas intelle- ctus humani cum Dei scientiâ & sapientiâ. Hæc jam post lapsum amissa est.

VII.] *De peccato*, ejusque autore Diabolo, & destructore Christo, qui, ceu Leo, de tribu Juda peccatum in victoriam ab- sorpsit. Effectus peccati etiam in textu nostro ostenduntur, ira scil. divina & temporalis atque æternæ pœnæ; ex apertione libri plagarum. Vid. seqq. in Apocal.

VIII.] *De libero arbitrio*, quia Johannes aures accommodat ad audienda mysteria s. arcana divina, & desiderio informationis tenet, ut etiam lacrymas propterea fuderit.

IX.] *De vocatione generis humani*, cujus (1) *causa efficiens re- latè* considerata est Spiritus S., *absolutè tota Sacrosancta Trinitas*; (2) *causa impellens interna*, sola Dei misericordia, innixa Iesu Christi, tq. agni mactati merito. (3) *causa ministerialis*, verbi mi- nisterium, quatuor animalibus præfiguratum. (4) *causa organica*, est verbi efficax Prædicatio, septem enim Spiritus sunt missi in omnem terram. (5) *forma* consistit in voluntatis divinæ manifesta- tione, ac beneficiorum per Christum Leonem & agnum, acquisi- torum oblatione. (6) *adjunctum* s. tempus, quando hæc vocatio.

facta, np. post lapsum protoplastorum, post diluvium & post ad-
scensionem Christi; de ultimo agit textus noster.

X.] *De Conversione & Pœnitentia*, cuius causa efficiens, tota
Sacrosancta Trinitas & terminativè Spiritus Sanctus; instru-
mentalalis, verbum prædicatum; ministerialis, verbi divini Præco-
nes; itemq; subjectum homo in Ecclesia vivens, exemplô Johannis;
& materia ex qua, scilicet Contritio, fletu Johannis, & Fides in
Christum Leonem, agnumq; mactatum, accuratè hinc nobis ob-
oculos ponuntur.

XI.] *De justificatione*, cuius (5) subjectum ratione termini à
qvo, homo peccator, ratione actus & statûs præsentis homo cre-
dens. Utrumq; ex persona Johannis deduci potest. (2) Causa effi-
ciens Principalis tota sacrosancta Trinitas, hinc Pater filium mit-
tit, filius in mundum venit, ut tq. agnus mactetur, & ut Leo ho-
stes spirituales vincat; Spiritus Sanctus in toto terrarum orbe hæc
beneficia deputat. (3) causa impellens extera, sufficientissimum
meritum obedientiæ mediatoriæ, à Christo, secundum utramq; ve
naturam, ægendō & patiendō pro nobis præstitæ. (4) causa media
ex parte Dei, verbum & sacramenta, qvæ ex h. l. signacula fidei
(qvæ causa media est ex parte nostri) dici possunt. (5) effecta, pax
conscientiæ, & precum exauditio: Noli fieri, Ecce vicit
Leo, &c.

XII.] *De Lege*, (1) morali, ejusq; usu partim politico, in ho-
minum ferorum & indomitorum coercitione, per comminatio-
nem pœnarum, tum temporalium tum æternarum, in Libro Dei
contentarum, consistente; partim Pœdagogico, qvò lex ostend-
sa, extremâ hominis adovacij cundem ad Christum confugere
compellit, ex verbis: Noli fieri, qvòd nemo librum aperire po-
test, ecce vicit Leo, &c. (2) ceremoniali, ejusq; materiâ circa quam,
qvæ sunt partim Sacrificia, partim sacramenta, ut agnus Pascha-
lis, in verbis: agnus stans qf. mactatus; additò fine & quidem prin-
cipali, qvi est beneficiorum Christi significatio & adumbratio.

XIII.] *De Evangelio*, cuius (1) causa efficiens, Deus unitrinus.
(2) causa ministerialis, quatuor animalia h. e. Evangelistæ & Apo-
stoli in N. T. eorundemq; successores. (3) subjectum cui, omnes
omnino homines; spiritus enim sunt missi in omnem terram. (4)

Mateo

Materia circa quam seu objectum reale sunt meritum Christi, Leonis & agni, & parta inde beneficia, &c.

XIV.] *De sacramentis*, qvæ sunt signacula Libri Dei, h. e. promissionū de salute nostra in scriptura s. contentarum. *Materia ex qua res terrena & cœlestis*; in Baptismo aqua, verbo Patris, sanguine filii & regeneratione Spiritus Sancti unita; in S. Cœna sub pane & vino caro & sanguis agni mactati, de quo Ecclesia canit: *Das rechte Osterlämlein/wir essen heut im Brod und Wein.* Not. verba in Canone Concilii Niceni: *ὑψώσατες τὴν διάβολον πίσει νοῆσωμεν, καὶ θαύματα ἔπει τῆς ἵερᾶς Ἱεραπέτας ἡσήμην τῷ αἴρεται τῇ μαρτιᾳ τῷ κόσμῳ.* Et Sergius Papa constituit, ut tempore cœnæ Domini canatur: *Agnus Dei, qui tollit peccata mundi.* Vid. Calvis. *Chronolog.* fol. 503. b. & Engelgrav. *Cœl. Empyr.* P. I. p. 782. b. fin.

XV.] *De Testamentis*, & qvidem (1) *de Veteri*, cuius *causa impulsiva externa* h. e. mors testatoris futura & in typis ostensa; & *subjectum primarium*, ad quod hoc Testamentum Vetus cum beneficiis suis spectabat, i.e. Judæi; (Leo de tribu Juda,) itemq; finis subordinatus *principalis*, h. e. pœdagogia ad Christum exhibendum, & *minus principalis*, i. e. genealogia Messiae ex tribu Judâ & familiâ Davidis conservatio, hic clare insinuatur. (2) *de Novo*, cuj^o(²) *causa efficiens*, Tota SS. Trinitas, peculiari tamē ratione Filius Dei incarnatus, quatenus is, ceu mediator inter Deum & homines, gratiosam SS. Trinitatis de humani generis salute voluntatem, aut *προσώπως* in assumta humanitate, morte suâ confirmavit. (3) *causa impulsiva externa*, mors cruenta testatoris, non typica amplius, sed vera ac realis, dicitur enim Agnus verè *status*, NB. *ώς*. (4) *causa ministerialis*, tum ipse Christus secundum humanitatem assumptam, tum Apostoli variis donis Spiritus S. instructi & in omnem terram missi. (5) *subjectum*, ad quod spectat N. T. cum beneficiis, sunt primò & præcipnè filii Abrahæ secundum carnem, ut Tribus Juda & familia Davidis; secundariò gentiles, in omni terra habitantes. (6) *Forma*, in dispensatione cultus divini, ipsum corpus in Christo exhibente, obsignatā ipsius Testatoris sanguine, consistens. (7) *Finis*, pœdagogia ad Christum exhibitum, &c. (8) *Convenientia Vet. & N. Testamenti*, quoad causam efficientem, impulsivam, bona legata, modum justificatio-

miss.

nis, objectum fidei justificantis, &c. & de *Differentia*, in circumstantia Messiae testatoris, Mediatoris, modo exhibendi promissa, ob-signatione, publicatione, Latitudine, Duratione, &c. consitens, quæ omnia facilius negotio ex textu nostro erui possunt.

XVI.] *De bonis operibus*. Johannes enim facit opus, lacrymis querendō de arcanis Dei ad informationem piorum. Not. ex h. l. bonorum operum (1) subjectum s. principium operans, homo iustificatus, ut Johannes. (2) Materia circa quam s. objectum, Deus, Proximus & ipse homo operans. (3) finis principalis Dei gloria, minus principalis, fidei nostræ demonstratio, nostri & proximi ædificatio, pœnarum Temporalium & æternarum evitatio. Inspice textum nostrum, & omnia per bonam consequentiam elicies.

XVII.] *De cruce piorum*, cuius (1) causa efficiens principalis Deus, librum plagi refertum manu tenens. (2) ministerialis, Satan & mundus, maximè his temporibus ante novissimum diem, prout hic liber in manu Dei testatur. Vid. cap. seq. Apocal. (3) subjectum patiens pii sunt & fideles, tam quoad corpus, facultates & familiam, quam quoad animam, ut h. l. Johannes. (4) forma, est passio dolorifica, Johannes flet; Temporaria: Noli flere; salutaris, sequitur enim informatio, &c. (5) finis ultimus, æterna confortatio.

XVIII.] *De oratione*: Johannes weinet und seufzet zugleich, daß der liebe Gott seine arme Kirche in gnaden ansehen / und derselbigen zu guthen/diese vorstehende grosse Sachen wolte entdecken lassen/ sunt verba B. Victoris in h. l. p. 172. Not. Orationis (1) causas impulsivas, quæ partim indigentia & necessitas nostra, partim exempla sanctorum, ut h. l. Johannis. (2) subjectum quod, Christianus qui libet in militante adhuc Ecclesia. (3) objectum reale, & quidem positivum, bonum corporale & spirituale, h. l. revelatio status Ecclesiæ futuri.

XIX.] *De Ministerio Ecclesiastico*, cuius (1) causa efficiens principalis Deus. Agnus namque habet oculos septem, qui sunt septem Dei spiritus &c. (2) Materia circa quam sive Objectum Personale, est gressus Domini per totum terrarum orbem dispersus; Objectum reale sunt arcana libri Dei, s. mysteria divina. (3) actus præcipuus, Evangelii prædicatio. (4) adjunctum, ut ministrorum gradus,

gradus, in voce Presbyter, & ministerii Dignitas, laboriositas, &c. ex quatuor animalibus, de quibus in Sectione Logico-Theologica.

XX.) *De Magistratu Politico*, ejusq; causa efficiente, medio quo, materiam circa quam &c. ansam ex textu nostro differendi, præbet tribus Iuda & familia Davidis.

XXI.) *De Conjugio*, cuius fundamentum quære in orbe terrarum habitabili, in quem h. l. septem Dei spiritus dicuntur emissi. Terra enim hominibus impleta præsupponit maris & feminæ copulationem s. conjugium.

XXII.) *De Ecclesia*, quæ (i.) militans in his terris, cuius causa efficiens Deus tri unus. Pater enim in filio per Spiritum S. ex totto genere humano Ecclesiam sibi colligit; *Causa impulsiva externa* est Christi meritum; *Causa ministerialis*, verbi ministri; *Causa instrumentalis* s. organica, sunt verbum & Sacra menta. *Materia ex qua*, omnes vocati in toto terrarum orbe. *Notæ principales*, pura verbi prædicatio & legitima Sacramentorum admissio; *minus principales*, crux, calamitas & persecutio. Ubi enim totum caput sanguine madet, (NB. agnus mactatus,) ibi fieri non potest, quin & ad capitis corpus aliquid sanguinis derivetur ejusq; partes & membra eodem conspergantur. Conf. Apoc. VII. 14. *Hi sunt, qui venerunt de tribulacione magna & NB. laverunt stolas suas in sanguine agni.* Sanguine mundata est Ecclesia, sanguine cœpit; sanguine succrevit, sanguine finis erit. Plura vid. apud B. Walth. Exercit. Bibl. p. 84. seq. (2.) triumphans in cœlis, vid. Artic. de vita æterna.

XXIII.) *De Morte, & agno mactato, & quidem pro nobis, ne in nos dominetur mors secunda, quæ in victoriam Leonis de tribu Iuda absorpta est*, I. Cor. XV. 54.

XXIV.) *De mortuorum resurrectione*, cuius causa meritoria quoad pios & fideles, est Christus, agnus mactatus & stans i. e. mortuus & ex mortuis resuscitatus; *forma consistens* in corporum antea mortuorum animatione & resuscitatione, quando Leo de Tribu Iuda voce suâ rugiet: *Surgite vos mortui & venite ad judicium.*

XXV.) *De extremo iudicio*, cuius causa efficiens speciali ratione Leo de tribu Iuda, h. e. Filius Dei, secundum utramq; naturam. Er wird (ita Dn. Francisci letzte Rechenschafft/ p. 769. seq.) numehr nicht als ein geduldiges lamen / sondern als ein gefrönter

zöw sich erweisen. Die Schranken seiner Gedult und Langmuth sind geschlossen / Eifer und Gerechtigkeit treten hingegen auf. Nun mehr / da es richtens gilt / hat dieses Lamm die Wolle abgelegt / und sich mit tapffern Läuen Zotten beharet. Seine Gedult / das langmütige fromme Schaff / hat endlich einen Läuen / einen vortrefflichen Kron-Läuen gebohren : Die mißbrauchte Lam's Gedult hat sich in einen Läuen-Zorn verwandelt. &c. Plura vid. apud pientiss. Autor. l. c. *Adjunctum tempus, & quidem instans, ex libro plagarum innotescit.*

XXVI.) *De Inferno ex apertione quarti sigilli, quā peractā*
Johannes videt mortem, eqvo pallido insidentem, quem infernus seqvebatur, cap. seq. VI. vers. 8.

XXVII.) *De Vita eterna & fruitione Dei consummata ejusq;*
(1.) *materiā in qua s. subjecto, homines in fide, Christi merito*
intra xā, usqve ad finem vitæ perseverantes, e. g. Presbyteri, qua-
tuor animalia, &c. (2.) materiā circa quam sive objecto, quod est
Deus in throno sedens. (3.) Formā consistente in perceptione in-
comprehensibilium bonorum, quæ partim privativa, ut variæ ca-
lamitates, & corporis animalis affectiones : Noli flere ; partim
positiva, e. g. Visio Dei oocularis & quidem beatifica ; Ec vidi, &
ecce. &c. Quæ omnia accuratiūs perieqvi nunc non licet.

II. THEOLOGIA MORALIS,

agens

De humanis actionibus, moribus atq; officiis ad
normam legis vel verbi divini conformandis.

¶. I. Adversus Epicureismum quilibet Christianus animum suum confirmare debet hac descriptione DEI nostri, in throno sedentis. Non enim casu omnia sunt, ut Epicurei sentiunt, nec Dei Majestate indignum est, curare mortalia ; prout Plinius censebat, sed sedet Deus noster in throno suo, omnia gubernans & disposens in celo & in terra. Quod etiam pii negoti in ierationibus, quando illos cogitationes exercent de inaequitate in rebus humanis, cum videntpios multis modis affligi, impiis vero omnia ex voto succedere, ut hinc dubitate in apian de Providentia divina, res hominum gubernante. Sedet Deus noster in throno & omnia singulaque sua animalia & membra, per quatuor mundi angulos dispersa, coram se habet,

&c

& circa thronum suum. Qvicq; id illis evenit, certò Dei consiliò ita decretum est, ut eveniat; NB. Liber clausus.

§. II. In omni fortuna nostra, sive prospera sit, sive adversa, decentes nos geramus; In prospera non superbiendum est, sed cogitandum, illam à Deo esse, qui quod dedit, ob abusum, citissime auferre potest; in adversa, animus non despontendus, multò minus ea Diabolo & incantatoribus adscribenda, nec ab iisdem auxilium & remedium petendum est. Quantum enim Diabolus ejusque organa, permissione Dei, homines multum verent, Christiani tamen talia despiciunt, rati omnia mala sua, in libro Dei consignata esse.

§. III. Curiositatem in peruestigandis futuris, sive bonis, sive malis, quæ fit per considerationem thematis natalitii, per chiromantiam, crystallomantiam, Catoptrömantiam, per scribri conversionem, & per alias divinationes, diligenter fugiamus. Est namq; vana, superstitionis, impia, Diabolica & Christianis omnino indigna. Librum Dei, in quo, quæ eventura Ecclesiae & piis, sunt descripta, nemo aperire potest, praeter Christum solum. Illum igitur in verbo consulamus & in Iouis Domini providentia acquiescamus.

§. IV. Desiderium Johannis in cognoscendis Dei arcana, excitet in nobis Amorem & animum discedi cupidum erga Scripturam S. Ps. 27. 4. Ps. 19. & seq. & præsertim Psalm. 119. Fastidium enim verbi Dei, in homine indicium est animi, amore Dei vacui. Cave tamen hæc intelligas de curiositate in Theologia insana. Non enim ea cognoscere desideremus in hac vita, quæ Deus alteri seculo reservavit. Cont. de hac materia M. Michaëlis Prefat. in Gaffarelli curiosit. inauditas, & Excell. Rechenbergii Disput. de sana & insana in Theol. curiositate. Adde B. Cramer, Schol. Propb. p. 868. & seqq. B. Dannhauw. P. l. Lact. Cate. p. 223. seq. B. Walth. Postill. Mystic. Physic. p. 1185. seq. Kurrandor visione 3. p. 106. seq. Ursin. Accerr. Philol. p. 8. Boissard. de Divin. fol. 146. seq. Molinæ Seelenfriede. p. 695 seq.

§. V. Mundi dolorem & tristiam fugiamus, hæc enim consolationem non accipit. Dolor secundum Deum & tristia, ob defectum rerum spiritualium, potius nobis sectanda est, exemplo Johannis, servi Dei. Matth. 5. 4. 2. Cor. 7. 10.

§. VI. In calamitatibus & afflictionibus animum non

abjiciamus, sed potius cum Johanne, precibus & lacrymis animosimis simus; Talis quippe oratio, quæ preces adjunctas habet, multò apud Deum pollet robore & efficaciā. Vid. Pientiss. D. Müller. Erqvicfst. c. 213. item ThranenQvess. p. 201. Danhaw. Lect. Cate. P. VII. pag. 61. seq. Dn. D. Lassen. Sionit. Erqvicfst. medit. 8.

§. VII. Fugiamus ἐπιχαρεμακίαν, contra συμπαθείας amantes simus. Noli flere, inquit S. Presbyter ad Johannem; & flere cum flentibus, Apostolicum admonet Præceptum. Rom. XII. Conf. Sirac. VII. 38. & exemplum Christi Luc. VII. Joh. II. Jobi amicorum, Job. II. 12. &c.

§. VIII. Johannes in spiritu fuit, cum hæc visio illi ostenderetur. Simus & nos in spiritu, h. e. spirituales, non carnales, Gal. VI. 1. c. V. 22. Rom. VIII. 9.

§. IX. Hæc qualiscunqve gloriæ cœlestis adumbratio, in nobis excitare debet flagrantissimum desiderium, ea reipsa videndi, quæ Johanni in visione tantum ecstatica, sive in quadam q. picturâ fuerunt ostensa. Ut autem ea videre nobis liceat, meminerimus dictorum Christi & Pauli de studio fidei & inculpatæ vitæ, Matth. V. 8. Ebr. XII. 14. c. II. 6. itemqve de aspernatione rerum terrenarum & curâ cœlestium, Matth. VI. 33. Co. Ioss. III. 1. 2.

§. X. Exemplum Leonis nostri de Tribu Juda, semper intueamur, ut simus leunculi & illius insitamus vestigiis, fortiter depugnando adversus Diabolum & mundum, debellando carnem peccatricem & superando infernum.

§. XI. Regem nostrum, Leonem de tribu Juda, honore prosequamur, eiq; serviamus & gratias agamus. Vicitemus hostes spirituales & adhuc hodiè nos defendit, protegit, &c. Conf. Apoc. IV. 5. 8. & 19. cap. de δοξολογίᾳ cœlum, & I. Cor. XV. 57. Gratias magnas debemus illi leoni de tribus Juda, inquit Bernhardus.

§. XII. Victoriam semel partam prudens conservabit Princeps, si securitatem frequentissimum calamitatis initium, vitaverit, scribunt Politici. Hæc nobis putemus dicta. Licet enim Leo de Tribu Juda hostes nostros vicerit, haud tamen ea proper secuti vivamus, sed meditemur potius Luc. XI. 24. seq. & ore: Ich steig im Streit und widerstreit / Hilff O Herr Christ K.

§. XIII.

§. XIII. Opera vocationis nostræ strenuè expediamus. Agnus stat ante Dei thronum. Maneamus & nos in statione nostra, cumq; Propheta Habacuco. c. II. alaci voce dicamus: Καὶ τὸς Φυλακῆς μη σήσουμεν. Svatet pariter id ipsum Sapientia Sirac. c. XI. σῆδι οὐτῇ Διαθήκῃ σὺ, καὶ οὐδὲ οὐδέποτε οὐτῇ.

§. XIV. Agnus redemit oves & ὑπογραμμὸν hisdem reliquit, ut insequeantur vestigia ejus, 2. Petr. II. 21. Simus ergo agni & oves in puritate & innocentia, 2. Cor. VII. 1. Ps. XXVI. 1. mansuetudine, Matth. XI. 29. patientia, 2. Petr. II. 22. Hebr. XII. 1. seq. utilitate, 1. Petr. IV. 10.

§. XV. Agnus se ptem habet cornua: potentia ergo & fortitudo Christi omnibus hominibus sit terribilis. Es verlasse sich ja keiner auf seine eigene Hörner/ Amos. VI. 13. Cornua hujus agni plura cornua vel regna hujus mundi jam dejecerunt Zach. I. 18. seq. Conf. Apoc. XVII. 12. 14. Psal. LXXV. 6. II.

§. XVI. Agnus habet septem oculos, & omnia videt. Joh. XXXIV. V. 21. 22. Si ac. XXIII. 27. seq. Caveamus ergo, ne in horum conspectu peccemus; Amos. IX. 4. 8. Ezech. V. II. c 10. Esa. XXIX. 15. seq.

§. XVII. Deum totō cordē timere debemus, ne in peccatis securi vivamus. Est enim non solum agnus, sed & Leo. Conf. Sirac. V. 4. 5. & Francisci Hanen-Geschrey/ p. 522.

§. XVIII. Verbi divini ministri multā sint ornati humanitate. 2. Tim. II. 24. comprimis faciles se præbeant infirmis. Rom. XIV. 1. Sint Leones, h. e. animō imperterritō & infraētō in adversis; boves, s. laboriosi & industrii in officio, 1. Tim. V. 18. aquilæ, terrenis non inhiantes; undū natum est Prov. Die Pfaffen sind geizig; sed τούτῳ ἀνώ sapientes, & non humana somnia, sed doctrinam cœlestem, omnis humanæ rationis caput superantem prædicantes. Sunt præterea oculis pleni ante & retro, h. e. intendant gregi Act. XX. 38. 1. Petr. V. 2. & quæ dicere cupiunt augagere, diligenter prius & accuratè expendant. Cogirent insuper, se anterēthronum Dei stare, cujus iram minime effugient, si opus Domini fraudulenter fecerint, &c,

HISCE SUBFUNGIMUS

USUS CONSOLATORIOS.

§. I. Theologia Paracletica est fructus Theologiaz moralis; Prudentia non incongruē h. l. de usu consolatorio quædam addemus.

§. II. Varii aurem consolationis vivificæ fontes, in rectu nostro, aperiuntur. Primus, ex Providentia divina. Omnia mala nostra in libro DEI sunt consignata, sive cuius voluntate ne capillus quidem, de-

capita nostro dedit, Matth. X. Consolatio itaq; hæc est summa, qvòd, Deo insidente, nihil nobis accidat, sed ipso omnia adversa gubernante per Christum, atq; ita moderante, ut in bonum nostrum cedant, Rom. 8.

§. III. *Secundus*, ex vocibus: *Nolis flere!* In terris lacrymæ, in cœlis delitiae & laetitiae; in terris luctus; in cœlis luxus; hic panis lacrymarum; illuc manna consolationum Angelicarum; hic exultate; illuc jubilate; Post lacrymas risus, post exilium paradisus, Ps. CXVI. 7. seq. Psal. LXXVI. 5. seq. Esa. XXV. 8. Apoc. VII. 17. c. 21. 4. O sanctæ! O pretiosas lacrymas, quæ tam benigna DEI manus absterget?

§. IV. *Tertius*, ex vocula *Ecce*, contra terrores Conscientie, Diaboli, mundi & inferni, qui si nobis occinant: Ecce quam variè Deum offendisti! Ecce maledictus omnis, qui nō permanerit in omnibus, quæ scripta sunt in libro legis, ut faciat ea Gal. III. 10. Deut. XXVII. ult. Opponamus illis hoc Johanniticum: Ecce vicit Leo! Ecce Agnus mortuus stat! Præsertim verò in agone mortis, cujuslibet sit hoc symbolum: Ecce vicit Leo! Ecce Agnus mortuus stat, qui inquit Joh. XIV. 19, Vivo & vos vivetis. Conf. Danhavv. P. V. Lact. Cate. p. 841. seq. & D. Schmid. Fest. Predigt. P. II. p. 812. seq.

§. V. *Quartus* consolacionis vivificæ fons aperitur in Christi, Leonis de tribu Juda victoria. Hostes sunt devicti, & in æternum jacent prostrati. Non est igitur, ut lacrymas profundamus, contristemur, tristipidemus & fugiamus; canamus potius hilari voce: *Victoria! Victoria!* Vicit Leo de tribu Juda, nosq; hujus Victoriae participes fecit, 1. Cor. XV. Ideò enim vicit, ut nobis vinceret, & ut in ipso nos omnia vincemus. In hac igitur Victoria confidamus, & confidendò vincamus, ut ipse inquit, Joh XVI. 33. *In mundo pressuram habebitis, sed confidite, ego visi mundum.* Conf. Dictum Bernhardi: Diabolum non amplius, ut Leonem, timemus, sed ut peleum, conculcamus; rugire quidem potest, ferire non potest. Rugias, quantum vulnus, tantum non fugias ovis Christi! Non simus sicut bestia, ut nos prosterat vacuus iste rugitus; non fugiamus, sed confidamus, tunc ipse fugiet. Prolixè hæc diducit noster Danhavv. P. V. Lact. Cate. p. 1036. seq.

§. VI. *Quintus*, in officio Christi regio. Est n. Leo de tribu Juda Rex noster, Rex potens, invictus, clemens, amabilis, vigilans, qui nos regit, defendit. &c. Fecit & nos Reges Apoc. I. hic & in æterna vita, ubi conregnabimus, si sufficiamus. 2. Tim. II. 13.

Sectio

SECTIO V.

TYPICA.

§. 1. Typus Leonis de tribu Juda, est hic Judas Patriarcha, qui propter ea à patre moribundo, Jacobo, Leo fortis & catulus Leonis appellatur, Gen. XLIX & Typus Christi esse potest quoad triplicem excellentiam & dignitatem, (1) respectu fratrum: *Juda tu es, te laudabunt fratres tui*, qd. diceret. Tu primogenitus es per gratiam, qualis Ruben pater naturam. Hunc rejici, Te singulari Dei voluntate elegi, ut sis sacerdos, Rex & Princeps, in populo meæ familiæ. Ea propter reliquias fratres tui laudes tuas deprecabunt. Sic Christus, ex tribu Juda ortus, est Primo-genitus, Sacerdos, Rex & Princeps, & Deus laudandus vel benedictus in secula. Conf. Rom. IX. 29. c. IX. 5. Col. I. 15. Psal. CX. 4. Hebr. V. 6. 10. &c. Luc. I. 32. 33. Apoc. V. 8. seq. (2. Respectu hostium: *Manus tuae in cervicibus inimicorum tuorum. Catulus Leonis juda ad prædam*, &c. Sic Christus, Leo de tribu Juda, leonini sui pectoris specimen edidit valde illustre, in conflitu cum Dracone rubro, Apoc. XII. 9. cui fortia armato bellum indixit Heros potentissimus, gladiō accinctus, Ps. XLV. 4. eum spoliavit & privavit omni armaturâ suâ, in qua confisus fuit, Luc. XI. 22. Col. II. 15. (3) respectu longæva posteritatis: *Adorabunt Te filii Patris tui. Qvod de civili honore, reverentia & subjectione intelligendū est*, qvod fratri posteri omnes, Judam, ranciam stipitem & fontem genealogiæ suæ, veneraturi sint. Scilicet de Christo dicitur: *Generationem ejus quis enarrabit?* Esa. LIII. 8. & v. 10. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semine n longavum*. Conf. B. Weller. Comm. in cap. 53. Esa.

§. 2. Typos V.T qui agnum maciatum præfigurabant, universa sacrificiorum historia offert, maximè agnus quotidiè sacrificandus, & agnus paschalis, de quibus in sectione Logico-Theologica egimus.

§. 3. Referri huc qq. potestaries pro Isaaco sacrificando maciatus & immolatus, tq. ovis à Deo provisa, Gen. XXII. Conf. Dn. D. Pfeifferi *speculum passionis de immolatione Isaaci*, Conc. 3. p. 62. 64. seq.

SECTIO VI.

HOMILETICA, TEXTUS DISPOSITIONES QUASDAM BREVITER TRADENS.

Disp. I. Exord. ex Sir. 2. 11. qui scripturam s. constituit *Theatrum*, in quo varia conspicuntur exempla, memorata dignissima. Inter haec eminet exemplum sine exemplo, videlicet *Iesus patiens & resurgens*. Consideretur ex Textu *Theatrum sacrum*, cujus spectator Johannes Persona in *Theatro ludens*, Leo de tribu Juda & agnus maciatus, ansa, revelationis Arcanorum Dei, &c.

II. Pre-

II. Proponitur in Textu *Viridarium Spirituale*, ein geistl. Lust- und Blumen-Garten / in quo flores suavissimi, contra quasvis calamitates & tentationes intueri licet, ut Engelsuß unus de senioribus dicit mihi: Augentrost! Ne fleveris! Ecce! Löwenblau vicit Leo de tribu Juda: Glycyrriza, Süßholz vel Süßwurz/Radix David: Schlüsselblumen; Aperi- se librum & solvere. &c. Heliotropium, Sonnenwende/ Et vidi & Ecce! Heil. Dreyfaltigkeit Blume/ Pater in throno sedet, filius stat tq. agnus mactatus, & Spiritus S. in omnem terram missus. Exord. ex Gen. XIII. 10. vel Cant. II. 5. & 4. 23.

III. Theriotrophium *Spirituale*, ein geistl. Thier-Garten/in quo inveniuntur (1) Leo de tribu Juda, (2) agnus mactatus, circa præcipuas qualitates & operationes h.l. considerandi. (3) quatuor animalia ante thronum Del. Exord. Ps. IIX. vel. Ps. LXIIX. 11. & 74. 19.

IV. Jesus animæ Pasuum, die rechte Seelenweide/ (1) in Passione, (2) in Resurrectione, (3) in Ecclesiæ gubernatione. Exord. I. Paral. V. 40. vel Gen. XIII. 10.

V. Johannis (1) Thränen Saat/ und (2) Freuden-Erndte/ Exord. Ps. CXXVI. 5.

VI. Cœlumpiorum in terra, (1) cœlesti gaudium, Noli flere, ecce. (2) cœlesti solatum: Vicit Leo. &c. (3) cœlestes divitiae, ex agno mactato. Exord. à Proverbio de impiis dici solito, quod cœlo in his terris gaudeant.

VII. Himmlische Härtung der rechten Leuenhartens/ (1) in cœlesti solatio, Noli flere, (2) solarii fundamento, quod Christi passio & resurrexio. (3) fundamenti usu, i.e. omnia mala futurum diem novissimum antegrestura patienter, ut agni ferant, & fortiter, ut Leones, vincant. Exord. de arte Passavieensi, Festmacherkunst.

IX. Et ultima, cum plures, ob Disputationis habendam rationem, nobis addere jam non liceat, quanquam possemus. Sit Proæm. ex Hebr. XII. 1. 2. Curramus per tolerantiam in proposito nobis certamine, respicienes ad fidei ducem & consummatorem Jesum, qui &c. Exord. ex Prov. XIV. 32. & cap. XXIIX. 1. der Gerechte ist auch in seinem Tode getrost / wie ein Junger Löw. Thema Textus: Christianus quilibet sit, verus Leonhardus, ein rechter Löwenhart / mundum omnesq; hostes spirituales vincens, in Anschauung I. des triumphirenden II. des leidenden Herrn Jesu. Jenes macht Mut und Freudigkeit; dieses macht Gedult im Streit. Subdivisiones petantur ex sectione Logico-Theologica. Conf. Histor. von Leonhard Ränsen/ constantissimo Evangelicæ veritatis confessore & martyre, ex B. Luth, T. Altenb. & Pientissimi D. Müller Erqvicfst. c. 268.

والكلمة

Coll. Diss. A 762, fasc. 15